

**TURİZMİN YEREL HALK ÜZERİNE SOSYO-KÜLTÜREL
ETKİLERİ: ŞİRİNCE KÖYÜ ÖRNEĞİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Programı**

Neslihan Bahar BAŞTAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Serap ALKAYA

**Kasım 2020
DENİZLİ**

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Neslihan Bahar BAŞTAN

ÖNSÖZ

Çalışmanın amacı; turistik çekiciliği ile ön planda olan ve turizmin son yıllarda yoğun yaşandığı Şirince Köyünde turizmin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkilerini belirlemeye çalışmaktır.

Yüksek lisans ve bu tezin hazırlanma süreci boyunca desteğini, eleştirilerini ve önerilerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, motive edip daha iyi olmam için destek olan tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Serap ALKAYA'ya,

Bu araştırmadaki anketleri özenle cevaplayan Şirince Köyü yerli halkına, katkılarını esirgemediği anketlerin tamamlanma sürecinde destek olan işletme sahiplerine,

Bu çalışma süresinde ve tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olup bana güvenen aileme,

Sonsuz Teşekkür Ederim

Neslihan Bahar BAŞTAN

ÖZET

TURİZMİN YEREL HALK ÜZERİNE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: ŞİRİNCE KÖYÜ ÖRNEĞİ

Neslihan Bahar BAŞTAN
Yüksek Lisans Programı
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Serap ALKAYA
Kasım 2020, VIII+88 Sayfa

Turizm, tüm dünyada geçmişten günümüze her dönemde önemli sektörlerden biri olmasının yanı sıra gün geçtikçe gelişen ve büyüyen bir sektör özelliği de taşımaktadır. Gelişen teknoloji, iş saatlerindeki esneklik, boş zamanın artması gibi sebeplerden dolayı insanlar artık geçmişe oranla daha fazla turizm hareketinin içerisinde bulunmaktadır. Bu da turizmin oldukça yaygınlaşmasını ve daha da önemli bir sektör haline gelmesini beraberinde getirmektedir. İnsanların turizme katılması, her yıl milyonlarca turiste neden olmaktadır. Turizm endüstrisi ülkeler için önemli ekonomik kaynakların başında gelmektedir. Turizmin bu açıdan önemli bir noktada bulunması, ülkelerin daha fazla turizme yatırım yapmasını da sağlamaktadır. Kitlese bir hareket özelliğinin bulunmasından dolayı oldukça fazla etkileşim sağlamaktadır. Toplumların birbirleri ile etkileşim halinde bulunması, bazı etkileri de ortaya çıkarmaktadır. Turizmin, çevresel, ekonomik, sosyal ve sosyo-kültürel etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler olumlu ve olumsuz sonuçlar getirmektedir. Sosyo-kültürel etki, toplumları gelenek-göreneklerden yaşam tarzına kadar birçok yönden etkiler. Özellikle turizm ile iç içe bulunan yerel halk, turistlerin etkisinde kalmaktadır. Yaşam tarzlarını, gelenek-göreneklerini ve kültürlerini etkisi altına almaktadır. Az gelişmiş toplumlarda yerel halk bu etkilerden fazla etkilenir. Bunun nedeni turist ile yerel halk arasındaki farklılıkların fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Gelişmiş toplumlarda yerel halk ve turist arasındaki hayat standardındaki farklar az olduğundan, etkilenme oranı da daha az olabilmektedir.

Bu tezin amacı; İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı olan ve turizm ile oldukça ön planda bulunan Şirince köyünde yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerinden ne kadar etkilendiğini incelemeye yöneliktir. Bu amaca yönelik yapılan çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Şirince köyünde turizm ele alınmıştır. Şirince köyünün tarihsel gelişimi, turizmin gelişmesi ve ilerlemesi, turizm endüstrisi, turizm alanında yapılan çalışmalar ve turizm alanları incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde; turizmin sosyo-kültürel etkileri ele alınarak, turizm kavramı, önemi, etkileri ve sosyo-kültürel etkileri incelenmiştir. Son olarak araştırmanın üçüncü bölümünde ise Şirince köyünde turizmin sosyo-kültürel etkileri ele alınmıştır. Bunun için beşli Likert ölçekten oluşan bir anket ile katılımcıların (yerel halk) düşüncelerinden ve gözlemlerinden, yerel halk ile birebir görüşülerek bilgi edinilmiştir. Şirince köyündeki yerel halka 309 adet anket uygulanmış ve anket sonuçları analiz edilmiştir. Şirince köyünde turizmin yerel halk üzerinde sosyo-kültürel etkilerine yönelik herhangi bir araştırma yapılmamış olup bu araştırma ile literatürdeki eksikliğin giderilmesi ve yapılacak olan araştırmalara ışık tutması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Sosyo-Kültürel Etki, Şirince Köyü

ABSTRACT
SOCIO-CULTURAL IMPACTS OF TOURISM ON LOCAL PEOPLE:
SİRİNCE VILLAGE

Neslihan Bahar BAŞTAN

Master Thesis

Department of Tourism Management

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Serap Alkaya

December 2020, VIII+88 pages

Tourism is one of the most important sectors in the world from the past to the present, it is a sector that develops and grows day by day. Due to the developing technology, flexibility in working hours, and the increase in free time, people are now in the tourism movement more than ever. Thanks to tourism became more widespread and more important of a sector. People's participation in tourism creates millions of tourists every year. The tourism industry is one of the most important economic resources for countries. Being at an important point tourism also enables countries to invest more in tourism. It provides a lot of interaction due to its massive movement feature. The interaction of societies with each other also reveals some impacts. Tourism has environmental, economic, social and socio-cultural impacts. These impacts have bring positive and negative results. Socio-cultural influence affects societies in many ways, from customs-traditions to lifestyle. Especially local people, who are intertwined with tourism, are under the influence of tourists. It influences lifestyles, traditions and cultures. In less developed societies, local people are more affected by these effects. This is due to the big differences between tourists and local people. Since the difference of the standard of living between local people and tourists in developed societies is little, the rate of exposure may be less.

The aim of this thesis is to examine; It aims to examine how the local people in Şirince, which is village connected to the Selçuk, district of İzmir, and is the forefront with tourism, are affected by the socio-cultural effects of tourism. The study for this purpose consists of three parts. In the first part; Tourism has been discussed in Şirince. Historical development of Şirince, development and progress of tourism, tourism industry, studies in the field of tourism and tourism areas have been examined. In the second part of the research; By considering the socio-cultural impacts of tourism, the concept of tourism, its importance, impacts and socio-cultural impacts have been examined. Finally, in the third part of the research, the socio-cultural impacts of tourism in Şirince are discussed. For this purpose, information was obtained from the opinions and observations of the participants (local people) through a questionnaire consisting of a five-point Likert scale, by interviewing the local people face to face. 309 surveys were applied to the local people in Şirince and the survey results were analyzed. No research has been conducted on the socio-cultural impacts of tourism on local people in Şirince, and it is aim is to eliminate the deficiencies in the literature and is to shed light on the researches to be done with this research.

Key Words: Tourism, Socio-Cultural Impacts, Şirince Village.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRİNCE KÖYÜNDE TURİZM

1.1.Şirince Köyü Tarihi	2
1.2. Şirince’de Turizmin Tarihsel Gelişimi ve Rol Oynayan Faktörler	4
1.3. Şirince’de Yapılan Bilimsel Çalışmalar	6
1.4. Şirince’de Turizm Endüstrisi.....	7
1.5. Şirince’de Turizmin Geliştirilmesi İçin Yürütülen Çalışmalar	8
1.5.1. Nesin Matematik Köyü	9
1.6. Şirince’de Turizm Alanları ve Turizm Türleri	10
1.6.1. Kırsal Turizm	10
1.6.2. Agro Turizm.....	13
1.6.3. Şarap Turizmi.....	15
1.6.4. Kültür Turizmi	18
1.6.5. Sergi Turizmi	19

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

2.1. Turizm Kavramı	20
2.2. Turizmin Tarihi ve Önemi.....	21
2.3. Turizmin Etkileri	23
2.3.1. Turizmin Ekonomik Etkileri	24
2.3.2. Turizmin Çevresel Etkileri	25
2.3.3. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	27
2.3.4. Turizmin Sosyal Etkileri	29
2.3.4.1. Turizmin Birey Üzerindeki Etkileri	30
2.3.4.2. Turizmin Aile Üzerindeki Etkileri	30
2.3.4.3. Turizmin Toplum Üzerindeki Etkileri	31
2.3.4.4. Turizmin Hayat Standardına Etkisi.....	33

2.3.5. Turizmin Kültürel Etkileri	34
2.3.5.1. Kültür Yayılması.....	34
2.3.5.2. Kültür Şoku.....	35
2.3.5.3. Kültür Kirlenmesi	35
2.3.5.4. Kültür Yozlaşması.....	36
2.3.5.5. Kültürel Değişim.....	36
2.4. Turizmin Yerel Halk Üzerine Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Yapılan Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Çalışmalar	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: ŞİRİNCE KÖYÜ

3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	44
3.2. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Yöntemi	44
3.3. Bulgular ve Değerlendirme	45
3.3.1. Bulgular.....	45
3.3.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	45
3.3.1.2. Katılımcıların Şirince'nin Yerlisi Olup Olmadığı, Turistlerle İletişim Durumu ve İletişim Yabancı Dili, İletişim Sebebi ve Turizm Sektörü Çalışanı Olup Olmadığına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	49
3.3.1.3. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algılara İlişkin Bulgular.....	52
SONUÇ	72
ÖNERİLER.....	79
KAYNAKÇA.....	81
EKLER.....	86
ÖZGEÇMİŞ	89

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Şirince Köyü Konumu.....	2
-----------------------------------	---

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri.....	45
Tablo 2. Katılımcıların Şirince'nin Yerlisi Olup Olmadığının Frekans ve Yüzdesi.....	49
Tablo 3. Katılımcıların Turistlerle İletişim Durumu Frekans ve Yüzdesi.....	50
Tablo 4. Katılımcıların Turistlerle İletişimde Kullandıkları Yabancı Dile İlişkin Frekans ve Yüzdesi.....	51
Tablo 5. Katılımcıların Turistlerle İletişim Sebebine İlişkin Frekans ve Yüzdesi.....	51
Tablo 6. Katılımcıların Turizm Sektörü Çalışanı Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdesi.....	52
Tablo 7. Katılımcıların Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algılarına İlişkin Frekans ve Yüzdesi.....	53
Tablo 8. Turizmin Sosyo-Kültürel Etki Algısı Ölçeği Faktör Analizi.....	63
Tablo 9. Normallik Testi.....	65
Tablo 10. Olumsuz Etkinin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince'deki Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Tablosu.....	66
Tablo 11. Olumlu Etki ve Etkileşimin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince'deki Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal- Wallis Tablosu.....	67
Tablo 12. Kültürel Etkinin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince'deki Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Tablosu.....	69
Tablo 13. Cinsiyet Değişkenine Göre Olumsuz Etki, Olumlu Etki ve Etkileşim ve Kültürel Etkiye İlişkin Mann-Whitney U Testi.....	71

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

f	Frekans
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin Testi
M.Ö.	Milattan Önce
n	Örneklem Sayısı
N	Araştırmaya Konu Olan Topluluk
NMK	Nesin Matematik Köyü
P	Topluluk Oranı
TDK	Türk Dil Kurumu
TL	Türk Lirası
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
OECD	Ekonomik Kalkınma Ve İşbirliği Örgütü
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğerleri
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Turizm, tüm dünyada gün geçtikçe gelişme gösterip büyümesiyle sektörler arasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu kadar hızlı gelişme gösteren ve ön planda olan bir sektörün temelinde insan olması beraberinde birçok olumlu ve olumsuz sonuçlar da getirmektedir. Turizm hareketi ile toplumlar sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim; turistlerin gittikleri bölgedeki yerel halk ile iletişime başlamasından, tatilini bitirip kendi yaşadığı yere dönene kadar devam etmektedir. Bu noktada ortaya sosyo-kültürel etki çıkmaktadır. Sosyo-kültürel etki; yerel halk üzerinde halkın gelenek-göreneklerini, kültürlerini, sosyal yaşam tarzlarını olumlu ve olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etkiler her zaman aynı olmayabilir. Az gelişmiş toplumlarda bu etkiler fazla görülebilirken, gelişmiş toplumlarda daha az görülebilmektedir. Bunun nedeni ise, etkilenen yerel halk ile turist arasındaki farklılıkların azlığına ve çokluğuna bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Turizm, toplumları sadece sosyo-kültürel anlamda etkilememektedir. Bunun yanı sıra çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri de bulunmaktadır. Yapılan literatür taramasında, Şirince köyünde turizmin yerel halk üzerine etkileri ile ilgili bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle literatürdeki eksiklik giderilmek istenmiş, bununla birlikte de yapılacak olan çalışmalara örnek olabilmesi hedeflenmiştir.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Şirince köyünde turizm ele alınmıştır. Şirince köyünün tarihsel gelişimi, turizmin gelişmesi ve ilerlemesi, turizm endüstrisi, turizm alanında yapılan çalışmalar ve turizm alanları incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde; turizmin sosyo-kültürel etkileri ele alınmıştır. Turizm kavramı, önemi, etkileri ve sosyo-kültürel etkileri incelenmiştir. Son olarak araştırmanın üçüncü bölümünde ise Şirince köyünde turizmin sosyo-kültürel etkileri ele alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan anketler sonucundan elde edilen bulgulara dayanarak araştırmada varılmak istenen sonuç ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRİNCE KÖYÜNDE TURİZM

1.1. Şirince Köyü Tarihi

Şirince köyü, İzmir'in Selçuk ilçesinin 8 km doğusunda yer alan, 1922 yılına kadar Ortodoks Rumların yaşadığı bir mübadele köyüdür. Eski kaynaklara göre "Dağdaki Efes" olarak adlandırılmaktadır. Köyün köklü bir geçmişi ve kuruluş öyküsü ile ilgili farklı rivayetler vardır. Eski adı "Çirkince" olan bu köy, 19. yy'da Osmanlı İmparatorluğu yönetimi altında 1800 haneli bir Rum köyüdür. 1910 yılına kadar sakin bir yaşam süren köylüler, Yunanistan'dan sürülen göçmenler ile hareketlenmeye başlamıştır. Daha sonra Kurtuluş Savaşı sonrasında 1924'te göçmen mübadelesi ile Yunanistan'dan gelenler buraya tamamen yerleştirilir ve köy günümüzdeki haline gelir. Köyün ilk girişteki mimari dokusu göze çarpmaktadır. Rum zamanından kalma yaklaşık 200 ev bulunmaktadır. Arazinin eğimli olmasından dolayı evler eğime paralel olarak dizilmiştir. Böylece sıralı bir görüntü oluşturmaktadır (Selçuk Kaymakamlığı, 2019).

Şekil 1. Şirince Köyü Konumu

Özgün adı Kırkınca'dır. Kırkınca adının, efsanevi bir çağda kendilerini dağlara vuran kırk kişiye ithafen verildiği rivayet edilmektedir. Rum telaffuzunda farklı isimler kullanılmış (Kirkice, Kirkince) ve son olarak "Çirkince" ismini almıştır. Fakat daha sonra Cumhuriyet'in ilk yıllarında dönemin İzmir Valisi Kazım Dirik'in talimatıyla "Şirince" şeklinde değiştirilip, resmileştirilmiştir. 19. yy'da, özellikle ihracata yönelik incir üretimiyle ünlü ve 1800 haneli bir Rum kasabası olarak bilinmekteydi. 1923'te Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesi sonucu Rumların ayrılmasıyla, Kavala'nın Müştiyan (Moustheni) ve Somokol (Domatia) köylerinden gelen mübadillerle iskân

edilmiştir. Köyün bağcılık, şarap üretimi ve zeytinciliğe dayalı olan ekonomisi, bir bütün bölgesinden gelen yeni sakinlerinin elinde bir süre sekteye uğramış, ancak son yıllarda artan turistik önemiyle birlikte, bu sektörler yeniden gelişmeye başlamıştır. Bağcılık ve zeytinciliğin yanı sıra, şeftali, incir, elma, ceviz yetiştirilmektedir. 1950'li yıllarda 2000-3000 civarında iken sonradan 700'e kadar düşen köy nüfusu, 1990'lı yıllardan itibaren turizmin gelişmesiyle birlikte tekrar yükselişe geçmiştir. Şirince köyünde halen bazı Rum evleri pansiyon olarak hizmet vermektedir (Türkiye Kültür Portalı, Şubat 2020).

Kuruluşundan Mübadele Dönemi'ne kadar bir Rum köyü olarak anılan Şirince Köyü, 1924 yılında Yunanistan'dan gelen mübadil göçmenlerle Türklerin yerleşim yeri haline gelmiştir. Köyün içerisinde farklı etnik grupların bir arada yaşamasından dolayı, çok kültürlülüğe bağlı mimari özellikler ve yapılar görülmektedir. Şirince köyünde büyük bir yoğunluğu oluşturan tarihi konutların dışında dini, ticari ve eğitim yapısı bulunmaktadır. Şirince köyünün yoğunluklu olarak kuzeydoğusunda ve doğusunda tarım alanları, güneybatısında ağaçlandırılacak alanlar yer almaktadır. Köyün kendine özgü kırsal dokusunu ve mimarisini korumak için ilk kez kentsel sit alanı olarak Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Şirince köyü Tarım alanları Ağaçlandırılacak alanlar 63 Kurulu tarafından 1984 yılında tescil edilmiştir. Daha sonra 1997 yılında İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun kararı ile kentsel sit alanı sınırları genişletilmiştir. Son olarak ise 2004 yılında İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun kararı ile sınır düzeltilmesi yapılmış ve son halini almıştır. Kentsel sit alanı, Şirince köyünün mevcut yerleşik köy alanının tamamını içermektedir (Erturgut, 2014: 61).

Şirince köyünün geçmişi 5. yy'a dayanmaktadır. Ortodokslara ait iki kilisede ayinler yapılmaktadır. Köyün tarihi binalarına restorasyon yapıp pansiyon olarak kullanılmaya başlanması burada yaşayan insanların gelir seviyesinde ve mülk fiyatlarında artışın olduğunu göstermektedir. Şehirlerin stresli hayatlarındansa dağların arasında yeşil bir yamaç üzerine kurulan, zeytin ağaçlarının içinde taş sokakları ziyaretçilere alternatif sunmaktadır. Yılda 1,5 milyon turist gelmektedir. Turistlerin yaklaşık üçte biri yabancı turistlerden oluşmaktadır. Avrupa'nın yanı sıra Uzakdoğu'dan gelen misafirler de dikkat çekmektedir (TRT Haber, 2018).

Şirince köyünün meydanındaki çarşı günün her saati kalabalık misafir topluluğunu ağırlamaktadır. Köyün sokaklarında yerel halkın hanımlarının birbirinden

doğal ev yapımı ürünlerinin sergilendiği tezgâhlar köyün her yerinde turistlere hizmet sunmaktadır. Çarşı girişinden başlayarak köyün her yerinde kafeler, restoranlar hem dinlenmek için hem de keyifli zaman geçirmek için en güzel mola yerleridir. Gezintinin duraklarının başında kuşkusuz köyün kendine özgü ünlenen şaraplarının denendiği ve satıldığı şarap evleri gelmektedir (İzmir Kültür ve Turizm Dergisi, 07.06.2020).

1.2. Şirince’de Turizmin Tarihsel Gelişimi ve Rol Oynayan Faktörler

1970’li yıllardan sonra Şirince köyünde turizm kavramı gelişmeye başlamıştır. Burada yaşayan yerel halkın anlatımına göre; Meryem Ana’yı ziyarette gelen acenteler Şirince köyünü de geziye dâhil etmişlerdir. Rivayete göre Meryem Ana doğuda, Şirince köyünün bulunduğu noktada gömülüdür. O dönemden sonra tarihi köy olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Köy yolu daha önce toprak yol iken 1987’de asfalt yol yapılmıştır. O yıllarda yaz mevsiminde herkes tütüne gittiği için köyde kimsenin bulunmaması turizmin gelişmesi ile değişmiş ve herkes köyde kalmaya başlamıştır. Ev hanımları turistik eşyalar satmak için sergiler açmaya başlamıştır. Gün içerisinde yerli ve yabancı birçok turist köyü ziyaret etmektedir. Şirince köyüne basından da gelip tanıtımı yapılmak istenmektedir. Turizmin gelişmesi ile köyde geline noktada kadınlar da ekonomik üstünlüğü sağlamaktadırlar. Erkekler hasat vakti ürün toplayıp hale giderken kadınlar tüm gün sergilerin başında turistlere turistik ürünlerinden satış yapmaktadırlar (Evrensel, 2005).

Şirince köyünün geçim kaynağı turizmden önce, zeytin, tütün ve yemiş (incir) iken zamanla tütüncülük bitmiştir. Meyve yetiştirilmeye başlanmıştır. Köyün şuan geçim kaynağı olan turizm 1970’li yıllardan sonra gelişmiştir. Köyde yaşayan yerel halka göre şuan ki durum eskiye oranla oldukça iyi durumdadır. Eskiden geçim sıkıntısı fazla iken günümüzde turizm sayesinde daha rahat geçindiklerini belirtmektedirler. Eskiden tütünün alım satımı bir yıl sonra olurken para yerel halkın eline geçmemektedir. Fakat şuan ki koşullarda daha rahat bir yaşam sürmektedirler (Evrensel, 2005).

Mübadele öncesinde şarap üretimi, bağcılık ve zeytinciliğe dayalı olan ekonomisi tütün bölgesinden gelen yeni yerleşimcilerin elinde bir süre aksamıştır. Turizmin önemiyle beraber bu sektörler yeniden gelişmeye başlamıştır. Köyde birçok ev restore edilerek pansiyon ve restorana dönüştürülmüştür. Kendine özgü mimarisi ile öne çıkan bu köyde, yerel halk ticarete yönelmiştir. Köylüler arnavut kaldırımlarda kendi ürettikleri

(el işi ürünler, şaraplar, turistik eşyalar) ürünleri sergileyerek turistlere satış yapmaktadırlar (Basın İlan Kurumu, 2018).

Kırsal yerleşimler, günümüzde böyle korunmuş doğal çevreleri, mimari kimlikleri ve özgün yapıları ile oldukça dikkat çekmektedir. Kentten uzaklaşma, dinlenme, gezme ve görme isteği son yıllarda daha çok tercih edilmektedir. Şirince, kırsal dokusu korunarak günümüze kadar gelmiş 19. yy Rum mübadele yerleşimlerinden biridir. Önemli bir yerleşim yeri olmasından dolayı deniz, kum, güneş klasiğinin dışında, özgün kırsal mimarisi ile farklı alternatif turizm sunmaktadır. Bu özelliği ile de Batı Anadolu'da kırsal ve kültür turizm açısından önemli bir destinasyondur. Şirince köyünün özgün mimari dokusunun köydeki kırsal ve kültürel turizmin artmasında rolü oldukça fazladır. Bunun yanı sıra, Selçuk, Efes, Meryem Ana ve Kuşadası gibi arkeolojik, tarihi, dini turistik merkezlere yakın olması, Şirince köyünün turistik değerini daha da arttırmaktadır (Kaya, 2012: 121).

Şirince köyünde bulunan Rum evleri, günümüzde oldukça ilgi duyulan yapılar haline gelmektedir. İnsanlar şehirlerin kalabalığından ve büyük yapılardan sıkıldıkları için kırsal bölgelerde bu tarz evlerin mimari yapısına ilgi duymaktadırlar. Bu tarz otantik mekanlar son yıllarda oldukça popüler bir hâl almıştır. Şirince bu alanda turistler tarafından tercih edilen bir destinasyondur. Girişimci yerel halk artık kendi evlerini de birer işletmeye çevirmektedirler. İşletmeler; pansiyon, restoran ve kafe olmaktadır. Bu mimari dokuya sahip evlerin konaklama işletmesi olarak hizmet vermesi de bölgeye gelen turistler için daha çok ilgi çekici olmaktadır. Bu işletmelerde şömine başında köyün manzarası eşliğinde tatillerini geçirebilmektedirler.

Şirince'nin kendine özgü korunmuş mimari yapısında yaşayanlar genellikle yerel halktır. Aynı şekilde evlerde bulunan mimari yapı toplumsal binalarda da görülmektedir. Rum İlkokulu, köy meydanı, kiliseler, çarşı ve ilginç topografyası, birçok turizm merkezine yakınlığı ile Şirince, yerli ve yabancı turistler tarafından sıkça ziyaret edilmektedir. Köyün mimari yapısı turistler tarafından ilgi görürken, bu tarihi yapılarda konaklama imkânı sunulması aynı zamanda turistler tarafından bizzat deneyimleyebildikleri bir yere dönüşmektedir. Böylece Şirince'de şehirlerin kalabalık ve stresli ortamından uzaklaşarak zaman geçirmek isteyen turistlere sadece günübirlik değil aynı zamanda konaklamalı bir tatil imkânı sağlanmaktadır. Turizmin gelişmesinde önemli bir faktör olan kırsal mimari, böylece önemli bir adım atmıştır (Kaya, 2012: 122).

Maya takviminde yer alan kıyamet inancı nedeniyle Şirince, 2012 yılında ismini tüm dünyaya duyurmuştur. Şirince, İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı turistik bir köydür ve yılda yaklaşık 1.5 milyon turiste ev sahipliği yapmaktadır. Kendilerini ‘‘Mavi Enerji Grubu’’ olarak adlandıran bir grubun 21 Aralık 2012’de Maya takvimine göre kıyametin kopacağına ve bu olaydan sadece iki yerin etkilenmeyeceğine inanması tüm dünyada ilgi odağı olmuştur. Bu iki yerden biri Şirince köyü diğeri ise Fransa’nın Bugarach köyüdür. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yurt dışında tanıtılan Şirince, beklenen ilgiye ‘‘kıyamet günü’’ olayının ünü ile yavaş yavaş ulaşmıştır. Her mevsim yoğunluğun bulunduğu turizm merkezinde yabancı turist yoğunluğu daha çok dikkat çekmektedir (Anadolu Ajansı, 2018).

Şirince köyünün 2012 yılında tüm dünyada tanınması oldukça önemli bir olay olmuştur. Yerel halk o yıl oldukça gelir elde etmiştir. Tanıtımının bu kadar büyük çapta olması hala etkilerini göstermektedir. Şirince, yaz mevsiminde önemli derecede turist ağırlamaktadır fakat bunun yanı sıra; hafta sonları, resmi tatillerde ve dini bayramlarda yerli turistin de uğrak noktası halindedir.

1.3. Şirince’de Yapılan Bilimsel Çalışmalar

Şirince köyünde yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, en fazla çalışma kırsal turizm alanında yapılmıştır. Bunun yanı sıra, ekoturizm, kültürel turizm, şarap turizmi ve mimari alanlarda çalışmalar da mevcuttur.

Var (2006) çalışmasına göre; Şirince köyü şarap imalathaneleri ile ünlenmiştir. Yerli ve yabancı turistler şarap satın almak için köyü düzenli olarak ziyaret etmektedirler. Her ay ortalama 20.000 kişi Şirince’yi ziyaret etmektedir. Köye ilginin artması ile köydeki tesisler de artmaktadır. Turistler sadece Şirince’nin şarapları hakkında turizm acenteleri veya şarap imalathanelerinde verilen broşürler ile bilgilendirilmektedir. Var’a göre bu yeterli gelmemektedir. Çalışmasında daha çok tanıtım stratejisi geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Çolak (2009), turistik ürün çeşitlendirme kapsamında kırsal turizm ve kırsal turizm işletmeciliği çalışmasına göre; Şirince’nin kırsal turizm potansiyeli yüksektir fakat potansiyeli kullanılamamaktadır. Rekabet gücü yüksek, güçlü yönleri zayıf yönlerinden fazladır. Şirince köyü sit alanı olduğu için yeni yerleşim kurulmasına izin verilmemektedir. Yerel halkın evleri restore edilerek işletmeye ya da pansiyona

dönüştürülebilmektedir. Şirince’de 2005 yılında Şirince Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur. Kooperatif doğrudan kırsal turizm ile ilgili olmasa da dolaylı olarak köyden elde edilen tarımsal ürünlerin büyük bir çoğunluğu turizmde değerlendirilmektedir. Kırsal kesimlerde yöreye ait el sanatlarının sergilenmesi bölgenin kültürel açıdan tanıtılması açısından önemlidir. Kırsal turizm amacı ile seyahat eden turist, gittiği bölgede doğanın içerisinde olmayı istemektedir. Çolak, bu konu ile ilgili çalışmalar yapılarak turistlere doğa yürüyüşleri düzenlenebileceğini önermektedir. Turistlerin tarımsal faaliyetlere katılmasını sağlayıp nasıl yapıldığı gösterilirse, daha çok rağbet görecektir. Araştırmaya katılan yerel halka göre; bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlerin yöreye geldiklerindeki sadakatları ile ilgili değerlendirmeler sonucunda; büyük çoğunluğun köye ilk kez gelmesine rağmen, fırsatları doğrultusunda tekrar gelmeyi düşündüklerini ve Şirince köyünü yakınlarına tavsiye edeceklerini dile getirdiklerini belirtmektedirler. Köye olan sadakatin yüksek olması özellikle yörenin turizm piyasasında bireysel olarak tanıtılması açısından büyük rol oynayacaktır.

Ongun’un (2015) çalışmasının sonucuna göre; Şirince’de kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Alternatif turizm türlerinin ortaya çıkması ile birlikte bu türlerden biri olan kırsal turizm de son yıllarda ön plana çıkmaktadır. Kırsal turizm açısından önemli olan Şirince köyü günümüzde yörenin gelişmesi için de oldukça önemlidir. Önemli olan bir diğer nokta, turizm ile birlikte tarımsal faaliyetler yapılırken doğal mimari ve kültürel mirasın korunmasının da sağlanacak olmasıdır. Günümüzde Şirince’nin talep potansiyeli yüksektir ve gelecekte de talebin artacağı düşünülmektedir.

Şirince köyü ile ilgili literatürde en çok yer alan çalışma ‘‘kırsal turizm’’ alanındadır. Kırsal turizm potansiyelinin yüksek olması araştırmacılar tarafından ilgi görmesini sağlamaktadır. Bunun dışında Şirince’nin kendine özgü mimarisi üzerine incelemeler yapılarak çalışmalara konu edinilmiştir.

1.4. Şirince’de Turizm Endüstrisi

Şirince, gerek konumundan gerek turistik ürün çeşitlerinden dolayı turizm destinasyonlarında önemli bir yere sahiptir. İzmir’in Selçuk ilçesine bağlı olan Şirince, Selçuk’ta yer alan diğer turizm merkezlerine oldukça yakın olması köyü daha çok önemli kılmaktadır. Son yıllarda tanınmışlığının artması sebebi ile de popüler hale gelmiştir. Yakın çevredeki yerli turistlerin tatillerindeki ilk uğrak noktaları Şirince olmaktadır. Turizm bu nedenle tüm yıla yayılma potansiyeline sahiptir. Yaz mevsiminde yoğun

geçmesinin dışında, diğer mevsimlerde de tercih edilen bir destinasyondur. Maya takvimine göre 21 Aralık 2012’de kıyametin kopacağına inanılması ve dünyada sadece 2 yerin bundan etkilenmeyeceğine dair çıkan haberlerde Şirince, bu iki yerden biriydi. Bu durum tüm dünyada önemli bir olay olmuştur. Kıyametin kopacağına inanan, birçok ünlü ismin de içinde yer aldığı binlerce insan, Şirince köyüne akın etmiştir. Birden bire tüm dünyaya adını duyurmakla birlikte, hala bu konu hakkında konuşulan ve insanlarda merak uyandıran bir köy olma özelliği taşımaktadır. Bu yaşanan durum Şirince köyünün turizmini olumlu yönde etkilemiştir. Yaz mevsiminde turist yoğunluğu artış göstermektedir fakat diğer mevsimlerde de turist sayısı fazla düşüş göstermemektedir. Özellikle tatillerde yakın çevrelerden fazla yerli turist ağırlamaktadır. Şirince’yi ziyaret eden turistler, sadece köyü gezip geri dönmemektedirler. Aynı zamanda burada çeşitli kafelerde ve restoranlarda zaman geçirip, köyün kendine has ve ilgi çeken mimarisine sahip olan pansiyonlarda da konaklayabilmektedirler. Bu mimari yapıları turistler tarafından rağbet görmektedir. Köyün belli noktalarında bu evlerin, pansiyonların manzarasında zaman geçirebilmek ve fotoğraf çekilmek köyde oldukça popülerdir. Bu açıdan ele alındığında Şirince köyünün turistik çekiciliği oldukça fazladır.

1.5. Şirince’de Turizmin Geliştirilmesi İçin Yürütülen Çalışmalar

Şirince köyü, bulunduğu bölgede oldukça önemli bir turistik destinasyondur. Yıl içerisinde turistlerin her zaman tercih edip, ziyaret ettiği bir köydür. Köyün bozulmamış mimarisinden, bulundurduğu özgün ürünlerine kadar turistik çekiciliği kuvvetlidir. Burada yapılan pansiyonlar doğrudan turizme yönelik olarak yapılmaktadır. Köyde yaşayan insanlar evlerini birer pansiyona, kafeye veya restorana dönüştürerek turizme açmaktadırlar. Bu yapılar, turistlerin ihtiyaçlarına göre şekillenerek ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde turizm başarılı bir şekilde sürdürülebilir kılınabilmektedir. Turizmin gelişmesi, yeni turizm çeşitlerinin ortaya çıkması ve gün geçtikçe insanların turizm hareketine katılması, ülkelerin turizmini geliştirmek için daha fazla çaba harcaması demektir. Bu nedenle, her bölge kendi içinde belli turizm politikaları oluşturmaktadır. Bu anlamda Şirince’nin bağlı olduğu Selçuk ilçesinde de belirli zamanlarda düzenlenen festivaller sayesinde insanların bu bölgeye akın etmesine ve turizmi sağlamasına neden olmaktadır.

Şirince’de her yıl ekim ayında yeni bağbozumu zamanında festival düzenlenmektedir. Üzümler ezilerek şarap elde edilmektedir. Festivalde en güzel şarap

seçimi yapılmaktadır (Evrensel, 2005). Selçuk'a bağlı, şarapları ile ünlenmiş Şirince köyünde, Şirince Bağbozumu Kültür Sanat ve Dostluk Festivali düzenlenmiştir. Rum mimarisinin özelliklerini taşıyan 200 yıllık evlere sahip olan köy, kiliseleri, manastırları, doğal güzellikleri ve lezzetli üzümleri ile ünlüdür. Gün geçtikçe ününü arttıran Şirince'de üç günlük festival düzenlenmesi planlanmıştır. Festivalde yerel halkın yaptığı şaraplar tanıtılırken aynı zamanda gösteriler ve yarışmalar da yapılmıştır (Yeni Asır, 2009). Şirince'de düzenlenen bağbozumu festivalleri turistler tarafından ilgi görmüştür. Birçok insanın ziyaret etmekten hoşlandığı bu şirin köyde aynı zamanda festivallerin yapılması ilgiyi arttırmaktadır. Festivaller 2005 ve 2009 yılında yapılmıştır. Her yıl düzenlenmesi planlansa da düzenlenememiştir. Bu tür festivallerin, aktivitelerin düzenlenmesi ve her yıl tekrarlanması tanıtımı ve turistik çekiciliğini artırması açısından köyün lehine olacaktır.

Şirince köyünde yapılan bir diğer festival ise 2013 yılında yapılan Şirince Masallar Festivali'dir. Festival üç güne yayılmıştır ve köyün sokaklarında gerçekleştirilmiştir. Masallar profesyonel masal anlatıcıları tarafından yedi farklı dilde anlatılmıştır. Ziyaretçiler tarafından oldukça ilgi görmüştür. Dünyanın birçok yerinden gelen farklı turistleri, tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri ile kendine çeken, son yıllarda da özellikle bilim ve sanat alanlarında kendini gösteren bu köyün masal gibi olduğu düşüncesinden yola çıkılarak Masal Festivali için ideal olduğuna karar verilmiştir (Şirince Masallar Festivali, 2013).

1.5.1. Nesin Matematik Köyü

Nesin Matematik Köyü, matematik alanında faaliyet gösteren bir araştırma ve eğitim kurumudur. Şirince köyüne 1 km mesafede, Mayıs 2007'de kurulmuştur. Nesin Vakfı'na aittir ve 55 dönümlük bir araziye kaplamaktadır. Köyde bilimsel ve eğitim amaçlı matematik veya matematiğe bağlı bilimlerle ilgili çalıştaylar, dersler, kamplar ve seminerler düzenlenmektedir. İlköğretim düzeyinde eğitimlerden ileri seviyede araştırmalara kadar her türlü matematiksel etkinlik yer almaktadır. Bununla birlikte lise öğrencilerine de matematik dersleri verilmektedir (Vikipedi, 13.04.2020). 2007 yılında Ali Nesin'in kurduğu bu köyde matematiğin yanı sıra sanat, felsefe, sinema ve sosyoloji dersleri de verilmektedir. Meriç (2019), çalışması için Şirince köyünde bulunduğu sırada Kaan Öktem, Haluk Oral gibi Türkiye'nin önde gelen bilim insanlarının ders vermeye geldiğini, hocaların bu bilim yuvasında ders vermek için herhangi bir ücret almadığını ve hatta yol paralarını bile kendilerinin ödediğini çalışmasında belirtmektedir.

Nesin Matematik Köyü'nün benzersiz olmasının tek sebebi bilim köyü olması değildir. İmece usulü kurulmuştur ve bu anlamda da dünyada bir ilk olmuştur. Yüzlerce insanın yaptığı bağışlarla inşa edilmiştir. Katkıda bulunanların isimlerinin yazıldığı mermer bir plaka, Nesin Matematik Köyü'ne yerleştirilmiştir. Bu mermer plakada 500 TL üzeri bağış yapanların isimleri bulunmaktadır. Bağışçıların isimleri tek mermer plakaya yetmediği için ikinci bir mermer plaka daha yapılmıştır. Sezen Aksu'dan Cem Yılmaz'a kadar popüler sanat dünyasının tanınan isimleri de bağışçılar arasında arasındadır. Bağışçılar köyün kuruluşundan günümüze kadar hala ayakta kalabilmesi için gerekli katkıları sağlamaktadır. Nesin Matematik Köyü'ne gelen öğrenciler yeteneklerine ve fiziksel güçlerine göre dönüşümlü olarak iş paylaşımı yaparak katkıda bulunmaktadır. En büyüğü de müthiş mimarisi ile Sevan Nişanyan Kütüphanesi'dir. İki katlı olan yapı 400 metrekare büyüklüğünde ve alt katı 250 kişilik bir konferans salonuna sahiptir. Matematik, felsefe ve sanat kitaplarından oluşan koleksiyon tamamlandığında kitap sayısının 15.000'i bulması beklenmektedir. Ayrıca ufak çaplı birçok açık hava kütüphanesi de çalışma ve inziva alanlarında yer almaktadır. Kitap listesine NMK web sitesinden ulaşmak mümkün. Ayrıca çevirim içi kütüphaneye de sahiptir (Karakaş, 2015).

Şirince köyünde yer alan bu bilimsel küçük köyün ziyaretçiler tarafından ilgi çekmesinin yanı sıra turistler tarafından da sevilmektedir. Nesin Matematik Köyü'nde yapılan etkinlikler oldukça rağbet görmektedir.

1.6. Şirince'de Turizm Alanları ve Turizm Türleri

Şirince, turistik çekiciliği oldukça fazla olan turistik bir köydür. Turizmin yoğun olduğu bu destinasyonda da çeşitli turizm alanları bulunmaktadır. Şirince köyündeki turizm türleri; kırsal turizm, agro turizm, şarap turizmi, kültür turizmi ve sergi turizmidir.

1.6.1. Kırsal Turizm

Kırsal turizm yeni bir kavram olmamasına rağmen son yıllarda daha çok ön plana çıkmış ve önem kazanmıştır. Bunun nedeni gelişen ve büyüyen endüstri kentlerinin yoğunluğa, strese ve kirliliğe yol açmasıdır. Kırsal alanların azalması ve kentleşmenin artması sonucunda doğaya olan değer de artmaya başlamaktadır. Böylece kırsal alanlar değerlendirilerek turizme kazandırılmaktadır. Kırsal turizm etkinlikleri gelişmeye başlamıştır. 19. yy'da bazı demiryolu şirketleri de yatırımlar yaparak gelişmekte olan

kırsal turizme katkı sağlamıştır. Kentsel alanlardan kırsal alanlara daha kolay ulaşım sağlanabilmesini amaçlamışlardır. Özellikle Alpler, Amerikan ve Kanada Rockies dağlarına yapılan demiryolu yatırımları ile kırsal turizmin ilk öncüleri sayılabilir (OECD, 1994).

Kırsal turizm bazı tanımlarda; daha çok çiftliklere ve doğaya yönelik yapılan, turistlerin çiftlik gezme, ata binme, balık tutma, “trekking” (uzun ve zorlu yürüyüş) vb. etkinliklere katılarak yaptıkları turizm türü olarak geçmektedir. Bazı tanımlar da ise kırsal alanlarda yapılan tüm turizm faaliyetleri olarak ele alınmaktadır. Özellikle kontrolsüz ve hızlı bir biçimde gelişen kentleşme ve sanayileşme süreci ile birlikte doğa tahribatı ve fiziksel çevre koşullarındaki bozulma günümüz insanını olumsuz yönde etkilemektedir.

İnsan nesli başladığı andan itibaren doğa ile iç içedir. Kentsel alanların gün geçtikçe artması ve bu nedenle kırsal alanların sınırlı olması, insanları doğadan uzaklaştırmaktadır. Kent ortamının bunaltıcı havasından ve doğaya olan özleminden dolayı doğaya dönüş başlamaktadır. Doğa ile insan arasındaki bağın azalması belki de kopma derecesine gelmiş olması, bu durumu sorgulamaya neden olmaktadır. Bu süreçte sakinlik ve doğa huzuru arayan insanlar kırsal alanlara daha fazla yönelme eğilimindedirler. Doğaya yönelik gelişen tercihlerden yola çıkarak turizm etkinliklerinin yürütülebileceği alanlara yönelik politikalar oluşturulmalı, planlama çalışmaları yapılmalı ve uygulanmalıdır. Kırsal turizmde turistlerin, doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olma amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılımlarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür (Aydın, 2012: 39).

Ülkemizde 1990’lı yılların başından itibaren klasik turizm anlayışı yerine alternatif bazı turizm türlerinin gelişimi hız kazanmıştır. Kırsal turizm; değişen turizm anlayışına, turist tiplerine ve çevre bilincinin gün geçtikçe önem kazanmasına bağlı olarak gelişen bir turizm türüdür. Kırsal turizm aynı zamanda kuş gözlemciliği, macera turizmi, çiftlik turizmi ve yayla turizmi gibi turizm türlerini de içermektedir (Kurt ve Bal, 2018).

Turizmin yıl içerisindeki dağılımı farklıdır. Turizm sezonunun süresini belirleyen faktörler bulunmaktadır. Bunlar; turizm türüne, turizm politikasına, ülkenin coğrafi konumuna, koşullarına, turistik talebe ve dünya genelinde yaşanan olaylara bağlıdır. Belli mevsime ya da aya bağlı kalan turizm, birçok sosyo-kültürel ve çevresel soruna yol açmaktadır. Ekonomik beklentiler karşılanamamaktadır. Kırsal turizmin iklimle bağı

olmadığı için mevsimsel olma özelliği de yoktur. Türkiye’de deniz turizmi ön plandadır. Bu nedenle de uzun yıllardır yaz mevsimi ile sınırlı kalmıştır. Günümüzde kuzey Ege kıyılarından batı Akdeniz’e uzanan dış turizm bağlantılı kıyı turizmi, ortalama dört ile sekiz ay arasında bir sezona sahiptir. Bu aylarda yoğun turist görülmesi birçok soruna da neden olmaktadır. Oysa ki ülkemizin kıyılarının hemen ardındaki iç kısımlarda; yayla, dağ, orman, su zenginlikleri ile tarımsal yapı ve yerel kültür göz önüne alındığında, bu alanlarda kırsal turizm her mevsimde yapılabilir kapasitededir. Kırsal turizmin yılın her ayında yapılabilmesi, belirli bir mevsime bağlı kalan turizm türlerini (kıyı turizmi, kış sporları turizmi vb.) desteklediği gibi, onların sezonunu da uzatabilmektedir (Soykan, 2003: 3).

Kırsal turizmin, iklimle bağlantılı olmadığı için mevsimlik olma özelliğinin olmaması sonucunda, bulunan ortama göre kış aylarında çevredeki kayak merkezleri kullanılabilmekte, ilkbahar aylarında köylerde uzun kır yürüyüşleri yapabilmekte, yaz ve sonbahar aylarında ise tarımsal ürünlerin ilgi çekiciliği, çiftliklerin kullanımını ortaya çıkarabilmektedir. Kırsal turizm, kırsal alanlarda ve kırsal yerleşmelerde konaklamayla gerçekleşen bir turizm türü olduğu için kıyılar dışındaki birçok coğrafi konum, turizmle tanışmış olur. Ülkemizde turizmin yıl içindeki dağılımı kadar, her köşesine yayılmasında da kırsal turizmin çok önemli bir işleve sahip olacağı kesindir (Kınacı, Pehlivan Albuz ve Seyhan, 2011: 67).

Kırsal turizmin kültürel, çevresel ve sosyo-ekonomik açıdan faydaları ele alındığında; köylerde gelişen turizm sayesinde aktif iş gücü ile yeni iş imkânları sağlanmaktadır. Köylerde yapılan kırsal turizmin iş olanağı sağlaması ile geçim kaynağının iyileşmesi ve çeşitlenmesi ile köyden kente göç önlenmektedir. Yörede yaşayan insanların girişimciliğe yönelmesini sağlamaktadır. Kadınların iş gücüne katılması ile toplumdaki yerini değiştirmektedir. Kırsal turizm sayesinde turistler ve yerel halk daha çok çevreye duyarlı olmaya başlarlar ve çevre koruma bilinci güçlenir (Turizm Günlüğü, 2018).

Şirince köyü, kırsal turizme elverişlidir. Bu nedenle arz potansiyeli de güçlüdür. Kırsal turizm olanaklarından dolayı bu turizmin gelişmesi ve sürdürülebilmesi için gerekli tüm koşullar mevcuttur. Köyün kültürel zenginliği, kırsal turizmin varlık nedenidir. Kendine özgü mimarisine sahip evleri ve kiliseleriyle tarihi bir Rum köyü olması turistik çekiciliğini arttırmaktadır. Şirince, etrafında birçok doğal çevreye sahip

bir köy olmasına karşın, Şirince’de bu kültürel değerlerden dolayı kültür turları düzenlenmekte ve otantik olması dolayısıyla ziyaret edilmektedir. Tarihi açıdan M.Ö. 5. yy’a dayanan bu köy; sadece mimari dokusuyla değil, aynı zamanda şarap, zeytinyağı, dantel ve el işçiliği ile örtülü bir kaynaktır (Çolak, 2009: 106).

Şirince’nin kırsal alanlarının elverişli ve turizme açık olması kırsal turizm olgusunu da ortaya koymaktadır. Şirince oldukça turist çeken bir köy olmasının yanı sıra, şehir hayatından bunalan, kendini kırsal alanlara vermek isteyen turist tipleri için de önemli bir yer olmaktadır. Buradaki toprakların değerlendirilmesi ve kırsal turizme katılması köydeki turizm anlayışında da gelişme sağlamaktadır. Aynı zamanda turizm de tüm yıla yayılabilmektedir. Sadece yaz mevsiminde yoğun olan turizm; değişen ve gelişen teknoloji ile alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkması ve zamanla artmasından sonra her mevsimde popüler hale gelmiştir. Günümüzde sadece deniz-kum-güneş turizmi değil de farklı çeşitlerin mevcut olması ile diğer mevsimlerde de turizm yoğun olarak yaşanabilmektedir. Kırsal turizmde bu nedenle her zaman yapılması mümkün olan bir turizm çeşididir.

Festival ve şenliklerin düzenlenmesi çok sayıda turisti çektiği için kırsal turizm açısından da önemlidir. Şirince köyünde her Ekim ayında bağbozumu şenlikleri düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra Selçuk ilçesinde kurtuluş günü şenlikleri, deve güreşi ve kültür sanat alanında olmak üzere birden fazla festival düzenlenmektedir. Festivaller yöreye yerli ve yabancı turist çekmektedir. Yerli turistler bölgeyi sıklıkla ziyaret ettiği için bağlılık oluşmaktadır. Yörenin turizminin geleceği açısından oldukça önemlidir (Çolak, 2009: 195).

1.6.2. Agro Turizm

Son yıllarda kentleşmenin hızla artması ile insanlar daha çok doğaya yönelme eğilimi göstermektedir. Doğa ile iç içe olma isteği gün geçtikçe artmaktadır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeni deneyimler sunacak turizm çeşitleri de beraberinde ortaya çıkmaktadır. Kırsal turizm de bu yeni turizm çeşitlerinden biridir. Turistlerin doğal yaşama yönelmesi ile ortaya çıkmıştır. Agro turizm, kırsal turizmin alt koludur.

Agro turizm kırsal turizmin spesifik bir alanıdır. Çiftçiler veya çiftlik sahipleri tarafından tarımsal ya da bahçe gibi alanlarda yürütülen, hayvan ve bitki de üretilen, geleneksel metotların kullanıldığı bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır (George ve Rilla, 2005: 3).

Birçok tanımın yapılmasına rağmen agro turizm, tüm bu tanımlamalardan yola çıkılarak turizm ve tarım sektörünün ortak özelliklerini birleştiren bir turizm türü olduğunu söyleyebiliriz. Bu ortak özellikler ile agro turizm turistlerin çiftliklere gelerek çeşitli faaliyetleri doğrudan deneyimlemesine olanak tanımaktadır. Buna ek olarak da kırsal kesimde yaşayan yerel halkın, göreceli olarak verimsiz arazilerini agro turizm doğrultusunda kullanarak ek gelir elde etmelerini, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan da gelişimlerine katkı sağlamayı hedeflemektedir (Civelek, 2013: 68).

Gelecekte, dünyada yapılan turizm hareketlerinden en çok kâr getirecek niteliğe sahip olan turizm türü, doğal çevreye zarar vermeyen ve aynı zamanda doğal çevreyi koruyan, sahip çıkan model olacaktır. Agro turizm de bu modelde yer alan bir turizm çeşididir. Bunun yanı sıra gelişmekte olan ülkelerde biyolojik çeşitlilik ve ekosistemi korumaya katkıda bulunması ile ön plandadır. Agro turizm içerisinde yer alan bağ turizmi de çevresel ve ekolojik anlamda sürdürülebilir, ekonomik anlamda uygulanabilir ve sosyal anlamda da kabul edilebilir özelliklere sahip olduğu içinde önemi oldukça büyüktür (Türkben, Gül ve Uzar, 2012: 49).

Günümüzde dünya turizmi, kitlesel turizmden ziyade daha çok alternatif turizm türlerine yönelmeye başlamıştır. Alternatif turizm türleri daha çok sürdürülebilir olduğu için ülkeler tarafından ilgi çekmektedir. Doğal çevreyi korumak amacı ile ülkeler belli politikalar uygulasa da kitlesel turizm bir şekilde çevreye zarar vermektedir. Bunu en aza indirme hedefi ile de alternatif turizme yönelmektedirler. Böylece çevreye verilen tahribat aza indirgenebilirken turizm de sürdürülebilir bir hal almaktadır. Ülkemizde de tarım (agro) turizmi geliştirmek için çalışmalar yapılmaktadır.

Tarım turizmi kentsel yaşamın bunalıcılığından dolayı farklı tatil deneyimi arayışında olan turist türleri için en uygun alternatif turizm türleri arasındadır. Son yıllarda oldukça ön plana çıkmaktadır. Buğday Derneği Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yer alan ekolojik çiftliklerde sürdürdüğü Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) projesiyle ekolojik bir çiftliğe konuk olmak isteyenlere rehberlik etmektedir. Buğday Derneği tarım turizminin tanıtılmasında, yaptığı çalışmalarla sektörde önemli bir rol oynamaktadır (Artuğer, Özkoç ve Kendir, 2012: 1).

Türkiye'deki ekolojik tarım sayesinde geçimini sürdüren çiftçi ailelere mali, bilgi ve gönüllü işgücü desteği sağlayarak ekolojik tarıma teşvik etmek ve aynı zamanda sürdürülebilirliği sağlamak Tatuta projesinin ana amacıdır. Projede, ekolojik üretimin

teknik, pazarlama, sosyal, çevresel vs. boyutlarında bilgi/ilgi sahibi kişilerin, çiftlik ve işletmelerde bilgi, deneyim ve/veya işgüçlerini paylaşırken yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçları çiftlik tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca, gönüllüler hem sosyal bir kaynaşmaya hem de yereldeki gerçek tecrübeye ve bu tecrübeye dayalı bilgiye ulaşmaktadırlar (Buğday Derneği, 11.05.2020).

Gelen turistlerin ilgisini çekebilecek aktiviteler düzenlenirse ülkemizdeki bağ turizmi de gelişir. Aynı zamanda ülkemizde bağ turizmini teşvik etmek amacıyla da belli yollar izlenebilir. Örneğin; şarap fabrikalarına gezi düzenleyip bu konu hakkında turistleri bilgilendirmek, bağ turizmi yapılacak alanlarda turistlerle üzüm hasadı ve tadım yapmak, o bölgenin şaraplarını tattırmak, bağ festivalleri düzenleyerek yörenin tanıtımını yapmak. Bağ turizmi ekonomik açıdan kalkınmayı teşvik etmektedir. Bu nedenle de ülkemizde bağ turizmi önemli bir yere sahiptir. İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı olan Şirince köyü, doğası gereği yemyeşil alanları, üzüm bağları, kendine özgü mimarisi ile ahşap evleri ve tarihi kalıntıları (M.Ö. 5. yy) ile adı gibi şirin bir köydür. Şirince'de yapılan kırsal turizm faaliyetlerinden daha çok köy halkı turistlere el sanatları ile ilgili ürünlerini, sabun gibi yapılan doğal ürünleri, el yapımı zeytinyağı, yöreye özgü şarapları sunabilmektedir (Türkben vd., 2012: 48).

Özçatalbaş'a göre; kırsal alanlarda kalkınmanın yollarının başında yerel halkın ürettiği ürünleri turizm yoluyla pazarlaması gelmektedir. Ülkemizde çoğu köy; yayla, sağlıklı yaşam, eko, çiftlik evi ve agro turizme elverişlidir. Acentelerin Avrupa ülkelerinde yaptığı anketlerde 18-45 yaş arasındaki turist profillerinin % 30'u deniz, kum ve güneş turizminin yanı sıra farklı aktivitelerin bulunduğu turizm türlerine yönelme eğilimindedirler. Turist, çiftlik evinde bir yandan tatilini yaparken bir yandan da kumesten kendi yumurtasını alıp kendi omletini yapmak istemektedir. Genellikle iç turizme yönelik yapılan agro turizmin asıl amacı bölgenin ekonomik kalkınmasını sağlamaktır. İzmir'in Selçuk ilçesine bağlı olan Şirince köyünde de agro turizm henüz emekleme evresindedir. Eski bir Rum köyü olan Şirince'yi her yıl binlerce turist ziyaret etmektedir. Bağcılık ve zeytinciliğin yanı sıra meyve yetiştiriciliği de mevcuttur. Gelen turistlere bu ürünler satılmaktadır (Özçatalbaş, 2010).

1.6.3. Şarap Turizmi

Turizm denildiğinde Türkiye'de genellikle akla deniz, kum, güneş üçlüsü gelmektedir. Fakat aslında şarap, kopup geldiği topraklara kattıklarıyla turizm cenneti

haline getirilebilir. Günümüzde insanların tatil anlayışlarında değişiklikler yaşanmaktadır. Kitle turizminden bireysel seyahate geçiş yaşanmaya başlanmıştır. Farklı deneyim arayan turist profili ile karşılaşmaktadır. Turistler tatil süreleri içerisinde otantik ürünleri tanımak ve farklı deneyimleri kazanmak istemektedirler. Bu nedenle şarap turizmi gibi çeşitli seçenekler ortaya çıkmaktadır. Günümüzde yeni yerlerin ve lezzetlerin keşfedilmesi ile kültürel değerler de keşfedilmektedir. Şarap turizmi, kültür turizmleri içerisinde yer almaktadır. Üzüm yetiştiriciliği, bağcılık, şarap tadımı, tarihi ve kültüre kadar bir çok aktiviteyi kapsamaktadır. Ülkeye gelen turiste şarap, yöresel, kültürel değerler ve doğal güzellikler birlikte sunulur. Bunun yanı sıra bölgelerin gelişimi ve yerel değerlerin tanıtımı artmaktadır. Ürün hasadına katılmak ve şarap üretimine tanıklık etmek, turistler tarafından oldukça ilgi görmektedir. Yöredeki şarap yapımı ve bağcılık aktivitelerinin yoğunluğu o yörenin şarap merkezi olması ve turistik çekiciliği açısından belirleyici bir unsurdur. Mahzenler, folklor, şaraplar, arkeoloji ve festivaller gibi tüm kültürel etmenler şarap turizminde önemli rol oynamaktadır (Apelasyon, 2014).

Turistik ürün çeşitlendirme kavramı ele alındığında, bölgenin kendine has ve kaliteli şarap üretmesi ve bunun yanı sıra doğal ve kültürel özellikleri ile şarapların kalitesi birleştiğinde turistik çekicilik ortaya çıkabilmektedir. Şarap turizmi turistik bir ürün çeşididir ve özel ilgiye hitap etmektedir. Bunun yanı sıra kültürel turizm, eko-turizm, kırsal turizm ve agro turizm özelliklerini de barındıran, karmaşık ve bütünsel bir bölgesel turizm gelişimidir. Şarap turizmi içerisinde, şarap bölgesindeki tarımsal etkinlik (şarap üretimi) ve şarap evleri de bulunmaktadır. Bununla birlikte etrafında sunulan hizmetlerle birlikte (rekreasyon, yerel kültür, eğitim, doğa) bütünsel bir deneyimin özel ilgiye sunulduğu turizm gelişimi ve turistik ürün çeşididir. Şarap turizmi, özel ilgiye hitap etmektedir. Etkin katılım gerektirir ve kişiselleştirilmiş bir ürün sunmaktadır. Böylece turistler farklı deneyimler edinebilmektedir. Şarap turizmi, şarap üreticilerine yeni fırsatlar getirdiği gibi sorumluluk da getirmektedir. Şarap bölgesine sürdürülebilir gelişim olanakları, farklılaşma, yerel kültürü koruma, ekonomide canlılık ve benzer olanaklar sunmaktadır. Ayrıca hedef bölgeler için dönemsel talep yoğunlaşmasını azaltmak ve belli bir düzeyde düzeltme potansiyeli sunarak kitle turizmi için seçenek olarak incelenmelidir (Yıldız, 2009: 52-53).

XIX. yüzyılda Rumlara dayanan şarap üretimi geleneği, günümüzde de Şirince'yi şaraplarıyla adından konuşulur hale getirmiştir. Şirince, yoğun olarak sonbahar ve ilkbahar aylarında ziyaret edilmesine rağmen, yaz ve kış aylarında da turist çekmektedir.

Son yıllarda artan turist yoğunluğundan dolayı, köy halkı evlerini butik otel, gözlemeci, hediyelik eşya dükkanı, şarap evi vb. gibi küçük işletmelere dönüştürerek turistlerin hizmetine sunmuştur (Erturgut, 2014: 33).

Hall ve Mitchell'in (2000) çalışmasına göre; şarap turizmi bölge ve turizmin bölgesel tanıtımında, şarapların satılması ve geniş kitlelere ulaşması açısından önem arz etmektedir. Globalleşen ekonomilerde şarabın uluslararası boyutta ticareti yapılmakta ve sadece şarap değil aynı zamanda marka ve turizm bölgesi imajının ticareti de yapılmaktadır (Yüncü, 2010: 31). Şarap turizmi bölgeleri üzüm bağlarının var olduğu ve destinasyonların şarap turizmi temelli gelişim sağladıkları alanlardır. Şarap turizminin destinasyonlardaki gerçekçi gelişimi ancak tüm şarap turizmi unsurlarının bir arada bulunması ve uyumu ile mümkün olabilmektedir (Bako, 2016: 51).

Şirince'de şaraplık üzüm çeşitlerinden; Misket, Carignane, Alicante Boushet, Syrah yetiştirilmektedir. Doğal ve tarihi güzelliklere ve kültürel zenginliklere sahip, doğal, ulaşımı kolay, sade ve temiz ortamda konaklama olanağına sahip bu yörede, bağcılık ve şarapçılığın da teşvik edilerek "bağ turizm" inin başarılı bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır (Türkben vd., 2012: 49).

Şirince'de üzüm bağları önemli bir tarım ürünüdür. Elde edilen üzümler, köyde bulunan şarap fabrikasında şarap elde etmek için kullanılmaktadır. Halkın gelir sağladığı başka bir alan da üzüm bağlarıdır. Şirince denildiğinde ilk akla gelen şeylerden biri de şaraptır. Kendi markasına sahip olan Şirince, şarap satışlarında oldukça iyidir. Gün geçtikçe şarap çeşitlerinin artması, şarap satan dükkanların da çoğalmasını sağlamaktadır. Turistler köyün girişinden itibaren şarap dükkanları ile karşılaşmaktadırlar. Buralarda istedikleri şaraplardan tadabilmektedirler. Dükkanların otantik dokusu eşliğinde şarap tadımı yapabilir ve buralarda zaman geçirebilirler. Günümüzde sosyal medya kullanımının artması ile fotoğrafçılığında ön plana çıkması, insanların bu tarz otantik mekanlara karşı sempatisini arttırmıştır. Bu gibi yerlerin sosyal medyada paylaşımı turistlere istediklerini deneyimleri yaşamasını sağlamaktadır. Şarap dükkanlarının yanı sıra, köyde mahzenler de ilgi çekmektedir. Birçok şarap çeşidinin raflarda sergilenmesi, oldukça güzel bir görüntüye sahiptir.

Şirince'deki Artemis Şaraphanesi 1995 yılında kurulmuştur. Bu şaraphane 2004 yılında 3 milyon litre üretim kapasitesine sahipken 2,5 milyon litre şarap satmıştır. Şirince'yi çok sayıda yabancı turist ziyaret etmesine rağmen şarap tüketimi zamanları

sınırlıdır ve turistlerin belli bir kısmı şarap alımı yapmaktadır. Yeterli pazarlama stratejisi ile Şirince’de yılda 4 milyon litre şarap satımı yapılabilir (Var, Kaplan ve Yurt, 2006: 12). Şarapların kalite standartları arttırılarak iyi bir pazarlama stratejisi ile daha iyi bir imaj sergilemesi mümkündür.

1.6.4. Kültür Turizmi

Dünya turizm pazarında meydana gelen birçok gelişme ile alternatif turizm kavramı ve türleri, bu pazardan pay almak isteyen ülkeler tarafından dikkat çeken oldukça önemli bir konudur. Ortaya çıkan bu alternatif turizm çeşitlerinin çevreye karşı duyarlı ve aynı zamanda rekabette üstünlük elde edecek farklı özel ilgilere hitap eden turizm çeşitlerinden oluşmalıdır. Günümüzde turistler yerel kültürel varlıkları daha çok tanıma ve doğal çevre içerisinde yer alma isteğindedirler. Bu durumda da ülkeler kendi turistik taleplerini yönlendirebilme imkânı elde edebilirler. Doğal ve kültürel varlıklar, turistler tarafından tercih edilen önemli alanlardan biridir. Alternatif bir turizm türü olan kültür turizminin geliştirilmesi de bu anlamda önemlidir. Her kültür farklılık göstermekte ve kendine özgüdür. Turizmde bu farklılıklar turistler açısından ilgi çekicidir. Yeni kültürleri tanımak, görmek ve öğrenmek ilgiyi arttırmaktadır. Bu ilgi artışı da ‘‘kültür turizmi’’nin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kültür turizmine olan talep gün geçtikçe artmaktadır (Baykan, 2007: 15).

Kültür, tüm dünyada ülkeler için önemli bir kavramdır. Her ülke, kendi kültürünün farklı kültürler ile etkileşimde olmasını ve kültürlerini yaymayı hedeflemektedirler. Bu açıdan turizm, kültürlerin yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Her yıl milyonlarca insan turizm hareketini sağlamaktadır. İnsanlar çoğu zaman seyahat etmeyi, bölgenin kendilerinde merak uyandırması sebebi ile de tercih etmektedirler. Gidilen bölgenin kültürünü merak eden turist tipi kültür turizmini oluşturmaktadır. Kültür turizmi gün geçtikçe yükselen bir kavramdır. Bu turizm türünün artması ve ön plana çıkması da doğal kültürün korunması, kültürel mirasa sahip çıkma bilincinin oluşturulması ve kültürün yayılmasında oldukça önemli bir role sahiptir. Doğal kültürün korunması aynı zamanda sürdürülebilirliği de sağlamaktadır. Bu açıdan ele alındığında kültür turizminin yelpazesinin geniş olduğu görülebilmektedir. Birçok kültüre ev sahipliği yapmış olan ülkemizin aynı zamanda doğal güzellikleri ile bu alanların korunması demek kültür turizminden olumlu sonuçlar elde edebileceğimiz anlamına gelmektedir.

Türkiye birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasından dolayı kültürel zenginliği oldukça fazladır. Kendi doğal güzellikleri ve farklı kültürlerden gelen zenginliğin yanı sıra bu medeniyetlere ait eserleri yüzyıllardır koruyarak saklamıştır. Bu açıdan da bir açık hava müzesi konumundadır (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005: 105).

Kültür turizmi son yıllarda oldukça yükselme göstermektedir. Bir niş alandır. Bir ülkenin genelde ekonomide, özelde turizm alanında gerçek ve kalıcı bir rekabet gücü elde etmede, doğal, tarihsel ve kültürel mirası sürdürülebilir kılmada, yerel ve bölgesel ekonomilere katkıda bulunmada kültür turizmi tek araçtır. Kültürlerarası etkileşim sağlamasında, tarihsel, doğal ve kültürel mirasın korunmasında ve paylaşılmasında, kültür bilincinin arttırılıp, geliştirilmesinde, bu mirasın gelecek nesillere aktarılmasında ve ekonominin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında en önemli faktör kültür turizmidir. Seçeneklerin bollaşığı, bilginin dijitalleştiği, gezilerin insanların parmak ucunda olduğu, küreselleşen bir dünyada kültür turizmi geçmişe oranla çok daha önem kazanmış durumdadır (Pekin, 2011: 13).

Şirince köyü sit alanı ilan edildiği için kültürel bir koruma alanıdır. Sit alanı ilan edilmesinden dolayı betonlaşma ve binaların yapılması engellenmiş durumdadır (Türkay ve Kayıkçı, 2018: 652). Şirince’de başta özgün mimari dokusu olmak üzere kültürel unsurları belirgin olarak ön plana çıkmaktadır. Şirince köyünde kültürel etkinlikler 1980’li yıllardan itibaren artmaya başlamıştır (Semenderoğlu ve Çakıcıoğlu, 2007: 177). Son yıllarda kültür turizminin ön plana çıkması ile turistlerin kültür turizmine olan ilgisi de arttırmaktadır. Şirince, özgün doğal güzelliği ile kültür turizmi turistleri için uğrak bir nokta olmaktadır.

1.6.5. Sergi Turizmi

Şirince köyünün girişinden başlayıp tüm köye yayılmış halde bulunan birbirinden farklı ürünlerin sergilendiği sergiler yaygındır. Şirince’yi turistler tarafından cazip kılan önemli faktörlerden biri de sergilerin çeşitliliği ve köye verdiği doğal havadır. Son yıllarda insanların organik ürünlere olan ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. Şirince de bu açıdan avantajlı bir destinasyondur. Sergiler; köyde yetiştirilen bitki, meyve ve sebzelerden elde edilen ve yerli kadınların el emekleri ile ortaya çıkardığı ürünlerden oluşmaktadır. Bu ürünlerin hem köyde yetiştirilip turistlere sunulması hem de tamamen doğal olmaları oldukça rağbet görmektedir. Yerel halkın geçim kaynakları arasında sergilerden elde edilen gelir de oldukça ön plandadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL EKİLERİ

2.1. Turizm Kavramı

Turizm kavramı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bakış açılarının ve ele alınış amaçlarının farklı olması, turizmin tanımlanmasında farklılık göstermektedir. Türk Dil Kurumu'nda; "Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi." ve "Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü." olarak tanımlanmaktadır (TDK, 18.02.2020).

Turizm kavramı, kök itibarıyla eski bir geçmişe sahiptir. Latince dönmek, çevreyi dolaşmak, geri dönmek anlamına gelen "tornus" kökünden türetilmiştir. Turizm kavramının anlamını açıklarken dikkat edilecek ilk husus, hareketler ve geri dönüş olayıdır. Yani turizm faaliyetinde sürekli kalış şekline dönüşmeyen bir gezme, gidilen yerde geçici bir kalış ve sonra ikamet yerine dönüş söz konusudur. Böylece "tornus"tan türeyen turizm kavramı, anlamı temelde dönüşmemek üzere, tüm ulusların dillerine de girmiş, tour ve touring sözcükleri bu kavramdan ortaya çıkmıştır (Usta, 2008: 1).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne göre ise turizmin tanımı; "Turizm, insanların kişisel veya ticari/mesleki amaçlarla normal ortamlarının dışındaki ülkelere veya yerlere hareket etmesini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur. Bu insanlar ziyaretçi olarak adlandırılır (turist veya gezi uzmanı olabilir; sakinleri veya sakinleri olmayanlar) ve turizm, bazıları turizm harcamalarını içeren faaliyetleriyle ilgilidir." (UNWTO, 18.02.2020).

Turizm olayını veya kavramını belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar XIX. yy sonlarına kadar uzanmaktadır. Olaya değişik yönlerden değinen yazarlar, değişik tanımlar yapmışlardır. Guyer-Feuler tarafından 1905 yılında ilk turizm tanımı ortaya konulmuştur. Buna göre; "Turizm, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonu olarak ulusların ve toplulukların birbirlerine daha çok yaklaşmasına olanak veren 'modern' çağa özgü bir olay" dır (Kozak, 2012).

Uluslararası Turizm Akademisi (L'Academie Internationale du Tourisme) 'nin 1953 yılında yayımladığı sözlükte turizm için yapılan tanım şu şekildedir: "Turizm, gezi

yolculukları için kullanılan bir terim, bu çeşit yolculukları gerçekleştirmek için yapılan insansal davranışların tümü; turistin gereksinimlerini karşılamak için işbirliği halinde çalışan endüstridir. Etimoloji: İngilizce TOUR sözcüğünden geliyor. Bu da Fransızca çevre yolculuğu ya da gezisi anlamına gelen TOUR sözcüğünden alınmıştır. Yolculuktan ayrıldığı taraf, turizmde amacın özgürce seçilmesi ve gezi isteğini karşılama istemi vardır." (Eralp, 1983: 34). Usta'ya (2008) göre turizm, sürekli yaşanan yer dışında, ticari kazanç dışı nedenlerle yapılan ve yirmi dört saati aşan veya en az bir gecelemeden oluşan geçici seyahat ve konaklamaların ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal nitelikli tüketim olay ve ilişkilerinin bütünüdür.

2.2. Turizmin Tarihi ve Önemi

İlk çağlarda en çok seyahat edenler Romalılardır. Konaklama yerlerini ve izlenecek yolları işaretleyerek yol haritaları yapmışlardır. Bu nedenle de Romalılar zevk için seyahat eden ilk turistlerdir. M.Ö. 334'te Büyük İskender döneminde bir sezonda akrobasi ve sihirbazlık gösterileri için 700.000 turist Efes'e akın etmiştir. O dönemde yapılan bu faaliyet turizme olan ilginin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Orta Çağ'da turizm genişlemeye başlamıştır. Dinlenme, eğlence ve merak için yapılan turizmin yerini din almış ve toplumlar etkilenmiştir. İslam'ın hızla yayılması ile birçok insan Mekke ve Medine'yi ziyaret ederek kitlesel bir hareket meydana getirmiştir. Dini amaçlı seyahat böylece başlamıştır. Rönesans hareketlerinin yaşandığı Yeni Çağ'da, İtalya'da yoğun seyahatler yaşanmış ve bu da kültür turizmini ortaya çıkarmıştır. İlkel taşıma düzeninin çağdaş taşıma düzenine geçmesi ve demir yolunun yolcu taşımada kullanılmaya başlanması, gelirin ve şehirleşmenin çoğalması insanların turizm faaliyetlerine katılmasını da arttırmıştır. Seyahatler önceden planlanmaya başlanmış ve bu planların organize edilmesi için de "seyahat acenteleri" kurulmuştur. Yakın Çağ ise turizmin en çok geliştiği dönemdir. II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan gelişmeler sonucunda, insanlar tatili ve seyahati bir ihtiyaç olarak görmeye başlamıştır (Turizm ve Otelcilik Portalı, 2011).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan birçok değişim (ekonomik, kültürel, çevresel, sosyal ve psikolojik), turizm ihtiyaçları ve alışkanlıkları üzerindeki etkilerde büyük rol oynamıştır. Bunun sonucunda da uluslararası alanda kazandığı büyük yatırımları ve iş hacmini geliştiren, döviz ve istihdam sağlayan, gelir getiren, sosyal ve kültürel hayatı etkileyen, çevreyi koruyan geniş bir kitle kazanmıştır. Böylece, dünyada

turizme yönelik ulusal ilgi artmış, turizmden beklentileri olan ülkeler bu endüstrinin gelişmesine yönelmiş ve ulusal ekonomi için de önem kazanmıştır. Turizmin özellikle gelişmekte olan ülkelerin ödemeler dengesine yaptığı olumlu katkı, turizmin ekonomik yararlarının en önemli göstergesi olmuştur (Usta, 2008: 4).

İnsanları turizm hareketine yönlendiren başlıca iki sebep vardır. Bunlar; doğal ve beşeri faktörlerdir. Yer şekilleri, doğal ve tarihi güzellikleri görme isteği ile bir bölgenin ziyaret edilmesi doğal sebeplerden dolayı meydana gelmektedir. Dini, tarihi, aile, akraba ziyaretleri, eğitim, öğretim, kongre, sportif ve kültürel aktiviteler sebebi ile gerçekleştirilen ziyaretler ise beşeri faktörler arasında yer almaktadır. Bireyler için eğlenme ve tatil ihtiyacı turizm için oldukça önemlidir. Turizm sadece bireyler için değil, ülkeler için de önemli ekonomik bir etkinliktir. Dünyada birçok ülkenin milli geliri için turizm önemli bir rol oynamaktadır. Turistler gittikleri yerlerde yeme, içme ve konaklama için para harcamaktadır. Turistlerin harcadıkları para ülkelere gelir getirmektedir. Bu nedenle de turizm için “bacasız sanayi” denilmektedir (Coğrafya Bilimi, 2017).

Gelişen teknoloji, iş standartlarının değişmesi, gelir düzeyinin artması ve tatil sürelerinin uzaması turizm olayını geliştirmiştir. İnsanların tatile çıkmaları, turizmin ilk ortaya çıktığı yıllara göre günümüzde daha kolay hale gelmiştir. Bu da turizm hareketinin değişmesine ve gelişmesine olanak sağlamaktadır. Turizmin aynı oranda çeşitlenmesi, yeni hizmetlerin ve deneyimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerdeki refah seviyesinin ve boş zamanın artması insanların turizme yönelmesini sağlamaktadır. İnsanların bu anlamda beklentileri gün geçtikçe değişkenlik göstermekte bu da turizmdeki hizmetlerin daha çok çeşitlenmesine ve iyileştirilmesine neden olmaktadır. Bu açıdan beklentilere karşılık vermesi, turizmi gün geçtikçe daha da çekici kılmaktadır. Uluslararası düzeyde etki yaratma potansiyeline sahip olan turizm, ülkeler arasında rekabeti de güçlendirmektedir. Ülkeler daha çok turist çekmek adına ülke turizmini geliştirmekte ve yeni arayışlar içine girmektedirler. Tüm bu faaliyetler de ülke ekonomisine olumlu etkiler sağlamaktadır. Sadece gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkelerde de turizm sektörüne eğilim söz konusudur. Gelişmekte olan ülkelerin ödemeler dengesine katkıda bulunan turizm, ülkelerin de aynı zamanda turizm endüstrilerini geliştirmelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Çoğu gelişmekte olan ülkeler için turizm, kalkınma yollarından biri, hatta bazılarında temel sektör olarak görülmektedir. Özellikle zengin doğal kaynaklara sahip

lkeler, bu kaynaklarını ve sosyo-kültürel değerlerini, ülkelerin kalkınmaları doğrultusunda kullanarak turizm endüstrilerini geliştirmeye başlamıştır (Usta, 2008: 2). Turizmin ekonomiye katkısının yanı sıra başka alanlarda da ülkeleri etkilemektedir. Bunlar ele alındığında; turizmin gelişmesi ve çeşitlenmesi iş olanaklarının da gelişmesini sağlamaktadır. İş kollarının artması istihdamı da arttırmaktadır. Aynı zamanda, kullanılmayan alanların değerlendirilerek turizme açılması da başka bir değerdir. Turizmin bu etkileri uluslararası tanıtımları ve teşvikleri de beraberinde getirmektedir.

2.3. Turizmin Etkileri

Turizmin bir bölgede gelişmesi, o bölgede yaşayan insanların da bu gelişimden mutlaka etkileneceğini ortaya koymaktadır. Bir bölgede turizmin gelişmesi bu bölgeye olan ilginin de artacağının habercisidir. Böylece bölgede yoğunluk yaşandığı zaman bundan etkilenecek olan, bölgede yaşayan yerel halktır. Bu etkiler olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir. Bölgenin fiziksel olarak etkilenmesinin yanı sıra; sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan etkileri de mevcuttur.

Bir bölgede turizmin gelişmesi o bölgede yaşayan yerel halkın da bu gelişmeden sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel gibi birçok gelişimi ve değişimi de beraberinde getirmesi demektir. Değişen bu gelişmeler sonucunda etkilenen yerel halk gelişim ile ilgili olumsuz düşüncelere kapılabilir ve buna paralel olarak olumsuz davranış ve tutumlar sergileyebilir. Bu durumda da turizmin gelişimini yavaşlatabilecek ve turistleri rahatsız edebilecek bir ortam yaratması açısından sakıncalar doğabilmektedir. Bu nedenle turizm gelişiminin sağlıklı bir şekilde gelişmesi için yörede yaşayan halkın turizme ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır (Akova, 2006).

Turizmin bir bölgede gelişmesi aynı zamanda orada turizm etkilerinin de arttığını göstermektedir. Eğer turizm plansız bir şekilde gelişirse, belli bir süre sonra taşıma kapasitesi üzerinde yoğunluğa ulaşır bu durumda da hem çevresel hem de toplumsal sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Bölgede yaşayan yerel halk, turizm sektöründen ekonomik açıdan olumlu sonuçlar beklerken, bazı tehditlerle karşı karşıya gelebilmektedir. İhmaller olduğunda ve nlem alınmadığında çevresel etkiler düzeltilmesi zor bir hale gelebilmektedir. Kaynakların kullanımının fazlalaşması, sosyo-kültürel çatışmaların yaşanması, plansız yapılaşma ve toplumsal değerlerin azalması gibi çözümü olmayan daha büyük sorunlarla karşılaşılabilir (zdemir ve Kervankıran, 2011: 22).

2.3.1. Turizmin Ekonomik Etkileri

Turizmin bir ülke ya da bölgeye olan ekonomik katkıları, turistlerin ülkeye/bölgeye gelmesi ve harcama yapması sonucu, ülkenin/bölgenin toplam gelir ve refahında meydana gelen artış şeklinde tanımlanabilir (Unur, 2004: 115). Yeterince gelişmemiş ve istihdam açısından kısıtlı alanlara sahip olan yerler açısından turizm, oldukça önemli bir rol oynar. İstihdam sağlayarak işsizlik sorunlarını aza indirmede olumlu etkileri bulunmaktadır. Böylece sadece iklim ve manzaradan başka bir şeye sahip olmayan bölgeler de farklı alanlarını kullanarak turizme kazandırabilmektedir. Aynı zamanda istihdam oluşturmaları bölgeler için ekonomik açıdan önemlidir. Turizm, ekonomi açısından hem bir gelir hem de bir istihdam kaynağıdır (Usta, 2008: 53).

Turizmin etkileri ele alındığında birçok yönden yerel halkı olumlu ve olumsuz olarak etkilemektedir. Ekonomi, çevre ve kültür gibi olgulara etkisi oldukça önemlidir. Ekonomik etkisi ele alındığında, yerel halk olumlu sonuçlar elde etmektedir. Turizmin bölgeye getirdiği ekonomik gelişim, burada bulunan insanların da gelirlerini arttırdığından dolayı olumlu sonuç elde etmek kaçınılmazdır. Bölgeye gelen turistlerin harcamaları yerel halkı tatmin ettiği sürece, turistlerin devamlılığı konusunda da olumlu görüşlere sahip olmaktadır. Gelen turistlerin hemen hemen hepsinden gelir etmek yerel halkın da ekonomik getirilerini nasıl arttırabilecekleri konusunda kendilerini geliştirmelerine sebep olabilmektedir. Örneğin; kazanç sağladıkları ürünleri ya da verdikleri hizmetleri arttırıp, iyileştirmek turistleri o bölgeye daha çok çekebilmektedir. Böylece kazançlarını arttırmış olabilirler. Ekonominin artması, yeni işletmelerin açılmasına neden olmaktadır. Bölgedeki işletmelerin çoğalması istihdam olanaklarını da arttırmaktadır. Bu da bölgede yaşayan insanların iş olanaklarından faydalanması açısından olumlu bir etki yaratmaktadır. İş olanaklarının artmasının yanı sıra iş çeşitliliği de artış göstermektedir. Turizm istihdamı arttırdığı için bölgede fiziksel gelişim değişmektedir. Artan istihdam ile konutların çoğalması, yeni işletmeler için arazi talebine sebep olabilmektedir. Bölgenin büyüüp gelişmesi ekonominin fazla getirisine neden olduğundan turizmin ekonomiye etkisi oldukça fazladır.

Samırkaş ve Samırkaş (2014), turizmin ekonomik büyümeye etkisini araştırdıkları çalışmalarında elde ettiği bulgulara göre, uluslararası turizmden elde edilen gelirlerin Türkiye'nin ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu ve daha önce yapılan çalışmalarda da aynı sonuçların elde edildiğini vurgulamaktadır.

Turizm hareketlerinin döviz talebini arttırarak dış ödemeler dengesine etki yapması, turizmin gelir etkisi ve gelirin tekrar dağılımı yoluyla ekonomiye hareketlilik kazandırması, milli gelir üzerinde katma değer etkisi oluşturmaları, devlet gelirlerini arttırıcı rolü ve iç fiyatlara etkisi gibi etkiler belli başlı moneter etkiler olarak sayılırken; istihdama olan etkisi, diğer sektörler üzerindeki etkisi ve altyapıya etkisi gibi faktörler de reel ekonomik etkiler olarak incelenmektedir. Diğer yandan turizm ödemeler dengesi üzerindeki olumlu etkisinin yanı sıra, ülke vatandaşlarının dış turizme katılması ve dışarda belirli turistik mal ve hizmetler için yaptıkları ödemeler dolayısıyla bir görünmeyen ithalat meydana gelmektedir (Avcıkurt, 2017: 43).

UNWTO' a göre, 2020 yılında dünya turizminin 1.602 milyon kişiye ulaşacağı ve 2 trilyon dolarlık bir gelir yaratacağı tahmin edilmektedir. Bu büyüme içinde, uzun mesafeli seyahatlerin kısa olanlardan daha hızlı gelişmesi; geleneksek pazarların yanında, özellikle Kuzey Atlantik, Asya Pasifik ve Asya ülkelerinin turizmden alacağı payların artması beklenmektedir (Usta, 2008: 55).

Sektörün emek-yoğun üretim tarzı ile çalışması, turistik mal ve hizmet üretiminde otomasyon imkânının büyük ölçüde zor olması, turizmin doğrudan istihdam etkisini arttırmaktadır. Diğer sektörlerle oranla istihdam yoğunluğunun fazla olduğu turizm sektöründe istihdamın katkısı ekonomik bir kazanç olduğu gibi, işsizlik sorununun giderilmesi bakımından da büyük önem taşımaktadır (Avcıkurt, 2017: 46).

Türkiye'deki ithalat ve ihracat arasındaki bütçe açığının turizmden elde edilen gelirin artmasıyla dengelenmeye çalışılmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi iç turizmin düşük olduğu ülkelerde yabancı turizm talebinin geliştirilmesi adına devlet müdahalesi gerekmektedir (Nedir.org, 2016).

Yapılan çalışmalar ve araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, turizmin ekonomi üzerindeki etkileri, olumlu etkiler olarak adlandırılmıştır. Turizmden elde edilen geliri arttırmak için çeşitli turizm politikaları oluşturulmaktadır. Ülke ekonomisine olumlu etkilerinden dolayı, ülkeler turizmelerini geliştirmek ve arttırmak istemektedirler. Böylece daha çok gelir elde etmiş olurken aynı zamanda turizmelerini de geliştirme çalışmaları yapmaktadırlar.

2.3.2. Turizmin Çevresel Etkileri

Doğal ve kültürel çevre, turizmin temel varlık nedenidir. Yani, turizmin mevcudiyeti ve gelişimi çevrenin varlığına bağlı bir şekildedir. Bir bölgede turizm

geliştiğinde aynı zamanda çevre koruması ve iyileştirilmesi de olumlu derecede gelişmektedir. Bunun yanı sıra, plansız ve sağlıklı bir turistik gelişme çevre ve çevre kalitesinin bozulmasına yol açarak çevreyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Avcıkurt, 2017: 50). Turizm talebinin oluşmasında ve talebin sürdürülmesinde etkili olan faktörlerden biri fiziksel çevredir. Ayrıca, turistlerin gidecekleri yerin seçiminde ve kalış sürelerinin saptanmasında da fiziksel çevre önemli bir belirleyici olmaktadır. Fiziksel çevre ve turizm birbiri ile ayrılmaz bir ilişki içindedir. Turizm, tümüyle fiziksel çevrede oluşmakta ve fiziksel çevrenin çekim ögeleri turizm talebi üzerinde bir etkiye sahip olmaktadır. Dünyanın geldiği son 30-40 yılı ele alırsak, fiziksel çevre üzerinde ağır tahribat olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum turizmin çevre ile olan ilişkisini daha da arttırmaktadır. Bu alanda araştırmalar yapan bilim insanları, önümüzdeki yüzyılda turizm talebini belirleyen tek seçeneğin fiziksel çevre olacağı üzerinde görüş birliği içerisindeyler (Kınacı vd., 2011: 16).

Çevreye olan etkisi ele alındığında; olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Turistik bölgelerin turistler için ilgi çekici hale gelmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için bu alanların korunması olumlu bir sonuç yaratmaktadır. Sahillerin düzenlenmesi ve temizlenmesi, tarihi ve doğal alanların turistlere açık olan kısımlarının düzenli olarak bakımının yapılması ve zarar verebilecek davranışlardan kaçınılmasını sağlamak olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bunlar sağlandıktan sonra bölgeye turist çekmek için yapılacak olan tanıtım ve reklam kampanyaları bölgenin turist çekme gücünü arttırır.

Turizm ile ekonomiye kazandırılan dolarlar, mal ve hizmetlerin maliyetinin artmasıyla ve emlak fiyatlarının fırlamasıyla ekonomiyi kamçılar. Hatta bazı bölgelerde ekonominin artışı hız kazanmaktadır. Mülkiyet sahipleri ve inşaatçılar zenginleşir fakat bu durumda ortalama vatandaşa maliyeti artan konaklama ücretlerinden dolayı olumsuz sonuçlar getirir. Bir toplumda turizmin yoğun yaşanması sonucunda olumlu ve olumsuz etkileri eşit dağılım göstermemektedir. Bir tarafta yarar sağlayan durum diğer taraf için zararlı olabilmektedir. İşletmeler turizmden olumlu etkiler sağlarken, bölgede yaşayan yerel halk kalabalıktan, gürültüden, değişen yaşam tarzından ve kirlilikten olumsuz etkilenip bu durumdan şikâyet edebilmektedir (Korkmaz, 1990: 395).

Turizm için önem taşıyan yerlerin turistler tarafından çok fazla rağbet görmesi, turizmin plansız ve kısa sürede bölgede yayılması sonucunda bu bölgelerde aşırı turizm

yaşanabilmektedir. Aşırı turizm yaşanan bölgelerde doğal güzelliklerin, tarihi sit alanlarının korunması zorlaşmakta ve tahrip edilmektedir. Bu açıdan incelendiğinde turizmin çevreye etkisi olumsuz olmaktadır. Turistlerin bilinçsizce bölgelere akın etmesi sonucunda çevreye zarar verilmesi ve bu konuda herhangi bir tedbirin alınmaması yine olumsuz bir sonuç doğurmaktadır. Çevreye verilen zararların çoğalması bölgede yaşayan insanların yaşam kalitesini de etkilemektedir. Yerel halkın, yaşadığı çevrenin bozulmasından ve zarar görmesinden dolayı turistlere olan bakış açısı değişebilmektedir. Bu nedenle yerel halkın turistlerle olan iletişimi etkilendiği için bölgedeki turizm sağlıklı olmamaktadır.

Gürbüz'ün (2002) çalışmasına göre; küçük yerleşim yerlerinin turizmden olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bu etkiler daha çok gelenek-göreneklerin değişmesi, kültürel değişimlerin yaşanması, aile içi iletişimin bozulması ve dini açıdan sorunların ortaya çıkması şeklinde sıralanabilir. Turist ve turist kabul eden bölgenin birbirinden etkilenmesi kaçınılmaz bir durumdur. Fakat bu durumda en çok etkilenen kesim turist kabul eden bölgedir.

2.3.3. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizm faaliyetleri, insanların farklı kültürleri tanımasına olanak sağlayan sosyal bir olay olarak nitelendirilmektedir. Turistler, her gittiği yeri etkilediği gibi gittikleri yerlerdeki yerel halkı da etkilemektedirler. Bu etkileşim sayesinde toplumlar ve kültürler arasında bağ kurulmaktadır (Coğrafya Bilimi, 2017). Yerel halk ile turist arasındaki etkileşim ve iletişim çeşitli şekillerde olmaktadır. Alışverişte, otelde, plajda, restoranda, otobüste ya da yol üzerinde. Turizmin sosyo-kültürel etkisi; turist tipi, ziyaret amacı ve sergilenen davranış biçimi ile ilgilidir. Örneğin; bireysel turist halk ile daha çok iletişim ve etkileşim halindedir. Kitle turizminde bu etkileşim daha az olabilir. Yapılan araştırmalar, turistlerin bölge halkının toplumsal yapısının değişiminde daha baskın olduğunu, turizme açılan bölgelerdeki toplumun gelenek-görenek yapılarında önemli değişimlerin ortaya çıktığını göstermektedir (Kınacı vd., 2011: 10).

Turizmin geliştiği bölgelerde yaşayan yerel halk için turizm faaliyeti aynı zamanda çeşitli girişimcilik hareketleri ve istihdam yoluyla hayat standartlarını düzenleme aracı olmakta, kadınların da ekonomik açıdan işgücüne katılmasını sağlamakta ve turizmin gelişmesinin bir parçası olarak sağlanan iyi hizmetlerden faydalanma imkânı sunmaktadır. Ev sahibi toplumun kültürünü yabancı ziyaretçilere

gösterme fırsatı, genellikle bir toplum için büyük bir sevinç kaynağı olmaktadır (Avcıkurt, 2017: 58).

İnsan kafasındaki anlam ve değerler, öncelikle bir kategorileşme, tasarlama ve kavramlaşma sürecini yaşamaktadır. Sonra kavramlaşan bu anlam ve değerler, objektifleşme süreci ile cisimleşirler ve nesnel bir gerçeklik haline gelirler. Bu etkileşim süreci içerisinde yer alan insan topluluğunun, meydana gelen olgularla bütünleşmesi, yani sosyalleşmesi, sosyo-kültürel olgunun doğuşunu ortaya koymaktadır (Yazıcı, 2002: 226).

Turizm, ekonomik etkilerinin dışında bir bütün olarak toplumları da etkilemektedir. Hayat tarzı ve gelenekler açısından da önemli bir role sahiptir. Turizm kitlesel bir hareket olduğu için turistler sürekli gittikleri bölgelere kendi dünya görüşlerini, anlayışlarını ve başka ülke insanları hakkındaki görüşlerini de taşımaktadırlar. Böylece etkileri sosyal ve kültürel boyutta da yaşanmaktadır. Turistler gittikleri bölgede yerli halkın kültürüne etki etmektedir. Bu etkiler; giyim tarzları, kültürleri, dinleri, düşünme ve yaşam tarzlarıdır. Bu etkiler gelişmiş ülkelerde daha az görülürken az gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda daha fazla görülmektedir (Tayfun, 2002: 2).

Turizm etkilerinin turizm alanlarında ve destinasyonlarda sosyal yapının korunmasına katkıda bulunan olumlu bileşenler olduğu kabul edilirse, olumsuz sosyal ve kültürel etkilerin yerel toplulukların sosyal bütünlüğünü bozan ve bunlara zarar veren bileşenler olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bununla birlikte, olumsuz sosyo-kültürel etkilerin her zaman yoğun turizm büyümesinin bir sonucu olarak ortaya çıkması veya ortaya çıkmasının diğer faktörler tarafından başlatılması tartışılmalıdır (Jovičić, 2011: 604).

Turist ve halkın benzer ekonomik, eğitim ve kültür düzeylerinde olması halinde sosyal değişim daha az olmaktadır. Kültürlerde ve ekonomilerde büyük farklar varsa çok daha fazla sosyal değişim beklenmektedir (Korkmaz, 1990: 411).

Turizm bir bölgedeki yaşamı, o bölgedeki faaliyetleri çeşitlendirerek, yeni arkadaşlıklar kurulmasını sağlayarak, dünyadaki farklı kültürlerin tanınmasını ve insanlara kendilerini ifade etmelerini sağlayacak yeni tarzlar yaratabilir. Turizm sayesinde birçok insan farklı kültürler ile etkileşim halindedir. Farklı kültürlerin içinde bulunmak, insanların hayattaki deneyimlerini arttırırken aynı zamanda dünyaya bakış açısını da değiştirebilir. Diğer insanlar ve kültürler hakkında bilgiler edinmek, ön

yargıları yıkarken diğer yandan korkulan durumları da ortadan kaldırarak ilgi çekici hale getirmektedir. Turizmin olumsuz etkileri de mevcuttur. Yasal olmayan faaliyetler turizm aracılığıyla rahat yapılabilir hale gelmektedir. Çocuk yaştaki gençlerin alkol kullanması ve fazla tüketmesi sorun haline gelmektedir. Turizme ayak uydurmaya çalışırken kendi kültürlerinin değişmesine sebep olabilmektedirler. Bununla birlikte turizmde asıl olan tarihi ve doğal alanlar zarara uğrayabilmektedir. Turist bir bölgeye gitmeden önce o bölge hakkında bilgi sahibi olursa eğer gittiği bölgedeki ortama tam anlamıyla katılabilir. Özellikle toplumsal farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda ön bilgi edinilmesi gereklidir. Konuk durumundaki bireyin toplumsal değerler açısından kendi ülkelerinde gideceği ülke hakkında yeterince bilgilendirilmeleri önemlidir (Çalışkan, 2003: 132). Turistlerin yabancı bir ülkeye gelmesiyle doğan sosyal etkileşimi, turizm olayını yaratan sosyolojik faktörleri ve turizmin yol açtığı sosyal etkileri inceleyen bilimsel çalışmalar turizm sosyolojisi olarak tanımlanmaktadır (Usta, 2008: 6).

2.3.4. Turizmin Sosyal Etkileri

Turizm, farklı kültürler ile toplumlar arasında etkileşimi sağlamaktadır. Bu etkileşim sonucunda turist alan bölgede bir takım etkilenmeler meydana gelebilmektedir. Bu etkilerden biri de sosyal etkidir. Turizmin, ekonomi ve çevresel etkilerinin yanı sıra sosyal ve kültürel etkileri de oldukça önem arz etmektedir.

Turizm sektöründe sosyal çevrenin etkisi oldukça fazladır. Sosyal yapının benimsemekte güçlük çekeceği ya da benimsemeyi kabul etmeyeceği olaylar işletme veya bölgenin turizmine son verebilir. Doğrudan ya da dolaylı olarak turizmden etkilenen ya da etkileyen insan grupları, kültürel ve demografik özellikleri, ilişkileri, gelenek ve görenekleri, hayat tarzları, değer yargıları vb. konuları sosyal yapı kavramı içerisinde incelemek mümkündür (Civelek, 2010: 333).

Turizm bir sosyal olay olarak insandan insana, toplumdan topluma doğru hareket eden bir olaydır. Turistler sürekli ikamet ettikleri yeri geçici bir süreliğine terk edip başka bölgelere gitmekte ve buralarda yani insanlarla, toplumlarla iletişim kurarak yeni sosyal ilişkilere girmektedir. Turizmin sosyal bakımdan önemi, iki yönlü bir nitelik taşımaktadır. Bir yandan turistler gittikleri yerleri her açıdan etkilemekte, diğer yandan bu yerlerden kendileri de etkilenmektedir (Demircan, 2010: 123).

Az gelişmiş ülkelerdeki düşük yaşam standardına sahip olan insanlar, diğer toplumlara oranla turizmin sosyal etkilerinden daha çok etkilenmektedir. Buraya gelen

turistler, bölgedeki insanların yaşam biçimlerini, kültürlerini, inançlarını ve hatta giyimlerini bile etkiledikleri söylenebilmektedir. Turizm, toplumsal bir olgu olması nedeniyle turist ve yerel halk arasında güçlü bir iletişim gerektirmektedir. Bu etkileşimin sonuçlarında da etkilenmek kaçınılmaz bir durum olmaktadır. İki tarafın da yeni bir kültür tanıma isteği ile yakınlık kurması kültür alışverişini gerçekleştirmektedir. Bunun yoğun olarak gerçekleştiği bölgelerde yerel halkın kendi kültürleri üzerinde olumsuz etkileri görülebilmektedir. İnsanlar arasındaki kültürel, coğrafi, sosyal bilgi gibi alışverişleri sonucunda, yerel halkın bu alanlarda fikir sahibi olmalarına veya mevcut fikirlerinin değişmesine neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yerel halkın geleneklerinin, aile yaşantısının, turistlere bakış açısının da değişimi söz konusu olabilmektedir. Yerel halkın turizme bakış açısı da doğal olarak bölgenin turizminin gelişimi için oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Yaşanan sosyal değişimlerin olumlu ve olumsuz sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Olumsuz sonuçlar bölgenin turizmine de olumsuzluklar getirebilir. Bu nedenle ortaya çıkacak olan sorunların belirlenip, bölgedeki insanların bakış açılarının değerlendirilip bölge turizmine katkı sağlanmalıdır. Yerel halkın sosyal yaşamları olumsuz etkilendikçe herhangi bir çalışma yapılmazsa bölgeye gelecek olan turistler de etkilenecek ve turizmin gelişmesi gerileyecektir.

2.3.4.1. Turizmin Birey Üzerindeki Etkileri

Uluslararası ve bölgesel kültür etkileşimlerine neden olan turizm, bireyde özgür düşüncenin gelişmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca, insanların algılamalarını etkileyerek, kişisel birikimlerini evrensel değerlerle yenileyebilme konusunda önemli bir rol oynar. Turizm ile birlikte farklı kültür ve sosyal yapıya sahip olan toplumlar birbirleri ile ilişki kurabilmektedir. Bu ilişkilerin sonucunda oluşan etki ile de toplumsal değişimi hızlandıran bir role sahip olmaktadır (Avcıkurt, 2017: 63). Özdemir'e (1990) göre; turist kabul eden bölgenin turizmin etkilerinin belirgin olduğu görülmektedir. Buna karşılık turistler de gittikleri ülkelerdeki veya bölgelerdeki kültürlerin kendi kültürlerinden farklı olması durumundan etkilenebilmektedirler. Genellikle bu etki olumlu olabilir ve ziyaret edilen toplumun bazı yaşantı niteliklerine duyulan takdir hislerinin artmasına yol açabilir (Avcıkurt, 2017: 63).

2.3.4.2. Turizmin Aile Üzerindeki Etkileri

Turizm sektörü toplum üzerinde etki yaratan toplumsal etkenlerden biridir. Birey üzerinde etkileri olduğu gibi aileler üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Kırsal bölgelerin turizme açılması, gelir kaynaklarının tarımdan çok turizme geçişin yaşandığı

görülmektedir. İnsanların yaşadıkları yerlerde, turistlerle sürekli iletişim halinde olmalarına neden olmaktadır. Bu da turistlerle turist alan bölgedeki insanların arasında kültür alışverişi yaşanmasına neden olmaktadır. Turistler, bölgedeki insanların yaşam tarzlarını etkilemektedir. Eskiden kapalı ya da tutucu olan aile bireyleri turizm ile iç içe yaşamaya başladıktan sonra bakış açılarını değiştirmektedirler. Yaşadıkları evleri restoranlara, pansiyonlara dönüştürmeleri aile bireylerinin de kendi iş yerlerinde çalışmalarına olanak sağlamaktadır. Kadınların evde oturduğu zamanlar yerine artık turizmde faaliyet gösteren kendi işletmelerinde turistlere hizmet verdikleri görülmektedir. Tutucu geleneklerin azalarak dışa dönük yaşama süreçleri hızlanmaktadır. Önceden ailenin reisi söz sahibiyken, günümüzde turizm ile yeni kültürler tanıyan ve etkileşime giren ailelerde tüm bireylerin ortak kararları söz konusudur. Turizmin istihdamı arttırmasından dolayı iş kollarının çeşitlenmesi kadınların da çalışmasını kolaylaştırmıştır. Örneğin; pansiyonlarda oda temizliği, restoranlarda aşçılık, gözleme evlerinde gözleme yapmak gibi iş kollarında çalışabilmeleri kolaylaşmıştır. Bu da ailede kadınların da söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Turizmin gelişmesi ve yayılması bu anlamda aileler üzerinde etkilerini göstermektedir.

Baykan'ın (2007) çalışmasına göre; turizmin, Türk toplumunda ailenin büyüklük ve ölçülerinin azalmasında önemli bir etkiye neden olduğu belirtilebilir. Turizm geliştiği bölgelerde çoğunlukla ailenin küçülmesi, aile içindeki kadının rolünün değişmesi, aile içerisinde çocuklara bakış açısının değişmesi ve evlenmelerle ilgili geleneklerin değişmesi gözlemlenmektedir. Yapılan araştırmada, turizm ile birlikte aile yapısında, sorumluluk seviyesi, karar alma biçimi ve iş imkânlarının değişmesi gibi etkilerin ortaya çıktığı belirlenmiştir. Kazanılan gelirler sayesinde turizm, aile yapısındaki statü değişikliklerini meydana getirmektedir. Turizmin aile yapısındaki etkilerinin olumlu olarak algılanmasının yanında, bazen aile içi çatışmalara ve aile yapısının bozulmasına neden olabildiği de görülmektedir (Avcıkurt, 2017: 64).

2.3.4.3. Turizmin Toplum Üzerindeki Etkileri

Turizm hareketi sayesinde birçok farklı toplumun insanları karşılaşmakta ve etkileşim oluşturmaktadır. Gidilen ülkedeki yerel halkın yaşam tarzı, turistin kendi toplumunun yaşam tarzından farklıdır. Bir bölgeyi ziyaret eden turistlerin varlığı o bölgedeki yerel halkın yaşam tarzını etkilemektedir. Turistler ile turist kabul eden bölgedeki yerel halkın kurduğu kişisel ilişkiler neticesinde yapılan araştırmalarda; turistlerin gittikleri bölgedeki yerel halkın yaşam tarzlarına ve tutumlarına etki ettiği

görülmektedir. Yerel halkın günlük yaşam tarzındaki farklılık turistlerin kendi yaşamında ilişki kurduğu grupların yaşam tarzından daha cazip hale gelebilir. Bazen de ziyaret edilen ülke insanların hayat tarzı turistlerin gelecekteki yaşam tarzına dönüşebilir. Ancak bu tür durumlar enderdir (Demircan, 2010: 126). Kitle iletişim araçları günümüzde oldukça fazla gelişmiş olsa da, farklı bir yaşam biçimi ile ilgili bilgi edinmenin en etkili yolu, o kültürün olduğu bölgeyi görmek veya orada yaşamaktır. Kültür, ancak çevresindeki unsurları ile bir bütünlük kazanacaktır. Turistler, seyahat ettiklerinde beraberlerinde yaşam biçimlerini, toplumsal alışkanlıklarını ve değer yargılarını da götürmektedirler. Sürenin kısa olmasından dolayı alabilecekleri deneyimi almak isteyip çevreyi göz ardı edeceklerdir. Araştırmalar sonucunda, turistler gittikleri bölgede yerel halkın toplumsal yapısının değişmesinde baskın olduğu görülmektedir. Bu sonuca ulaşan araştırmacılar, özellikle kültürel ve ekonomik yönden gelişme gösterememiş toplumlarda yerel halkın yabancı bir yaşam tarzına uyum sağlama eğiliminde olduğunu, bu nedenle de kendisine göre yabancı olan bir kültürden gelen turisti örnek alarak seçebileceğini ve belli bir süre sonra da onlar gibi yaşama isteği doğabileceğini belirtmektedirler (Kozak vd., 2014: 87-88).

Turizm, toplumların kültürel boyutta yeni gereksinimlerini ortaya çıkarmaktadır. Turistlerin yaşam biçimleri, onları gözlemleyen yerel halkı etkilemektedir. Böylece, yerel halk turistlerin yaşam biçimini benimsemeye başlamaktadır. Araştırmalar, yerel halkın zaman içerisinde, orta sınıf turistlerin yaşam tarzına ve hayat standartlarına yakın bir yaşamı benimsediğini saptamaktadır. Turizmin, iş dışındaki zamanı değerlendirme alışkanlıklarını da etkilediği ifade edilmektedir (Avcıkurt, 2017: 63).

Seyahatin bir ulusun diğer insanları anlaması ve değerlendirmesinde önemli bir etkisi vardır. Gelişkin ve aydın uluslardaki hükümet politikaları, yurttaşların ülkelerin diğer kısımlarını tanımaları ve ana yurtlarına duydukları takdir duygusunu geliştirmesi aracı olarak seyahati, özellikle de yurt içi seyahati teşvik eder (Civelek, 2010: 334).

Yerel halkın turizmde hizmet verip kazanç elde etmesinin olumsuz sonuçları da bulunmaktadır. Kazançlarının arasında farklılık bulunan insanlar, kendilerinden daha az kazanan insanlara karşı tavırlarını değiştirebilmektedirler. Tam anlamı ile sınıf farklılığı olmasa da insanlar arasında büyüklük kompleksi yaşanmaktadır. Bu da bireyler arasında negatif sonuçlar doğurmaktadır. Ekonomik kazançtaki farklılıklar turizme bakış açısında da değişikliklere yol açmaktadır.

Kozak vd. (2014) göre, turizmin olumlu ve olumsuz etkileri aşağıda sıralanmıştır.

Turizmin olumlu toplumsal etkileri;

- Hoşgörü ortamını geliştirir.
- Kırsal bölgelerin kentleşmesini hızlandırır.
- Kadın hakları konusunda ilerlemeye neden olur.
- Boş zaman kullanma alışkanlığını geliştirir.
- Temizlik bilincinin gelişmesini sağlar.
- Yeni toplumsal kurumların ortaya çıkmasına neden olur.
- Yeni mesleklerin ortaya çıkmasına neden olur.
- Yerel halkın tarih ve kültür değerlerine sahip çıkma bilinci geliştirir.
- Yabancı dil öğrenmeye yönlendirir.
- Aile bağlarını güçlendirir.

Turizmin olumsuz toplumsal etkileri;

- Yabancı düşmanlığını arttırabilir.
- Suç oranında artış olabilir.
- Kültür ticarileşebilir.
- Turistleri taklit olumsuz yönelmeye neden olabilmektedir.

2.3.4.4. Turizmin Hayat Standardına Etkisi

Hayat standardının yükselmesi, gelişen teknoloji ile iletişimin de gelişmesi, nüfusun yaz kompozisyonundaki değişimler, insanların eğitim düzeyinin artması ve dünyadaki diğer insanların refah seviyesi hakkında sosyal bilinçlenmesi, dünyada bir noktadan başka bir noktaya kolayca ulaşımın sağlanabilmesi psikolojik olarak dünyanın küçülmesiyle birleşerek, milletler arasında diğer bütün milletlere karşı bir ilginin uyanmasını sağlamıştır (Civelek, 2010: 335).

Turizmin ana gelir kaynağı olarak değerlendirildiği birçok ülke bulunmaktadır. Ekonomiye katkısı oldukça fazla olan turizm, geçmişten günümüze etkilerini güçlendirerek gelmiştir. Turizmin ortaya çıktığı ilk yıllarda, insanların tatil ihtiyaçları, gelir seviyeleri ve ulaşım bu kadar iyi değildi. Günümüzde ulaşım oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. İnsanlar dünyanın bir ucundan diğer ucuna rahatlıkla istediği zaman ulaşım sağlayabilmektedirler. Tatil ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Zorlu iş koşulları, insanların çok çalışması, kendilerine ve sevdiklerine zaman ayırma istekleri artmaktadır. Tatil artık bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu da doğrudan turizm hareketini etkilemektedir.

Farklı bir ülkeye gidilemese bile ülke içinde 1-2 günlük tatiller bile insanların yaşadıkları yerden başka bir bölgeye gitme isteklerini arttırdığı söylenebilir. Gelir seviyesi artan toplumların daha çok turizm hareketinde bulunması da söz konusudur. İnsanların eskiye göre yaşam sürelerinin uzaması, emekliliğin getirdiği rahatlık nedeni ile yaşlı grubu da turizme katılmaktadır.

2.3.5. Turizmin Kültürel Etkileri

Turizmin kültürel önemini açıklayabilmek için, kültür ve turizm arasındaki ilişkinin ortaya konması gereklidir. Bu ilişki iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlki kültürün turizme yol açması, diğeri de turizmin kültürü etkilemesidir. Birinci durumda; öğrenme, görme kendini yetiştirme, bilgilenme isteği gibi konularda kültürel turizminin önemi sezilmektedir. Amaçsız dolaşmanın yerini, daha bilinçli olarak kültürel hedeflerin alması bunu açıkça göstermektedir. İkinci durumda; yani turistlerin gittikleri yerlerin kültürü üzerindeki etkileri ise, daha çok kültür ve uygarlık bakımından aralarında farklılıklar bulunan yerlerde görülmektedir. Bu husus, yabancı hayranlığı ve taklitçiliği ile açıklanabilir. Ayrıca turistin de gittiği yerin kültüründen etkilenmesi söz konusudur (Usta, 2008: 83).

2.3.5.1. Kültür Yayılması

İnsanların yaşadıkları yerden farklı ülkeye, bölgeye gitmesi demek aynı zamanda kendi kültürünü de taşıması ve gittiği yerdeki kültürü de kendi ülkesine getirmesi demektir. Turizmin kitlesel bir hareket olmasının sonucunda da kültürlerin yayılması kaçınılmazdır.

Kocacık'a (2003) göre; bir toplumda dışarıdan içeriye veya içeriden dışarıya maddi ve manevi unsurların sürekli olarak yayılması kültürel yayılma olarak ifade edilebilir (Avcıkurt, 2017: 88). Turizm, kültürel yayılmayı sağlayan en önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Turistik amaçlarla çeşitli yörelere giden turistler, yerel halkın yaşam şeklini, alışkanlıklarını, geleneklerini ve mutfak kültürünü vb. öğrenerek ülkelerine döndüklerinde gördükleri ve yaşadıkları deneyimleri çevresiyle paylaşmaktadırlar (Avcıkurt, 2017: 88). Toplumlar arasındaki etkileşim sonucunda turistler gittikleri yerlerdeki kültürlerden öğrendiklerini kendi kültürlerine getirmektedirler. Bu şekilde kültür yayılması ortaya çıkmaktadır. Örneğin; Türk kültürüne ait yemeklerin farklı ülkelerde de yapılması kültür yayılmasından dolayı

olmaktadır. Aynı şekilde farklı kültürlerden gelenlerin de bizim ülkemizde yer alması kültür yayılmasına örnek olarak gösterilebilir.

2.3.5.2. Kültür Şoku

Özku'un (2001) çalışmasına göre; kültür şoku, turistin gittiği yerdeki kültür hakkında bilgi sahibi olmamasından, nasıl davranacağını tam anlamıyla bilmemesinden dolayı ortaya çıkmaktadır. Diğer bir açıdan, turistin yeni bir çevre ve insanlara uyum sağlama sürecinde yaptığı başarısız girişim sonucu ortaya çıkmaktadır. Kültür şoku aynı zamanda, yerel toplumu reddetme, değer sistemini karışık bulma, bunun sonucunda bir şaşkınlık yaşama ve kendisinin topluma uyamamasından kaynaklanan becerisizlik hissi belirtileriyle de ortaya çıkabilmektedir. Yeni bir olgu ve olay karşısında hazırlıksız olmanın getirdiği psikolojik ve toplumsal şok, korku, heyecan ve panik halidir. Turistler, hakkında fikir sahibi olmadıkları kültürün içinde kendilerini buldukları zaman stres dolu bir duruma girebilirler. Turistlerin konuştuklarının yerel halk tarafından anlaşılmaması sonucu stres düzeyi daha da artmaktadır (Avcıkurt, 2017: 130).

Turistlerin ilk kez gördüğü bir kültür karşısında ne yapacağını bilememe durumunun sonucunda kültür şoku gerçekleşmektedir. İnsanların kendi kültürleri dışında onlara farklı gelen bir kültürün içine bir anda girmeleri, kültüre alışma süresindeki bilgisizliği ile kültür şoku yaşanmaktadır. Kültür şoku, turistleri birçok açıdan etkileyebilmektedir. Özellikle yerel halk ile anlaşamama durumunda daha çok çaresizliğe sürüklenmiş hisseden turist psikolojik olarak da etkilenmektedir. Alışılmış yemeklerin dışındaki farklı kültür yemekleri ile karşılaşmış olmak turistleri fiziksel olarak da etkileyebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı kültür şoku önemli bir kavramdır.

2.3.5.3. Kültür Kirlenmesi

Kültürel kirlenme genel olarak değerlendirildiğinde; geleneklerin bozulması, yerel halkın turistleri taklit etme eğilimi, yabancı kelimelerin günlük konuşma dilinde sıklıkla kullanılmaya başlanması, yemek yeme alışkanlığında gözlenen değişimler, ana dilde yaşanan yozlaşma, bölge kültürü ile örtüşmeyen eğlence anlayışlarının ortaya çıkması, örf ve adetlerin ticari bir faaliyete dönüşmesi bunun en temel özelliklerindendir. (Özmen, 2007: 37).

Olalı'nın (1990) çalışmasına göre; turizm, toplumların geleneklerini bozabilmektedir. Bunun nedeni ise bir kişi turist kimliğine girdiğinde kendini gerçekte olduğu kimlikten daha özgür hissetmeye başlar ve rahat bir imaja girer. Bu durum kişiyi

çocukluğunda olduğu veya olmayı arzu ettiği bir davranışa itmekte, adeta arkaik devrin ilkel yaşantısına dönmeyi arzu etmesinin bir görüntüsü olmaktadır. Turistin girdiği bu moral ve fiziksel baskı yeni zihniyet ve davranışa dönüşmektedir. Ziyaret ettiği ülke ve bölgedeki gelenekler üzerinde etki göstermektedir. Yabancıya atfedilen saygınlık, yerel halkta hızla turiste benzeme arzusunu kamçulamaktadır. Bu kültürel kirlenmedir. Kültürel kirlenme; giyim, kuşamdan, yemek biçimine kadar gözlenmektedir (Demircan, 2010: 131).

2.3.5.4. Kültür Yozlaşması

Kültürel yozlaşma, kültürel değişimin sonucunda esas kültürün başka kültürlerden etkilenmesi durumudur. Bu aslında küreselleşme ve gelişen teknoloji ile her kültür için olağanlaşan bir durum olmakla birlikte, etkilenme aynılaştırma haline dönüştüğünde yozlaşma da kaçınılmaz olmaktadır (Avcıkurt, 2017: 82). Baykan'ın (2007) çalışmasına göre; turizm açısından kültürel yozlaşmaya bakıldığında, turistlerin yoğun olarak ziyaret ettiği yörelerde, yöresel bir takım özellikler ve kültürlerde değişimler görülmeye başlar. Yerel halk, turistlerin yaşam biçimlerine özenerek onlar gibi yaşamaya başladığında kültürel yozlaşma başlamış olur (Avcıkurt, 2017: 82).

Ozankaya'ya (1992) göre; kültür yozlaşması sömürgecilikten kaynaklanmaktadır. Sömürgeciliğin ürünü olan kültür yozlaşması, sömürülen insan topluluğu kendi ortak yaşamını özgürce düzenleme olanağını bulamadığı için ortaya çıkmaktadır: sömürgecilik, dürüst, güçlü ve etkin bir devlet yönetimine imkân vermediği için, temel olan toplumsal görevler yerine getirilememekte ve kurumlar arasında tutarlılık ve uyum kurulamamaktadır. Sömürülen toplum bu durumda gerçek bir gelişme yaşayamamaktadır. Asıl olarak hammadde üreticisi ve satıcısı, yapılmış mal alıcısı, kısacası çoban, rençber ve kol işçisi (amele) düzeyinde kalmaktadır. Ekonomik yaşamı bu düzeyde olan bir toplumun da manevi kültürünün düzeyi maalesef düşüktür. İlkel düşünce yapısı, boş inançlar, ilkel uygulamalar, gecekondu kentler meydana gelmektedir. Kültür yozlaşmasının ortaya çıkmasının nedeni sömürgeciliktir.

2.3.5.5. Kültürel Değişim

Uluslararası kültürel ilişkilerde başarılı olmanın temelinde, ilk önce kendi kültürel mirasının bilincinde olmak daha sonra da başka kültürlerle etkileşimde bulunarak yabancı kültürlerle karşı önyargısız yaklaşım sergilemek önemli bir rol oynamaktadır. Ancak gerçek diyalog, kendi öz değerlerini, karakteristiklerini ve menfaatlerini tanımlamış

taraflar arasında gerçekleşebilir. Diğer türlü kendi kimliğinden sıyrılıp, sadece taklit odaklı olanların yabancılarla kurduğu ilişkiler diyalogdan çok teslimiyetçilik olmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2008).

Değişme toplumlarda olağan bir durumdur çünkü değişmeyen toplum yoktur. Fakat bu değişimin hızı, yönü ve çeşidi toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Geleneksel özelliklerin yoğun olduğu toplumlarda değişim hızı, modern toplumlara göre daha yavaştır. Kültürel değişim, bir toplumun maddi ve manevi kültür öğelerinin başkalaşması ve başka bir şekle geçmesidir. Teknolojinin gelişmesi, göçler ve savaşlar aslında kültürle ilgili olmadığı halde kültürel değişmeye yol açmaktadırlar (Güncel Kaynak, 2013).

2.4. Turizmin Yerel Halk Üzerine Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Yapılan Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Çalışmalar

Literatürde turizmin yerel halk üzerine sosyo-kültürel etkilerine yönelik yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, turizmin bölgedeki gelişmişlik düzeyine, turistik çekicilik ve yoğunluğuna bağlı olarak elde edilen bulguların değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Rátz (2000), Macaristan'ın Balaton Gölü'nde yaptığı çalışmasının sonucuna göre; bölgede yaşayan insanların turizme verdiği desteğin güçlü olduğu belirtilmektedir. Yerel halk sadece mevcut endüstrinin büyüklüğünü desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda genişlemesini de desteklemektedir. Olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkilerinin de olduğunun bilincindedirler. Yerel halka göre olumsuz etkilerin başında mal ve hizmetlerin fiyatlarının artması gelmektedir.

Pala (2001), Balıca Mağarası çalışmasına göre; bölgenin turist çekiciliği mevcuttur fakat turizm faaliyetleri istenilen seviyede değildir. Yerel halkın turizmden olumlu etkilendiği görülmektedir. Bölgede turizmin gelişmesini desteklemektedirler. Turizm yoğun olarak yaşanmadığı için turist ile yerel halk iletişimi sınırlı seviyededir.

Gürbüz (2002), turizmin sosyal çevreye etkisi üzerine Safranbolu'da yaptığı çalışmasına göre; yerel halk turizmin sosyal çevreye etkisini olumlu olarak algılamaktadır. Fakat normal bir olumlu etki gibi görünse de, bu etki hayat pahalılığına yol açtığı için insanlar arasında şikâyet konusu olmaktadır. Turist ve turist kabul eden bölge birbirinden etkilenmektedir fakat bu etki turist kabul eden bölgede daha çok

görülmektedir. Safranbolu’da da turizm ile iç içe olan yerel halkın turizmi sadece ekonomik bir gelir kaynağı olarak görmeleri, olumsuz yönlerini görmelerine engel olmaktadır.

Mbaiwa (2005), Botsvana, Okavango Deltası’ndaki turizm gelişiminin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili yaptığı çalışmasına göre; turizmin yerel halk üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Çeşitli yerel hizmetlerin iyileştirilmesi, sağlık, asfalt yollar, havaalanları gibi alt yapı geliştirme ve turizm kaynak yönetimi gibi olumlu etkileri bulunurken; ırkçılık, suç artışı, fuhuş, batı safari tarzının benimsenmesi, gençler tarafından dilin değişime uğraması gibi olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Turizm, bölgede yeni bir ekonomik sektör halindedir. Turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için de, yerel toplum tarafından alternatif bir geçim stratejisi olarak kabul edilmesinin teşvik edilmesi gerekmektedir. Mbaiwa, bölgenin geleneksel normlarına ve kültürüne duyarlılığın artırılması gerektiğini çalışmasında belirtmiştir.

Akova (2006), yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına yönelik araştırmasında; turizmin gelişme gösterdiği ilk dönemlerde ekonomik kaynak olarak görülmesinden dolayı, turizmin gelişimi olumlu algılanırken, fiziksel çevreye etki etmeye başlaması ve turistlerin geliş amaçlarının değişkenlik göstermesi sebebi ile olumlu algılamalar aşama aşama olumsuz yönde ilerleyebilmektedir. Cumalıkızık köyünde yapılan araştırmaya göre; yerel halkın turizmin etkisini algılamasına yönelik farklılıklar olduğu ortaya konulmaktadır. Farklılıkların nedenleri; turistlerle kurulan temas, turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışma durumu ve yörenin yerlisi olup olmamalarıdır. Buna göre; turizmle doğrudan bağlantısı olanlar ve olmayanlar veya doğrudan etkilenenler ve etkilenmeyenler arasında önemli bir farklılık tespit edilmiştir. 2001 yılında yapılan çalışma ile 2003 yılında yapılan çalışmalar karşılaştırılmıştır. 2001 yılında, turizme ilişkin tutumlar turizmin başlangıç aşamasında olması göz önünde bulundurularak yerel halkın çoğunluğunun olumlu tutum sergilediği ortaya çıkmıştır. 2003 yılında yapılan çalışma sonucunda ise, turizm etkisini algılamada ve turizme ilişkin tutumlarının olumlu ilerlediği gözlenmiştir.

Özmen (2007), Akçakoca ilçesinde yaptığı turizmin sosyo-kültürel etkileri çalışmasından elde ettiği sonuçlara göre; Akçakoca ilçesinin yerlisi olan katılımcılar turizmin sosyo-kültürel etkilerini olumlu algılamaktadırlar. Yerel halk, turizmin yöre için kültürel gelişime katkı sağladığını düşünmektedir. Turizmin yerel halk tarafından olumlu

algılanması ve kültürel bir gelişim unsuru olarak görülmesinin yaygın olduğu belirtilmektedir. Turizm sezonunda bölgeye yönelik turizm talebinde artış göstermesi ile festivaller ve ticari amaçlı girişimler yapılmaktadır. Bu sosyal ve kültürel faaliyetlerin artması yerel halk tarafından memnuniyetle karşılandığı sonucuna varılmıştır. Kültür unsuru olan ‘‘dil’’ üzerinde turizmin Akçakoca’da yaptığı etki yoğun yaşanmamaktadır. Günlük konuşma dilinde etkinin ciddi boyutlarda olmadığı belirtilmektedir. Yapılan çalışmanın sonucuna göre; Akçakoca yerel halkı turizmin sosyo-kültürel etkilerinden olumlu yönde veya belirsiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun sebebi; bölgedeki turizm faaliyetlerinin düşük olması, yöreyi ziyaret eden yabancı turistlerin sayısının az olması ve bu nedenden dolayı kültürel farklılıkların yoğun olacağı turist tipleri ile etkileşimin sınırlı olması gösterilebilir.

Gümüş ve Özüpekçe (2009), Foça’da turizmin etkilerine yönelik yerel halkın görüşlerinin araştırıldığı çalışmaya göre; yörede turizm ekonomik kaynakların başında gelmektedir ve oldukça önemli bir yere sahiptir. Turizmin gelişmesi ile kadınların da çalışma hayatında yer alması ile birlikte turizmin teşvik edici etkisi olduğu araştırma sonucunda belirtilmektedir. Yerel halkın çoğunluğunda bulunan kısma göre, Foça’da turizmin yarattığı değişimler henüz baskın durumda değildir.

Çetin (2009), turizmin yerel halka etkilerine yönelik Beypazarı’nda yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre; bölgede yaşayan yerel halkın turistlerin yaşamlarını olumsuz etkilemesi durumuna büyük oranda olumsuz bakmaktadır. Halkın tamamına yakın kısmı, yerel halk ve turist arasındaki ilişkinin kültürel etkileşime neden olduğunu belirtmektedir. Turizm bölgede istihdam yaratmaktadır. Kadınlar da iş hayatı içerisine girmişlerdir ve aynı zamanda yörede iş imkânlarının turizm sayesinde artmasına, kültürel varlıklarını koruma iç güdüsüne olumlu etki ederken, yörenin göç vermesini engellemektedir. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, yerel halk turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinin bilincindedir. Olumlu etkisi sosyal ve ekonomi üzerineyken, olumsuz etkisi doğal ve tarihi alanların bozulması, turistlerin yoğun olarak bölgeyi ziyaret etmesi ile ilgilidir.

Demircan (2010), Antalya’nın Muratpaşa ilçesinde yerel halk üzerinde yaptığı çalışmada turizm faaliyetlerinin yerel halk üzerinde olumlu etkilerinin olumsuz etkilerinden fazla olduğu belirtilmiştir. Antalya uzun yıllardır turizmle iç içedir ve günümüzde yüz on dokuz ülkeden on binlerce yabancı insan gelip yerleşmiştir. Bu

yerleşimlerin sonucunda Antalya’da farklı dillerde konuşan birçok farklı gruptan oluşan insanlar bulunmaktadır. Bu grup insanlar kendi dillerini, kültürlerini, geleneklerini ve dinsel inançlarını bu ortak yaşam alanına da getirmektedir. Kente sonradan yerleşenlerin sosyal ve kültürel kimliğin oluşumunda etkisinin doğrudan olduğu belirtilmektedir.

Doğan ve Üngüren (2010), Alanya halkının turizmi bir tehdit olarak algılamadığı fakat genel olarak bir kararsızlığın hâkim olduğu belirtilmektedir. Yerel halk, turizmin artması ile birlikte alkol tüketiminin de arttığı konusunda genel görüş birliği içerisinde. Turizm farklı toplumların kültürlerine saygı duyulmasını sağlamaktadır. Yerel halk turistlerle iç içe yaşamaktan memnundur. Turistlerin kültürel bir tehdit oluşturması konusunda kararsızlık söz konusudur. Turistlerin Alanya’da plaj kıyafetleri ile dolaşılmasından memnun değildir. Aynı kararsızlık dilin değişiminde de mevcuttur. Turizm sektörü ile bağlantısı olmayanlara göre turizm sosyal bir tehditken, turizmde çalışanlara göre böyle bir durum yoktur.

Özdemir ve Kervankıran (2011), turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarını belirlemek amacıyla Afyonkarahisar’da yaptıkları çalışmaya göre; bölgede termal turizm ön plandadır. Yerel halk, turizm ile ekonominin gelişeceği, doğal, tarihi ve kültürel alanların hem korunacağı hem de tanınacağı ve kültürel çeşitliliğe neden olacağı düşüncesindedir. Bununla birlikte yerel halk turizmin gelişmesini desteklemektedir. Halkın turistlerle iletişiminin sınırlı olması turistik yerlerin şehir merkezinin dışında olmasından kaynaklı olduğu belirtilmektedir. Turizmin olumsuz getirilerinin fark edilememesinden dolayı turizm gelişmelerine büyük ölçüde olumlu olarak yaklaşılmakta, olumsuz düşünceye sahip olanlar azınlıkta yer almaktadır.

Eren ve Aypek (2012), yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları hakkında Cumalıkızık köyünde yaptıkları çalışmaya göre; turizmin gelişimine yönelik tutumlar incelendiğinde; yerel halk, turizmi kültürlerini korumaya ve geliştirmeye katkı sağlayan bir faktör olarak görmektedir. Yerel halkın, sahip olduğu kültürü yaşadıkları yere gelen diğer kültürlerden korumak ve bunun yanı sıra turistik bir unsur olarak kullanarak kendi kültürlerine sahip çıkma eğilimi gösterebilecekleri sonucuna varılmaktadır.

Özaltın Türker ve Türker (2014), yerel halkın turizmin etkilerini algılama düzeyine yönelik Dalyan’da yapılan araştırmaya göre; elde edilen bulgular, kadınların erkeklere oranla turizmin etkisinin olumsuz olduğu düşüncesinde olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ekonomik ve kültürel etkiler açısından kadınların turizme karşı algısı

olumsuzdur. Bunun nedeninin turist alan bölgedeki aile yaşantısının bozulmaya başlaması gösterilebilir. Fakat turizmin bölge ekonomisine sağladığı olumlu etki sonucunda kadınların olumsuz algısı olumsuz bir tutuma dönüşmemektedir. Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise, yaş grupları arasındaki farklılıktır. Genç yaş grubundaki yerel halk turizmin etkilerinin olumlu olduğunu belirtirken, yaşlı grubunu temsil edenler olumsuz etkilerin bulunduğunu belirtmektedir. Yetişkin katılımcıların yörenin gelenek ve göreneklerine, yaşam tarzlarına ve kültürlerine karşı daha muhafazakâr bir tutum içerisinde oldukları sonucu çıkarılabilir. Bu durumda toplumda kuşaklar arasında fikir ayrılıkları bulunmaktadır.

Dağdeviren (2015), yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerini algılamalarına yönelik yaptığı çalışma sonuçlarına göre; yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkileri ilgili ifadelerle katılımının orta düzeyde ve bu nedenle de yerel halkın ilgisizlik aşamasında olduğu belirtilmiştir. Turizm, geleneksel kültür kalıplarının (oruç, namaz) bozulmasına neden olmaktadır. Yapılan araştırmada iletişim kurma düzeyi arttıkça yerel halkın turizme olumlu baktığı ortaya konulmaktadır.

Ersoy (2017), Manavgat ilçesinde yaptığı turizmin sosyo-kültürel etkileri çalışmasının sonuçlarına göre; uzun yıllardır turizmin yoğun yaşandığı yerlerden biri olan Manavgat'ta turizmin gelişmesiyle turist sayısındaki hızlı artışın normal görüldüğü belirtilmektedir. Artış ile birlikte yabancı yatırımcılar da bölgenin bir kısmını ele geçirmiş durumdadır. Yerel halk ise daha çok hizmet eden taraf olmaktadır. Bu durum son yıllarda turistlere karşı ilgisizlik sonucunu getirmektedir. Turizm taşıma kapasitesini aşmaktadır. Bu durum da beraberinde ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlara sebep olmaktadır. Yerel halk genel olarak değerlendirildiğinde; daha rahat tavırların sergilendiği, gelenek ve göreneklerin etkisinin azaldığı ve bunun normal karşılandığı gözlemlenmiştir. Yerel halkın genç nüfusunda bu normal karşılama oranı daha yüksektir. Bazı kesimlerde turist daha üstün görüldüğü için özenme eğilimi içerisindeyler. Bölgede yaşayan yerel halkın, turizmin etkilerinin olumlu ve olumsuz boyutlarının farkında olduğu fakat elde edilen gelirden dolayı olumsuz etkilerin geri planda tutulduğu araştırma sonucunda yer almaktadır.

Bellow, Carr, Lovelock ve Xu (2017), Malavi/Mangochi'de turizmin sosyo-kültürel etkilerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarında bölgede yaşayan yerel halkın turizmin gelişimini desteklediği görülmektedir. Genel olarak olumlu etkilerinin

bulunduğu görülse de bazı olumsuz sonuçlarının da bulunduğu çalışmada yer almaktadır. Ekonominin bölgeye etkisi doğal olarak bireysel gelire de olumlu katkı sağlamaktadır. Oteller ve restoranlar, bölgedeki tarımsal ürünler için hazır bir pazar olanağı sağlamaktadır. Olumsuz etkiler değerlendirildiğinde ise, yerel halka göre turizm insanların yaşam biçimini değiştirmektedir. Batı kültürünün kıyafetleri, yemekleri ve davranışları taklit edilmektedir. Bu etkileri en çok hissedenlerin genç yaş grubu olduğu çalışmada belirtilmektedir.

Güneş ve Alagöz (2018), yerel halkın turizm algısına yönelik Erzincan’da yapılan çalışmaya göre; yerel halk için ekonomik etkilerinin olumlu olması ve bu nedenle turizmin olumsuz etkilerinin göz ardı edildiği belirtilmektedir. Turizmin sosyo-kültürel, doğal ve çevresel, ekonomik yönden etkilerinin olumlu olduğuna dair katılım yüksek orandayken, çevresel ve ahlaki olumsuz etkilerine katılım sağlanmamıştır. Bu durumun, turizmin daha başlangıç aşamasında olduğu bölgelerde görüldüğü ortaya konulmaktadır. Erzincan turizmi ele alındığında turizm potansiyelinin kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zhuang, Yao ve Li (2019), turizmin Çin’deki dünya kültür mirası sitelerinde yaşayan insanlar üzerindeki sosyo-kültürel etkilerine yönelik çalışmalarına göre, turizm endüstrisi belli bir dereceye kadar büyüdüğünde, geleneksel değerler ve yaşam biçiminde bazı değişiklikler meydana gelmektedir. Nihayetinde turizm olgun bir endüstri olduğunda yeni bir sosyo-kültür ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte de eski ve yeni sosyo-kültür çatışması yaşanmaktadır. Bölgede yaşayan yerel halkın algı ve davranışlarında gözle görülür değişiklikler yaşanmaktadır. Fakat bu değişimin belirginliği bölgeden bölgeye değişmektedir. Köylerde değerlerin ve yaşam biçimin önemli derecede değiştiği gözlemlenmiştir. Turizm ne kadar gelişirse, bu etkiler de daha belirgin yaşanmaktadır.

Turizmin yerel halk üzerindeki etkilerine yönelik yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde; çalışma sonuçları yıllara göre farklılık göstermektedir. Son yıllara göre önceden turizmin sosyo-kültürel açıdan etkileri olumlu olarak algılansa da yıllar içerisinde gelişen ve ilerleyen turizmin popüler olması ve artması sebebiyle, insanlar arasındaki iletişim de artış göstermektedir. Pala’nın (2001) çalışmasında yerel halk turizmin etkilerini olumlu algılarken, Ersoy’un (2017) çalışmasında turizmin etkileri olumsuz olarak sonuç göstermektedir. Turizm faaliyetlerinin gün geçtikçe artması ve yayılması, insanların gelişen teknoloji ve ulaşım olanaklarından daha kolay

faaydalanabilmesi sonucunda turizme katılım oranını da artırmaktadır. Geçmişteki turizm sayıları günümüzdeki sayılar ile çok farklıdır. Turizmin bu kadar yoğun yaşanıyor olması da geçmişe oranla etkisini belirgin kılmaktadır. Yerel halk daha fazla turist ile iletişim kurmaktadır. Turizmin yoğun yaşandığı dönemlerde binlerce turist ile iç içe bulunan yerel halk, bir süre sonra etkilenmeye başlamaktadır. Bu etkiler yörenin turizm potansiyeli ile doğru orantılıdır. Örneğin; Özmen'in (2007) Akçakoca'da yaptığı çalışmada yerel halk kültüre etki edecek turist tipleri ile iç içe değilken, Türker'in (2014), Dalyan'daki çalışmasında turistlerin yoğun olarak ziyaret ettiği ve turizmin etkilerinin olumsuz yönde olduğu görülmektedir. Dağdeviren'in (2015) yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının yaşam tarzı boyutuyla incelediği çalışmasına göre; turizm, geleneksel kültür kalıplarına olumsuz etki etmektedir. Bu kültürel kalıplar; namaz kılmak ve oruç tutmak olarak belirtilmiştir. Turistler farklı dinlerin de etkileşimine neden olmaktadır. Turist kabul eden bölgelerde turisti taklit eğitimi, yerel halkın kendi dinlerinde daha rahat davranmaya başlamasına neden olabilmektedir.

Günümüzde bazı bölgelerin turizm kapasitesini aştığı görülmektedir. Bir bölge turizm kapasitesini aştığı durumda, turizmin etkileri de bir o kadar artmaktadır. Turizmin etkilerinin araştırıldığı çalışmalarda, yerel halk bu etkilerin farkındadır fakat ekonomik getirisinin fazla olmasından ve insanların geçim kaynaklarının temelini turizmin oluşturmasından dolayı, olumsuz etkileri ikinci planda tutmaktadırlar. Bunun bir örneği Ersoy'un (2017) Manavgat'ta yaptığı çalışmadır. Yerel halka göre turizmin olumsuz etkileri normal karşılanmaktadır. Aynı sonuca ulaşan diğer çalışmalar Gürbüz (2002), Mbaiwa(2005) ve Güneş ve Alagöz (2018). Safranbolu ve Erzincan'da yapılan çalışmalara göre de turizmin ekonomik gelir getirmesi nedeniyle olumlu algılanması ve bu sebeple olumsuz etkilerinin göz ardı edilmesi sonucuna ulaşılmaktadır. Bellow vd. (2017), çalışmasında ise yerel halkın turizmden olumsuz etkilendiğini belirtmektedir.

Turizmin yerel halk üzerine sosyo-kültürel etkilerinin incelendiği çalışmalarda yapılan anketlerin genelinde, yerel halkın olumlu ve olumsuz etkilerin bilincinde olduğu fakat turizmin gelişmesi ekonomik fayda sağladığı için olumsuz etkilerin göz ardı edildiği görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ: ŞİRİNCE KÖYÜ

3.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Turizm, ülke ekonomisine fazla gelir sağlaması nedeni ile tarihi boyunca önemli bir yere sahip olmuştur. Bu önem nedeniyle geliştirilmesi için birçok yatırıma ve projeye konu olmaktadır. Ekonomik boyutunun ön planda bulunmasının yanında ayrıca kültürel, çevresel ve sosyal olayları da kapsayan geniş bir yelpazeye sahiptir. Turizm olayını gerçekleştirenlerle hizmet sunanların temelinde bireylerin olması turizmin sosyal bir olay olduğunu göstermektedir. Toplamların birbirleri ile yoğun olarak iletişim kurması sonucunda birbirlerinden etkilenmeleri de kaçınılmazdır. Turizmin insanlar üzerindeki sosyo-kültürel etkileri son zamanlarda ön plana çıkan konulardan bir tanesidir. Turizmin yoğun yaşandığı bölgelerde yerel halk sosyo-kültürel açıdan belli seviyelerde etkilenmektedir. Bir bölgede turizmin gelişmesi ve iyileşmesi için o bölgede yaşayan yerel halkın turizme bakış açısı ve turizmi nasıl algıladığı oldukça önemlidir. Yerel halk olumsuz etkilendiği takdirde turizmin gelişmesini istemeyecektir. Bunun sonucunda da bölgenin turizmi zarar görebilmektedir.

Son yıllarda turistik çekiciliği ile ön planda olan Şirince köyünde yerel halk gün içerisinde binlerce turist ile iletişim kurmaktadır. Turizmin yoğun olduğu bölgelerde olumlu etkilerin yanı sıra olumsuz etkiler de mevcuttur. Yapılan araştırmanın amacı; turizmin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkilerinin boyutunu belirlemektir. Turizmin olumlu ve olumsuz getirilerinin yerel halk tarafından nasıl değerlendirildiği, bu değerlendirme ile de elde edilecek sonuçların sosyo-kültürel açıdan yerel halk üzerindeki etkilerini belirlemek amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Yöntemi

Araştırmanın evrenini, Şirince köyünde yaşayan 468 (www.nufusu.com, 16.05.2019) kişi oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında ise Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2004) önerdiği örneklem tablosundan yararlanılmıştır. Söz konusu tabloda, 0,05 anlamlılık düzeyi ve $\pm 0,05$ hata oranında, evren hacminin 500 olması halinde örneklem büyüklüğünün 217 olması gerektiği belirtilmiştir. Araştırmada ise kolayda örnekleme yöntemi ile toplam 309 kişiye ulaşılarak 309 anket yapılmıştır.

Turizmin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla altı adet sorudan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların, Şirince doğumlu olup olmadıkları, turistler ile iletişim kurup kurmadıkları, hangi yabancı dilde iletişim kurdukları, hangi amaçla iletişim kurdukları ve turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadıklarının tespiti için beş adet kapalı uçlu soru yöneltilmiştir. Anketin üçüncü bölümü ise, turizmin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etkilerini belirlemek amacıyla Demircan'ın (2010) Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri: Antalya/Muratpaşa İlçesi Örneği isimli çalışmasında güvenilirliği tespit edilmiş beşli likert tipinde (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) otuz adet kapalı uçlu bir ölçekten yararlanılmıştır.

Hazırlanan anketler kolayda örnekleme yöntemi ile uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla her bir boyuta yönelik olarak güvenirlik (Cronbach's Alpha) değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen tüm veriler istatistik paket programında katılımcıların sosyo-kültürel etki faaliyet unsur boyutlarını elde etmek ve anket geçerliliği sağlamak amacıyla faktör analizi, gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

3.3. Bulgular ve Değerlendirme

3.3.1. Bulgular

Şirince köyünde yapılan turizmin yerel halk üzerine sosyo-kültürel etkilerine ilişkin çalışma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmadaki ana değişkenlerden bir tanesi olan ve ölçülmesi hedeflenen değişken Şirince köyünde yaşayan yerel halkın nasıl bir profile sahip olduğudur. Bu bölümde, araştırmaya katılan yerel halka ait demografik özelliklere ilişkin bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımlarının tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Seçenekler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	143	46,3
	Erkek	166	53,7
	Genel Toplam	309	100,0

Yaş	20-30	90	29,1
	31-40	82	26,5
	41-50	58	18,8
	51-60	54	17,5
	61 ve üzeri	25	8,1
	Genel Toplam	309	100,0
Eğitim durumu	İlkokul	92	29,8
	Lise	125	40,5
	Ön Lisans	41	13,3
	Lisans ve üzeri	51	16,5
	Genel Toplam	309	100,0
Meslek	Çiftçi	22	7,1
	Tüccar	2	0,6
	Esnaf	148	47,9
	Serbest Meslek	28	9,1
	İşçi	37	12,0
	Devlet Memuru	4	1,3
	Emekli	2	0,6
	Ev Hanımı	31	10,1
	Diğer	35	11,3
	Genel Toplam	309	100,0
Aylık geliri	1000 TL'den az	34	11,0
	1001-1500 TL	25	8,1
	1501-2000 TL	51	16,5
	2001-3000 TL	116	37,5
	3001-4000 TL	51	16,5
	4001 ve üzeri	32	10,4
	Genel Toplam	309	100,0
Şirince'de yaşama süresi	1 yıldan az	22	7,1
	1-5 yıl	70	22,7
	6-10 yıl	44	14,2
	11-15 yıl	37	12,0
	16-20 yıl	14	4,5
	21 yıl ve üzeri	122	39,5
	Genel Toplam	309	100,0

Araştırmaya katılan yerel halkın; cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, mesleği, aylık geliri ve Şirince'de yaşama süreleri ile ilgili demografik değişkenler ile ilgili bulgular frekans ve dağılımları ile yukarıdaki Tablo 1'de gösterilmektedir.

Araştırmaya katılanların %46,3'lük oranını (f=143) kadınlar, %53,7'lik oranını (f=166) ise erkekler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ele alındığında, ağırlık erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Kadın katılımcıların oranı, erkek katılımcılardan daha düşüktür. Bunun nedeni ise Şirince köyünde yer alan restoranlarda erkeklerin daha çok bulunmasıdır. Genellikle genç kesimde yer alan erkeklerin Şirince'deki iş imkânından yararlanması kadınlara göre daha fazla olduğu için ankete katılım oranında da bu durum ortaya çıkmıştır. Fakat genel olarak değerlendirildiğinde kadın ve erkek arasındaki farkın minimum düzeyde olduğu ve turizmin, cinsiyet farkı gözetmeksizin herkesin hayatında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaşı değerlendirildiğinde; yaşlı nüfusun genç nüfusa oranla bakış açılarının farklılık sergilediği görülmektedir. Anket sonuçlarına bakıldığında katılımcıların çoğunluğunu %29,1'lik oranla (f=90) 20-30 yaş aralığı oluşturmaktadır. İkinci büyük yüzdelik; %26,5'lik oranla (f=82) 31-40 yaş aralığına aittir. Genç nüfusun turizmin daha çok içinde olduğu görülmektedir. Bu oranda yer alan kişilerin çoğu turizm işletmelerinde çalışan insanlardır. Özellikle hafta sonları okul dışında Şirince'de çalışan genç bir kesim bulunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu 172 kişi ile 20-40 yaş arasındaki insanları oluşturmaktadır. Bu da katılımcıların önemli bir kısmının hangi yaş ortalamasında olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu yaş aralığındaki kişiler çoğunlukla işletme sahibi ya da işletmelerde çalışan yerel halktan oluşmaktadır. 41-50 yaş aralığındaki katılımcılar %18,8'lik oranla (f=58) üçüncü yüzdelikte yer almaktadır. Bu gruptaki katılımcılar daha çok sergi sahibi olan, sergilerde ürünlerini satan yerel halktan oluşmaktadır. 51-60 yaş aralığındaki katılımcılar %17,5 oranındadır (f=54). Orta yaş grubunda bulunan bu katılımcılar daha çok çalışmayan fakat evlerinin önünde sergisi bulunan kimselerdir. Yapılan ürünleri evlerinin önünde sergileyerek hem turistlerle iletişim halindeler hem de bir nevi evlerinde oturur haldedirler. 61 yaş ve üzerindeki katılımcıların oranı ise %8,1 (f=25) 'dir.

Katılımcıların eğitim düzeyi değerlendirildiğinde; yüzdeliğin büyük bir kısmı %40,5'lik oranla (f=145) lise mezunu grubuna aittir. İlkokul mezunu katılımcılar %29,8'lik orana (f=92) sahiptir. Bu grubu temsil eden katılımcıların çoğu 51-60 yaş aralığını kapsamaktadır. Lisans mezunlarının oranı %16,5 (f=51) iken, ön lisans mezunlarının oranı %13,3 (f=41)'dür. Şirince köyünün genelindeki eğitim düzeyine baktığımızda çoğunluğun lise mezunu olduğu görülmektedir. Bunun nedeni eğitime devam eden kesimin Şirince'de yaşamadığı ya da öğrenci olarak gelip gittiği sonucuna varılmaktadır. Şirince'de yaşayan insanların çocukları okul kazandığında doğal olarak köyden ayrılmaktadırlar. Bu da köydeki eğitim seviyesinin biraz düşmesine neden olabilmektedir. Birçok ailenin de işletme sahibi olması ve çocuklarının işletmeleri devralması, aile geleneğini sürdürmesi eğitim hayatlarının devam etmemesine neden olmuştur.

Şirince köyünde son yıllarda turizm oldukça artış göstermektedir. Bu durum köydeki iş kollarının artmasına ve yeni işletmelerin açılıp turizme katılmasına olanak sağlamıştır. Yeni işletmelerin açılması istihdam olanakları sunmaktadır. Böylece yakın çevrede ve köyde yaşayanların bu istihdamdan faydalanması kaçınılmazdır.

Katılımcıların meslekleri ile ilgili verdikleri cevapların dağılımları incelendiğinde; büyük bir çoğunluğu %47,9'luk oranla (f=148) esnafların oluşturduğu görülmektedir. Şirince köyüne bakıldığında birçok işletmenin bulunduğu ve bu nedenle de esnaflığın yerel halkta yaygın olduğu görülmektedir. Esnaflık ile birlikte yerel halk çiftçilik de yapmaktadır. Çiftçi oranına bakıldığında katılımcıların %7,1'ini (f=22) kapsamaktadır. Birçok işletmede çalışan katılımcılar %12,0 (f=37) oranı ile işçi grubunu temsil etmektedir. Diğer grubunda yer alan katılımcılar %11,3'ü (f=35) oluşturmaktadır. Katılımcıların %10,1'i (f=31) ev hanımı, %9,1'i (f=28) serbest meslek ile uğraşmaktadır. Araştırmada tüccar ve emekli grubundaki katılımcılar %0,6'lık (f=2) orana sahiptir. Devlet memurları ise %1,3 (f=4) düzeyindedir.

Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun esnaf olduğu görülmektedir. Esnaflık, köyde oldukça ön plandadır. Bunun nedeni ise, birçok restoranın, kafenin ve pansiyonun bulunmasıdır. Yerel halk evlerini turizm işletmesine çevirmektedir. Bu da esnaflığı ön plana çıkarmaktadır. Bu işletmelerde çalışan kişiler işçi grubundaki katılımcıları oluşturmaktadır. Diğer meslek grubundaki katılımcılar esnaflığa oranla daha az sayıda farklı meslek gruplarını oluşturmaktadır.

Araştırma anketinde beşinci demografik bilgi aylık gelirdir. Katılımcılar aylık gelirleri konusunda çekingenlik yaşamamışlardır. Yerel halkın mesleklerinden dolayı aylık gelirlerinde farklılık görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların, %37,5'i (f=116) 2001-3000 TL arası, %16,5'i (f=51) 1501-2000 TL arası, %16,5'i (f=51) 3001-4000 TL arası, %11,0'ı (f=34) 1000 TL'den az, %10,4'ü (f=32) 4001 TL ve üzeri, son olarak da %8,1'i (f=25) 1001-1500 TL arasında gelir elde etmektedir. Katılımcıların çoğunluğu 2001-3000 TL arasında kazanç sağlamaktadır. Bu gruptaki katılımcıların birçoğu sergilerinde ürün satan esnaflardan ve işletmelerde çalışan işçilerden oluşmaktadır. 3001-4000 TL arasında kazanç sağlayan katılımcılar restoran ve kafe işletenlerden oluşmaktadır.

Demografik özelliklerde son olarak katılımcılara Şirince köyünde yaşama süreleri sorulmuştur. Şirince köyündeki insanların tamamı olmasa da birçoğu köyün yerlisidir. Genç nüfus okul ya da evlilik gibi nedenlerle köyden ayrılırken, başka şehirlerden Şirince köyüne gelip burada işletme açan insanların sayısı da fazladır. Uzun yıllardır köyde yaşayan yaşlı nüfusun yanında yeni insanlara da ev sahipliği yapan köy, birçok işletme ile yoğun turizm sezonları geçirmektedir. Katılımcıların köydeki yaşama sürelerinden

elde edilen bulgulara bakıldığında, birinci yüzdelerik %39,5'lik oranla (f=122) 21 yıl ve üzeri grubundaki katılımcılar oluşturmaktadır. %22,7 oranı ile (f=70) 1-5 yıl arası gelmektedir. 6-10 yıl arası %14,2 oranı ile (f=44), 11-15 yıl arası ise %12,0 oranı (f=37) düzeyindedir. %7,1 oranı (f=22) 1 yıldan az grubunu temsil ederken, yüzdeliği en az olan %4,5 (f=14) ile 16-20 yıl arasındaki gruptur.

Sonuçlar değerlendirildiğinde büyük çoğunluğu 21 yıl ve üzeri zamandır köyde yaşayan katılımcılar oluşturmaktadır. 1-5 yıl arasında bulunan katılımcıların birçoğu Şirince köyüne yerleşmiş ve burada işletme açmış kişilerden oluşmaktadır. Son yıllarda oldukça popüler hale gelen Şirince'ye, dışardan insanların gelip yerleşme ve işletme açma isteği de artmıştır. Şirince'nin yerlisi olmamalarına rağmen uzun zamandır burada konaklayan ve turizme hizmet eden katılımcılar, bu yıl aralıklarını belirleyici faktör olmuşlardır.

3.3.1.2. Katılımcıların Şirince'nin Yerlisi Olup Olmadığı, Turistlerle İletişim Durumu ve İletişim Yabancı Dili, İletişim Sebebi ve Turizm Sektörü Çalışanı Olup Olmadığına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Şirince köyünde araştırmaya katılan halkın köyün yerlisi olup olmadığı, gelen turistlerle iletişim kurup kurmadığı, turistlerle hangi dilde iletişim kurdukları, turistlerle iletişim kurma sebepleri ve katılımcıların turizm sektöründe çalışıp çalışmadıklarına ilişkin elde edilen bulgular frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları ile aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Şirince'nin Yerlisi Olup Olmadığının Frekans ve Yüzdesi

Şirince doğumlu musunuz?	Cevap	f	%
	Evet	132	42,7
	Hayır	177	57,3
	Toplam	309	100,0

Katılımcılara Şirince köyünün yerlisi olup olmadıkları sorulmuştur. Tablo 2'ye göre; %57,3'ü (f=177) Şirince köyü doğumlu olmadıklarını belirtirken, %42,7'si (f=132) Şirince köyü doğumlu olduklarını belirtmektedirler. Turizmin, sosyo-kültürel etkilerinin araştırılmasında yerel halkın önemi oldukça fazladır. İnsanların turizmden

ne yönde etkilediği, orada yaşayan insanların bölgeyi tanımaları ile doğru orantılıdır. Şirince köyünde yaşayanların büyük çoğunluğunun aslında köyün yerlisi olmadığı görülmektedir. Şirince köyü de her destinasyon gibi göç alıp vermektedir. Araştırma sonuçlarında da bu durum görülmektedir. Günümüzde insanlar köylerde doğa ile iç içe yaşamaya eğilim gösterse de belli bir kesim köylerden ziyade şehirleri tercih etmektedir. Bunun nedenlerinin başında eğitim ve iş olanakları gelmektedir. Belli bir yaş grubu emekli olup kendini köylerde yaşamaya ve doğaya atarken, genç kesim eğitim ve iş sahibi olma amacıyla şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bu durum Şirince’de de görülmektedir. Günümüzde köyde eğitim imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle yerel halkın çocukları şehirlere yerleşmiş durumdadır. Aynı zamanda herkes esnaflığı tercih etmemektedir. Bu durumda da Şirince’de iş olanağının esnaf, çiftçi ve turizm odaklı olduğu ortadayken Şirince’nin göç vermesi olağan bir durumdur.

Tablo 3. Katılımcıların Turistlerle İletişim Durumu Frekans ve Yüzdesi

Şirince’yi ziyaret eden turistlerle iletişim kuruyor musunuz?	Cevap	f	%
	Evet	286	92,6
	Hayır	23	7,4
	Toplam	309	100,0

İletişim, turizmin temelini oluşturan önemli unsurlardan biridir. Turizm ile iç içe olan bir bölgede insanların turistlerle sürekli iletişim halinde bulunması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmanın bu sorusu ile yerel halkın turistlerle iletişim kurup kurmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde %92,6’lık oranla (f=286) yerel halkın turistlerle iletişim kurduğu görülmektedir. Diğer %7,4’lük oranın (f=24) turistlerle iletişim halinde olmadığı görülmektedir. Bu grup genel olarak yaşlı katılımcıları temsil etmektedir. İletişim halinde bulunan katılımcılar bizzat turizmin içinde bulunan kimselerdir. İletişimde bulunmayan katılımcıların birçoğu yaşlı olup aynı zamanda turizmde çalışmayan katılımcılar, restoranda aşçı olup arka planda çalışan, turistlerle iletişimi olmayan veya sınırlı olan katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Turistlerle İletişimde Kullandıkları Yabancı Dile İlişkin Frekans ve Yüzdesi

Şirince'yi ziyaret eden turistlerle hangi dilde iletişim kuruyorsunuz?	Yabancı Dili	f	%
	Almanca	15	4,9
	Arapça	2	0,6
	Çince	17	5,5
	İngilizce	177	57,3
	İtalyanca	2	0,6
	Korece	6	1,9
	Yabancı Dil Bilmiyor	90	29,1
	Genel Toplam	309	100,0

Katılımcıların turistlerle iletişim kurarken kullandıkları yabancı diller değerlendirildiğinde; yaygın olarak kullanılan yabancı dilin %57,3 (f=177) ile İngilizce olduğu görülmektedir. Bunun yanında; %5,5 (f=17) Çince, %4,9 (f=15) Almanca, %1,9 (f=6) Korece, %0,6 (f=2) Arapça ve aynı şekilde %0,6 (f=2) İtalyanca dili ile iletişim kurulmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcılar birden fazla dil bilmektedir. %29,1'lik oranda (f=90) ise turistlerle yabancı dilde iletişim kurulmamaktadır. Bu grup turistlerle Türkçe iletişim kurmaktadır. Buradaki insanların büyük çoğunluğu yerli turistlerle iletişim kurmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre en çok tercih edilen dil İngilizce'dir. İletişim dili, köye gelen turistlerin dillerine göre şekillenmektedir. Katılımcıların hemen hemen hepsi (yabancı dil bilmeyenlerin dışında kalanlar) İngilizce konuşabilmektedir. Bunun yanı sıra Koreli, Çinli ve Arap turistlerin yoğunluğu, burada yaşayan insanların da turistlerin dillerini öğrenmelerini sağlamıştır. Bu nedenle Korece, Arapça ve Çince de yaygın olarak konuşulmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Turistlerle İletişim Sebebine İlişkin Frekans ve Yüzdesi

Şirince'yi ziyaret eden turistlerle ne tür bir iletişim kuruyorsunuz?	Amaç	f	%
	Yabancı dil geliştirme	16	5,2
	Arkadaşlık etme	5	1,6

	Ekonomik	275	89,0
	Yabancı bir kültürü tanıma	5	1,6
	Diğer	8	2,6
	Toplam	309	100,0

Araştırma anketinin dördüncü genel sorusunda, yerel halkın turistlerle iletişim kurma amaçları sorulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre; %89,0 ile (f=275) katılımcıların büyük çoğunluğu ekonomik sebepten dolayı iletişim kurmaktadır. Mal ve hizmet alışverişini sağlamak amacıyla yapılan iletişimdir. %5,2'lik oranla (f=16) yabancı dil geliştirme amaçlı, %1,6'lık oranla (f=5) arkadaşlık etme amaçlı ve %1,6'lık oranla (f=5) yabancı bir kültür tanıma amaçlı iletişim kurulmaktadır. %2,6'lık oranda ise (f=8) diğer amaçlarla iletişim kurulduğu görülmektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde büyük bir çoğunluk ekonomik nedenlerden dolayı iletişim kurmaktadır. Buradaki katılımcılar turizmden gelir elde etme amacı güden işletmelerden oluşmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Turizm Sektörü Çalışanı Olup Olmadığına İlişkin Frekans ve Yüzdesi

Turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede mi çalışıyorsunuz?	Cevap	f	%
	Evet	242	78,3
	Hayır	67	21,7
	Toplam	309	100,0

Araştırma anketinin beşinci genel sorusunda, katılımcılara turizm sektörü çalışanı olup olmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %78,3'ü (f=242) turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışırken, %21,7'si (f=67) turizm sektörü dışındaki bir alanda çalışmaktadır. Şirince köyü, turizm açısından önemli bir yere sahiptir. Sıradan bir köy konumunda olmadığı için neredeyse tamamı turizm sektörü ile ilişkilidir. Bu nedenle burada yaşayan yerel halk da turizmin bizzat içerisinde yer almaktadır.

3.3.1.3. Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algılara İlişkin Bulgular

Araştırmanın amacı; Şirince köyünde yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerinden nasıl etkilendiğinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Şirince köyündeki yerel halka yapılan anket çalışmasının üçüncü bölümünde yer alan

turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik yerel halkın algılarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda frekans (f) ve yüzde (%) dağılımı ile verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerine Yönelik Algılarına İlişkin Frekans ve Yüzdesi

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Şirince’de turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.	13	4,2	52	16,8	38	12,3	133	43	73	23,6	309	100
2.Şirince halkı turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedir.	8	2,6	14	4,5	17	5,5	154	49,8	116	37,5	309	100
3.Şirince’ye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır.	17	5,5	52	16,8	51	16,5	142	46	47	15,2	309	100
4.Yerel halk turistlerle iletişim kurmaktan çekinmektedir.	83	26,9	157	50,8	13	4,2	40	12,9	16	5,2	309	100
5.Turistler yerel halk ile iletişim kurmaktan çekinmektedir.	91	29,4	170	55	25	8,1	15	4,9	8	2,6	309	100
6. Şirince’deki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmektedir.	90	29,1	109	35,3	41	13,3	48	15,5	21	6,8	309	100
7.Turizm Şirince halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.	13	4,2	10	3,2	37	12	170	55	79	25,6	309	100
8.Şirince’de turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum.	140	45,3	82	26,5	10	3,2	52	16,8	25	8,1	309	100
9.Turizm Şirince’de halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır.	79	25,6	109	35,3	53	17,2	54	17,5	14	4,5	309	100
10.Turizm Şirince halkında yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır.	11	3,6	19	6,1	41	13,3	169	54,7	69	22,3	309	100
11.Turizm Şirince’de değişik eğlence	21	6,8	44	14,2	76	24,6	120	38,8	48	15,5	309	100

anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.												
12.Turizm değişik dini inançların Şirince halkı tarafından kabul görmesine imkan vermektedir.	11	3,6	40	12,9	47	15,2	158	51,1	53	17,2	309	100
13.Turizm Şirince insanının kılık ve kıyafetinde değişime sebep olmaktadır.	57	18,4	108	35	39	12,6	73	23,6	32	10,4	309	100
14.Turizm Şirince insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır.	57	18,4	76	24,6	24	7,8	122	39,5	30	9,7	309	100
15.Şirince halkı turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	9	2,9	8	2,6	29	9,4	159	51,5	104	33,7	309	100
16.Turistler Şirince halkına karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	5	1,6	2	0,6	18	5,8	169	54,7	115	37,2	309	100
17.Turizm sezonunda Şirince’de kültür ve sanat faaliyetleri artmaktadır.	13	4,2	33	10,7	23	7,4	141	45,6	99	32	309	100
18. Turizm sezonunda Şirince’de sanat, el sanatları, folklor ve yere kültürün diğer unsurları canlanmakta ve değer kazanmaktadır.	14	4,5	54	17,5	52	16,8	131	42,4	58	18,8	309	100
19.Turistler Şirince kültürüne, folklorüne, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.	13	4,2	14	4,5	37	12	162	52,4	83	26,9	309	100
20.Turistler Şirince’deki otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir.	78	25,2	130	42,1	48	15,5	27	8,7	26	8,4	309	100
21.Şirince’de turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	82	26,5	112	36,2	40	12,9	43	13,9	32	10,4	309	100
22.Turizm Şirince’de alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.	80	25,9	83	26,9	47	15,2	65	21	34	11	309	100

23.Turizm sezonunda Şirince’de kavga ve darp olayları artmaktadır.	90	29,1	139	45	28	9,1	37	12	15	4,9	309	100
24.Turizm Şirince’de fuhuşun artmasına sebep olmaktadır.	107	34,6	121	39,2	31	10	25	8,1	25	8,1	309	100
25.Şirince insanının aile yaşantısı turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	89	28,8	134	43,4	39	12,6	35	11,3	12	3,9	309	100
26.Şirince gelenek, örf ve adetleri turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	85	27,5	133	43	52	16,8	31	10	8	2,6	309	100
27.Turizm Şirince’nin yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.	78	25,2	138	44,7	48	15,5	35	11,3	10	3,2	309	100
28.Şirince’de turizmin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazladır.	9	2,9	24	7,8	19	6,1	167	54	90	29,1	309	100
29.Bölgeye gelen turistler Şirince yerel kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	3	1	26	8,4	38	12,3	151	48,9	91	29,4	309	100
30.Turizm sayesinde farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir.	1	0,3	3	1	14	4,5	135	43,7	156	50,5	309	100

Tablo 7’de turizmin sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk tarafından algısına yönelik bulgular verilmiştir. Bulguların yorumları ise aşağıda yer almaktadır.

“Şirince’de turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır” ifadesine katılımcıların %66,6’sı turizm sayesinde yeni dostluklar kurulduğunu belirtmektedir. Yerel halkın %12,3’ü kararsız olduğunu belirtirken, %21’i turizm sayesinde yeni dostluklar kurulduğunu düşünmemektedir. Turizmin temelinde iletişim bulunmaktadır. İnsanlar turizm hareketine katıldıkları andan itibaren iletişim başlamış olur. Gidilen her bölgede, yörede birçok insanla mecburi ya da keyfi olarak iletişime geçilmektedir. Yerel halk sürekli turistlerle iç içe bulunduğundan, bu açıdan turistlerle nasıl iletişim kurmaları gerektiğini bilmektedirler. Köy ortamının ve yerlilerin samimiyetinden dolayı iletişim durumunun seviyesi sohbete ve sonrasında dostluğa dönüşebilmektedir. Şirince köyüne özellikle resmi tatillerde çok fazla yerli turist gelmektedir. Yakın bölgelerden devamlı olarak Şirince köyünü ziyaret edenler de bulunmaktadır. Özellikle köyün organik

zeytinyağını alabilmek için bile buraya sık sık ziyarete gelen turistler bulunmaktadır. Türkiye'nin belli şehirlerine bile satış yapan Şirince köyü yerlileri bu alışveriş ile yeni insanlar tanımış olmaktadır.

“Şirince halkı turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedir” ifadesine katılımcıların %87,3 ile büyük bir kesimi Şirince köyüne daha fazla turistin gelmesini istemektedir. Kalan kesimin %7,1'i daha fazla turistin gelmesini istemiyorken, %5,5 bu konuda kararsız kalmaktadır. Şirince köyünde çoğunluk turizmden gelir elde etmektedir. Bu nedenle fazla turistin gelmesi ve iyi ilişkiler kurulması, ekonomik olarak olumlu sonuçlar getirmektedir. Bu düşünce yaş ortalamasına göre farklılık göstermektedir. Orta yaş ve üzeri katılımcılar fazla turistin gelmesinden şikâyet ederken diğer yaş grupları bu durumdan memnun olduklarını belirtmektedirler. Bunun nedeni turizmde faaliyet gösteren işletme sahipleri ya da çalışanların daha fazla gelir elde etmek için turistlerin gelmesini istemesidir.

Doğan (2004) çalışmasında; turistlere karşı soğuk ve ilgisiz davranışların, turizmden beklenen etkinin azalmasına sebep olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca turist ve yerel halk arasındaki anlaşma ve yakınlık kurulması, iletişimin sağlıklı olması, turizmden beklenen en önemli etkilerden biridir. Bunun gerçekleşebilmesi için de turist ve yerel halk arasındaki ilişkinin yoğun ve doyum verici olması gerekir (Özdemir ve Kervankıran, 2011:20).

“Şirince'ye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır” ifadesine katılımcıların çoğunluğu %61,2 oranı ile turistlerin yaşam biçimlerine ayak uydurduklarını belirtirken, %22,3 turistlerin yaşam biçimlerine ayak uyduramadıklarını belirtmektedir. Kalan %16,5 ise kararsızdır. Şirince köyü yıllardır turizm ve turistlerle iç içe olan turistik bir köydür. Şirince'nin bulunduğu Selçuk ilçesinde de turizm yoğun yaşanmaktadır. Burada ikamet eden yabancı insan sayısı da yüksektir. Bölge halkı uzun zamandır turistlerle iç içe yaşadığı için karşılıklı iletişimleri de oldukça iyidir. Buraya gelen turistler yerel halk tarafından yargılanmamaktadır. Bu doğal olarak turistlerin yabancılık çekmemesine neden olmaktadır. Gelen turistler bölgeye ve köye ayak uydurabilmektedir.

“Yerel halk turistlerle iletişim kurmaktan çekinmektedir” ifadesine katılımcı yerel halk %77,7 oranı ile katılmamaktadır. Yani turistlerle iletişim kurmaktan çekinmedikleri belirtilmektedir. Her gün binlerce turist ile iç içe olan yerel halk iletişim

kurarken çekinmemektedir. Aksine daha çok iletişim odaklıdırlar. İyi ilişkiler kurabilmek yerel halk açısından oldukça önem taşımaktadır.

Turist ile yerel halk ilişkisinin yoğun yaşanması ve bunu etkileyecek etmenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü bu ilişkinin sonucunda turizmden beklenen fayda ile yakından ilgilidir. Yerel halkın turistlere karşı kurduğu yakın ilişki turistleri gittikleri ülkeye veya bölgeye bağlamaktadır. Aynı zamanda turistin daha uzun kalmasına da sebep olabilmektedir (Özdemir ve Kervankıran, 2011: 19).

“Turistler yerel halk ile iletişim kurmaktan çekinmektedir” ifadesine, araştırmaya katılan yerel halkın büyük bir çoğunluğu (%84,4) turistlerin yerel halk ile iletişim kurmaktan çekinmediğini belirtmektedir. Turistler gittikleri bölgeye merak duymaktadırlar. Tanımak ve deneyimlemek amacı ile seyahatlerine yön vermektedirler. Bir bölgeyi ziyaret etme amacı o bölgenin yerel kültürünü, yerel halkını tanımak olduğu için genel anlamda çekinme durumu bulunmamaktadır. Turistler yerel halk ile iletişim kurmaktan keyif duymaktadır.

“Şirince’deki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmektedir” ifadesine Şirince köyünde yaşayan ve araştırmaya katılan yerel halkın yarısından fazlası %64,4 oranı ile Şirince’deki insanların turistlerin davranışlarını taklit etmediklerini belirtmektedir. Katılımcıların %22,3’ü turistlerin davranışlarının taklit edildiğini savunurken, %13,3’ü ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmektedir. Belli bir noktadan sonra yabancı turistlerle etkileşim halinde bulunmak kültürel yozlaşmaya sebebiyet verebilmektedir. Turiste özenme eğilimi genellikle turizmle iç içe bulunan yerel halkta görülmektedir. Bazı bölgelerde yoğun yaşanırken bazı bölgelerde etkisi yoğun olmamaktadır. Özellikle genç yaştaki yerel halk bu eğilimi kabul etmeseler de orta yaş ve yaşlı grubunda yer alan yerel halk gençlerin taklit eğiliminde olduklarını düşünebilmektedirler.

“Turizm, Şirince halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar” ifadesine yerel halkın büyük çoğunluğu (%80,6) turizmin Şirince köyü halkının daha hoşgörülü olmasını sağladığını düşünmektedir. İletişim ne kadar iyi olursa etkileşim de o kadar iyi sonuçlar verir. Karşılıklı hoşgörünün olduğu iletişimde her iki taraf da memnun kalmaktadır. Turist ve yerel halk birbirleri ile ne kadar iyi ilişkiler kurarsa sonuçları da o kadar olumlu olmaktadır. Yerel halk turistten memnun kalıp ekonomisini kalkındırabilirken turist de tatilinden mutlu olabilmektedir. Her gün turistlerle iç içe olan bölgelerde alışlagelmiş

tavırlar söz konusudur. Yadırgama veya ön yargılar belli noktada yerini hoşgörüyeye bırakmıştır. Şirince köyü de uzun yıllardır turizm ile iç içe bulunduğundan, yerel halkı iletişimde iyi becerilere sahiptir.

“Şirince’de turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum” ifadesine katılımcıların %71,8’i turizmin gelişmesini istediğini belirtmektedir. Şirince turistik bir köy olması nedeni ile burada yaşayan yerel halk turizmden gelir elde etmektedir. Turizm ne kadar gelişir ve Şirince köyü ne kadar popüler olur da turist getirirse bu durumda yerel halk o kadar ekonomik açıdan refaha ulaşabilir. Bu durumda da yerel halk turizmin gelişmesini istemektedir. Belli dönemlerde yoğun turist ağırlasalar da turizmin gelişmesi yerel halk tarafından olumlu karşılanmaktadır.

“Turizm, Şirince’de halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır” ifadesine Şirince’de yaşayan halkın %60,9’u turizmin günlük konuşma diline etki etmesi fikrine katılmazken, %22’si günlük konuşma diline etkisinin olduğu görüşündedir. Turistlerle sürekli etkileşim halinde bulunulması yerel halkı bazı konularda etkilemektedir. Bu etkilerden biri de konuşma dilidir. Bölgeye gelen yabancı turistler de anlaşabilmek ve yerel halk tarafından anlaşılmaq istemektedirler. Bu nedenle turistlerle iletişim kurabilmek için gün içerisinde farklı yabancı diller konuşulmaktadır. Sürekli farklı dillerin konuşulması, günlük dili doğal olarak etkilemektedir. Günümüzde artık işletmeler bile Türkçe isim kullanmamaktadır. Bu bir yönden turistler için çekici olsa da kendi dilimiz için olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Turistlerle sürekli iletişim halinde olunca günlük hayatta da konuşma diline yabancı kelimeler yer edinmektedir.

Ryan’ın (1991) çalışmasına göre; turist kabul eden bölgelerde yerel halk birçok durumdan etkilenmektedir. Bu etkilerden biri de sürekli yabancı turistlerle konuşan yerel halkın ister istemez günlük konuşma diline yabancı kelimelerin girmesi ve dilin belli bir zaman sonra erozyona uğramasına neden olmaktadır (Tayfun, 2012: 2). Belirli bir süre sonra yerel halk kendi aralarındaki konuşmalarında da yabancı kelimeleri kullanmaya başlamaktadır. Yabancı kelimelerin günlük dilde sıkça kullanılması da bir süre sonra yabancılaşma ve kültürel yozlaşmayı beraberinde getirmektedir (Tayfun, 2012: 2-3).

“Turizm, Şirince halkında yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır”; Araştırmaya katılanların verdikleri bilgiler doğrultusunda, yerel halkın yabancı diller ile ilgilendikleri görülmektedir. Birçok yabancı dil konuşulmaktadır. Bu konuşulan diller, Şirince köyüne gelen turistlerin dillerine göre ortaya çıkmaktadır. Çinli,

Koreli ve Arap turistlerin son yıllarda daha çok gelmesi, köyde yaşayanların bu dilleri öğrenme ihtiyacının doğmasına sebep olmuştur. Katılımcıların %5,5 (17 kişi) Çince bildiğini belirtmiştir. Çince öğrenme isteği Çinli turistlerin Şirince'yi oldukça fazla ziyaret etmesinden kaynaklanmaktadır. Yabancı dil bilip, turistlerle iletişim kurabilmek, ekonomik açıdan olumlu olarak yerel halka geri dönüş sağlamaktadır. Yerel halkın %77'si turizmin yabancı dil öğrenme isteği yarattığını belirtmektedir.

“Turizm, Şirince’de değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır” ifadesine katılımcı yerel halkın %53,8’i turizmin değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıktığına katılmamaktadır. Katılımcıların %21’i bu düşüncüyü onaylarken, onaylayanlardan daha fazla olan %24’lük kesim bu konuda fikir belirtmemiştir. Buradan yola çıkarak, yerel halkın turizmin farklı eğlence anlayışlarını ortaya çıkarması konusunda fikir ayrılıkları olduğu görülmektedir.

“Turizm, değişik dini inançların Şirince halkı tarafından kabul görmesine imkân vermektedir” ifadesine katılımcıların %68,3’ü katılmaktadır. Farklı kültürlerden gelen turistlerle iletişim halinde olan yerel halk, aynı zamanda farklı dinlerle de bir arada bulunmaktadır. Şirince halkı, farklı dinlere karşı ön yargılı değildir. Şirince köyünde bulunan kiliselerde yapılan ayinler, halkın bu duruma alışmasına yardımcı olmuştur.

“Turizm, Şirince insanının kılık ve kıyafetinde değişime sebep olmaktadır” ifadesine katılımcıların %53,4’ü bu düşünceye katılmıyorken, %34’ü turizmin yerel halkın kılık ve kıyafetinde değişime sebep olduğu düşüncesindedir. Kalan %12,6 ise bu konuda fikir beyan etmemektedir. Şirince’de bulunduğu bölgeden dolayı tutuculuk sergilenmemektedir. Bu nedenle turizm yerel halkın kılık ve kıyafetinin değişmesinde etkisi olmamaktadır.

“Turizm, Şirince insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır” ifadesini katılımcıların %49,2’si bu düşüncüyü desteklerken, %43’ü desteklememektedir. Şirince köyünde yaşayan insanlar turizmin yaşam tarzlarına etkisi konusunda fikir ayrılıkları yaşamaktadır. Turizmin yaşam tarzını etkileyip etkilemediği konusundaki görüşler birbirine yakındır.

“Şirince halkı turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır” ifadesine katılımcıların %85,2’si olumlu görüş belirtmektedir. Yerel halk kendini turist ile kıyasladığında kendini daha aşağı hissetmekte ve gücenmeler ortaya çıkabilmektedir. Böylece yerel halk ile turist karşılaşması dengesiz ve eşit olmayan deneyimlerle

sonuçlanabilmektedir. Turist için tatil bir deneyim olarak görülürken, yerel halk için tatilin sonucu tekdüze olarak düşünülebilir (Avcıkurt, 2017: 112). Şirince uzun yıllardır turizm ile iç içe olduğu için doğal olarak yerel halk da turistlerle oldukça iç içedir. Yerel halk turistlerle yaşamayı uzun zaman önce deneyimlemiş ve halen günümüzde bu deneyime devam etmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yerel halk ile turist birbiri ile iyi ilişkiler kurabilmektedir. Bazen anlaşmazlıklar söz konusu olabilirken genel olarak değerlendirildiğinde yerel halk turistlere karşı saygılı ve arkadaşça yaklaşmaktadır.

“Turistler, Şirince halkına karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır” ifadesine katılımcılar %91,9'luk bir oranla düşünceyi savunmaktadır. Evden uzaklaşan insanlar turist olduklarında daha özgür hissettikleri için farklı psikolojiye bürünmektedirler. Davranışları olağandışı boyutlara ulaşabilmektedir. Örneğin; günlük hayatında alkol kullanmayan birinin turist kimliğine girdiğinde alkolü kullanması bazen de aşırıya kaçması ya da talih oyunları oynamayan birinin oynaması ve gece hayatına eğilimde bulunması bu psikolojiden kaynaklanmaktadır (Avcıkurt, 2017: 111). Turistler bazen yerel halkı küçük görebilmekte ve sanki yaptıkları her davranışın yerel halk tarafından müsamaha gösterilmesi gerekiymiş gibi düşünmektedirler. Bu durumda da turist ve yerel halk arasında anlaşmazlıklar çıkabilmektedir. Şirince köyü ele alındığında turist ve yerel halk ilişkisi saygılıdır.

“Turizm sezonunda Şirince’de kültür ve sanat faaliyetleri artmaktadır” ifadesi ile ilgili katılımcıların %77,6’sı olumlu görüş belirtmektedir. Şirince köyünde sadece yaz mevsiminde değil genel olarak yıl boyunca belli zamanlarda (resmi tatiller, bayramlar gibi) turist yoğunluğu yaşanmaktadır. Fakat en çok yoğunluk yaz mevsiminde yaşanmaktadır. Şirince köyünün bağlı olduğu Selçuk ilçesinde Eylül ayında yapılan festival Şirince köyünü ziyareti de arttırmaktadır. Birçok sanat ve kültürün sergilendiği bu festival bölge içerisinde oldukça popülerdir.

Turizmin sanat üzerine de olumlu etkileri mevcuttur. Sanatçılar için yeni pazarlar yaratan turizm, aynı zamanda unutulmaya yüz tutmuş bir sanatı canlandırarak, geleneksel formların gelişmesini de sağlamaktadır. Bölgenin sanata olan ilgisini ve becerisini güçlendirir (Korkmaz, 1990: 409).

“Turizm sayesinde Şirince’de sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları canlanmakta ve değer kazanmaktadır” ifadesini katılımcıların %64,2’si desteklemektedir. Turizmi geliştirmek ve Şirince köyünü tanıtabilmek için belli

dönemlerde festivaller ve sanatsal etkinlikler düzenlenmektedir. Bu festivaller yerel kültürü tanıtırken turistleri de kendine çekmektedir. Nesin Matematik Köyü'nün bilim ve sanat açısından önemi Şirince köyünün ününü de arttırmaktadır. Bu faaliyetlerin değer kazanması turizmi canlı tutmaktadır.

“Turistler Şirince kültürüne, folkloruna, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır” ifadesinde yerel halkın %79,3'üne göre, turistler köye karşı ilgi duymaktadırlar. Şirince köyü bozulmamış mimari yapısı ve doğallığı ile turistler tarafından ilgi kaynağı olmaktadır. Turistlerin ilgi ile geldikleri köyde beklentilerinin karşılanması her iki taraf içinde oldukça önemlidir. Turistlerin ilgisine karşılık veren köy ve yerel halk turistler memnun oldukça daha çok turiste ev sahipliği yapabilir konuma gelmektedir.

“Turistler Şirince'deki otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir” ifadesine katılımcıların %67,3'ü bu davranışların yaşanmadığını belirtmektedir. Şirince köyünde alkol satışı oldukça yüksektir. Şirince'nin kendi şaraplarının da oldukça ön planda olması köyde alkol tüketimini yaygınlaştırmaktadır. Şarap satan işletmeler çoğunluktadır ve bu işletmelerde şarap denemek de ücretsizdir. Alkolün fazla olduğu yerlerde bazı davranışlar da kaçınılmaz olabilmektedir. Çok fazla yaşanmasa da bazen kaba ve saygısız davranışlar doğal olarak görülebilmektedir.

“Şirince'de turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir” ifadesine Şirince köyündeki yetişkinlerin bir kısmı (%24,3) gençlerin tutum ve davranışlarının olumsuz yönde etkilendiği görüşünü belirtse de, yerel halkın çoğunluğu (%62,7) gençlerin olumsuz etkilenmediği görüşüne sahiptir. Turist kabul eden taraf ile turist ilişkisi sonucunda her iki tarafta birbirlerinden etkilenmektedir. Turist kabul eden bölgede yerel halk, turistleri kültürel kirlenmeye neden olan tehdit olarak algılamaktadır. Bu kimseler geleneksel düzenin bozulacağına, gençlerin olumsuz yönde etkileneceğine ve ahlaki değerlerin zarar göreceğini düşünürler (Gürbüz, 2002: 52).

“Turizm, Şirince'de alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır” ifadesine katılımcıların %52,8'i katılmazken, %32'si bu ifadeye katılmaktadır. Kalan kesimdeki %15,2'si ise fikir beyan etmemektedir. Şirince'de alkol yaygın olarak bulunmakta ve tüketilmektedir. Sadece turistlere satışın yapılması beklenen bir durum değildir. Köyün yerlileri de doğal olarak şarapların içinde

hayatlarını devam ettirmektedirler. Bu durumda da alkol kullanımı kaçınılmazdır. Araştırmaya katılan yerel halk, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşması konusunda bazen kararsız kalmıştır.

“Turizm sezonunda Şirince’de kavga ve darp olayları artmaktadır” ifadesine yerel halkın %74,1’i yaşanmadığını belirtmiştir.

“Turizm Şirince’de fuhuşun artmasına sebep olmaktadır” ifadesine katılımcıların %73,8’i katılmamaktadır. Şirince’de fuhuşun var olması bilinen ve beklenen bir durum değildir.

“Şirince insanının aile yaşantısı turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir” ifadesi ile ilgili Şirince köyünde araştırmaya katılan yerel halkın %72,2’si turizmin aile yaşantısını bozmadığını ifade etmektedir. Turizmin içerisinde faaliyet gösteren köyde, aile bireylerinin hemen hemen hepsi çalışmaktadır. Özellikle turistlerin yoğun ziyaret zamanlarında aile bireyleri bir arada bulunamamakta bu da aile yaşantısının bozulmasına neden olabilmektedir.

“Şirince gelenek, örf ve adetleri turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir” ifadesi hakkında katılımcıların %70,5’i gelenek, örf ve adetlerin turizmden olumsuz yönde etkilenmediği görüşünü belirtmektedir. Birçok farklı kültürden gelen turist kitlesi köyü ziyaret etmektedir. Yerel halk ve turist arasındaki etkileşimin sonucunda iki tarafta birbirinden etkilenmektedir. Araştırmalara göre en çok etkiyi turist kabul eden taraf yani yerel halk görmektedir. Bazı yörelerde turizm sadece ekonomik gelir kaynağı olarak algılandığı için olumsuz etkiler göz ardı edilmektedir.

“Turizm, Şirince’nin yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir” ifadesi ile ilgili katılımcıların %69,9’u turizmin yerel kültürü olumsuz etkilemediğini düşünmektedir. %15,5 bu konuda fikir belirtmemiş ve kararsız kalmıştır.

Jenkins (1997) çalışmasında; turist ve yerel halk arasındaki ilişkinin tatil deneyiminin en önemli kısmını oluşturduğunu belirtmektedir. Turistler ile yerel halk arasında düşmanlığa veya kızgınlığa yol açabilecek potansiyel durumların iyi bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Bu ilişki içerisinde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri turistlerin yerel halkın kültürünü takdir etmemesi veya çok az takdir etmesidir (Avcıkurt, 2017: 110). Turistlerin gittikleri yerdeki kültür hakkında ön yargılı olması bu nedenle yerel halka olumsuz tavırlar sergilemesi yerel halk tarafından da turistleri istememe

durumuna yol açabilir. Şirince köyü yıl içerisinde birçok kültürden turisti ağırlamaktadır. Yıl içerisinde oldukça fazla turiste eve sahipliği yapan her bölge ister istemez turizmden etkilenmektedir. Bu etkiler bazen olumlu sonuçlar doğururken bazen olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Farklı kültürlerle iç içe olan bir bölgenin kendi kültürünün de etkilenmesi olağan bir durumdur. Bu nedenle Şirince’de de her gün içinde bulunduğu yoğun turizm nedeni ile kültürünün etkilenmesine sebep olmaktadır. Özellikle genç yaş grubunda bulunan yerel halk daha çabuk etkilenmektedir. Gençlerin etkilenmesi demek gelecek nesillerin de bu etkiler ile yaşayacağını habercisi olmaktadır.

“Şirince’de turizmin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazladır” ifadesine katılımcıların %83,1’i katılmaktadır.

“Bölgeye gelen turistler Şirince yerel kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır” ifadesine katılımcıların %78,3’ü olumlu görüş belirtmektedir. Bölgeye gelen turistler sayesinde turizm faaliyetleri artmaktadır. Faaliyetler artış gösterdikçe daha çok turist çekmekte ve gelir elde edilmektedir. Yerel halk kendi kültürünü turistlere daha çok sunabilir.

“Turizm sayesinde farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir” ifadesi ile ilgili katılımcılar %94,2 oranında olumlu görüş belirtmektedir. Turistlerin farklı kültürleri tanıma istediğinden dolayı seyahat etmesi gibi yerel halk da yaşadıkları bölgeye gelen turistlerin kültürlerini merak edip tanıma isteği içerisindeyler. Bu durumda da bölgelerine gelen, iletişim kurdukları turistlerin kültürlerini öğrenmelerinden memnundurlar. Turist ve turist kabul eden bölge karşılıklı olarak birbirlerini merak edip, tanıma eğiliminde olduğundan etkileşim daha sağlıklı ve keyifli geçmektedir.

Araştırmaya katılanların sosyo-kültürel etki faaliyet unsur boyutlarını elde etmek ve anket geçerliliği sağlamak amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi aşağıdaki Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Turizmin Sosyo-Kültürel Etki Algısı Ölçeği Faktör Analizi

	Yük	Öz Değer	Açıklanan Varyans %	Ortalama	Güvenirlilik
1. Faktör: Olumsuz Etki		3,075	23,65	2,3064	0,843
Şirince’de turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	0,74				

Turizm Şirince’de alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.	0,76				
Turizm sezonunda Şirince’de kavga ve darp olayları artmaktadır.	0,71				
Turizm Şirince’de fuhuşun artmasına sebep olmaktadır.	0,47				
Şirince gelenek, örf ve adetleri turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	0,77				
Turizm Şirince’nin yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.	0,73				
2. Faktör: Olumlu Etki ve Etkileşim		2,122	16,32	4,1294	0,551
Şirince halkı turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistini gelmesini istemektedir.	0,61				
Turizm Şirince halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.	0,38				
Şirince halkı turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	0,80				
Turistler Şirince halkına karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	0,76				
3. Faktör: Kültürel Etki		1,704	13,10	3,7907	0,597
Turizm sezonunda Şirince’de kültür ve sanat faaliyetleri artmaktadır.	0,81				
Turizm sayesinde Şirince’de sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları canlanmakta ve değer kazanmaktadır.	0,76				
Turistler Şirince kültürüne, folkloruna, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.	0,46				

Faktör çıkarma metodu: Temel bileşenler analizi Döndürme metodu: Varimax

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği: 0,696

Bartlett’s Küresellik Testi için Ki-Kare: 1338,836; $p < 0,0001$

Açıklanan toplam varyans: %56,088; Ölçeğin tamamı için güvenilirlik katsayısı: 0,685

Yanıtlar: 1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 8’de turizmin yerel halk üzerindeki sosyo-kültürel etki algısı ölçeğinin faktör analizi sonuçları yer almaktadır. Ölçeğin KMO testi %69’dur. Bu değer %50 (0,50)’den büyük olduğundan, veri setinin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. Korelasyon katsayıları düşük olan 17 madde, nihai ölçekle ölçülmek istenen tutumun

ölçülmesine çok az katkıda bulunduklarına karar verilmiş ve ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda 13 madde öz değeri 1 ya da 1’den büyük 3 faktör altında toplanmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,685 olurken, birinci faktörün güvenirlik katsayısı 0,843, ikinci faktörün güvenirlik katsayısı 0,551 ve üçüncü faktörün güvenirlik katsayısı 0,597’dir. Bu değerler hem ölçeğin hem de altı faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Faktörlerin kapsadıkları ifadelerin ortaya çıkardığı ana düşünceler ele alınarak, adlandırma yapılmıştır. Birinci faktörde 6 madde toplanmıştır. Bu maddeler değerlendirildiğinde, turizmin yerel halk üzerindeki olumsuzlukları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle birinci faktöre “Olumsuz Etki” adı verilmiştir. İkinci faktör ise 4 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler turizmin olumlu etkileri ve turistlerle etkileşimlerini ortaya çıkardığı için “Olumlu Etki ve Etkileşim” adı verilmiştir. Üçüncü faktör ise 3 maddeden oluşmaktadır. Bu 3 madde kültür ve sanatın yerel halka kazandırdıkları ile ilgili olduğu için “Kültürel Etki” olarak adlandırılmıştır.

Veri setinin normallik testi Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testleri aracılığıyla yapılmaktadır. Kolmogorov-Smirnov testi sonucunu gösteren değerler Tablo 8’da yer almaktadır.

Tablo 9. Normallik Testi

Değişkenler	N	Kolmogorov-Smirnov Z Değeri	p
Olumsuz Etki	309	0,150	0,000
Olumlu Etki ve Etkileşim	309	0,170	0,000
Kültürel Etki	309	0,209	0,000

Araştırmada veri sayısı 309 olduğu için Tablo 9’da yer alan Kolmogorov-Smirnov testi sonucu incelendiğinde; olumsuz etki, olumlu etki ve etkileşim ve kültürel etki verilerinin anlamlılık değeri 0,000 olarak tespit edilmiştir. Bu değer 0,05’ten küçük olduğu için verilerin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesinde parametrik olmayan test yöntemlerinden Kruskal-Wallis Testi ve Mann-Whitney U Testi yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde yerel halkın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, Şirince’de yaşama süreleri, aylık gelir) ile turizmin sosyo-kültürel etkileri (olumlu etki, olumlu etki ve etkileşim, kültürel etki) arasındaki istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olup olmadığı ile ilgili farklılık analizleri (Mann Whitney U Testi ve Kruskal-Wallis Testi) ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

Turizmin sosyo-kültürel etkilerinden olumsuz etkinin yaş, eğitim durumu, Şirince’de yaşama süresi ve aylık gelir değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testinin sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır. Yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda yerel halkın yaş, eğitim durumu ve Şirince’de yaşama süresi ile turizmin olumsuz etkisi boyutu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilirken; aylık gelirleri ($p=0,006<0,01$) ile turizmin olumsuz etkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10. Olumsuz Etkinin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince’de Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Tablosu

Değişken	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Yaş					
20-30	90	155,53	3,406	4	0,492
31-40	82	152,23			
41-50	58	152,47			
51-60	54	147,14			
61 ve üzeri	25	185,06			
Toplam	309				
Aylık Gelir					
1000’den az	34	203,51	16,152	5	0,006**
1001-1500	25	162,00			
1501-2000	51	132,74			
2001-3000	116	146,88			
3001-4000	51	167,92			
4001 ve üzeri	32	142,33			
Toplam	309				
Eğitim					
İlkokul	92	160,64	1,526	3	0,676
Lise	125	154,45			
Önlisans	41	140,44			
Lisans ve üzeri	51	157,87			
Toplam	309				
Şirince’de Yaşama Süresi					
1 yıldan az	22	133,82	7,560	5	0,182
1-5 yıl arası	70	153,90			
6-10 yıl arası	44	171,92			
11-15 yıl arası	37	131,80			
16-20 yıl arası	14	129,68			
21 yıl ve üzeri	122	163,29			
Toplam	309				

** $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde ilişki anlamlı

Tablo 10’a ait veriler değerlendirilecek olursa; katılımcıların aylık gelir değişkeni ($p=0,006<0,01$) ile turizmin olumsuz etkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Uygulanan Kruskal-Wallis Testi sonucunda incelenen aylık gelir değişkeni sıra ortalamalarına göre; turizmin olumsuz etkisini gören en yüksek grup 1000 TL’den az

aylık gelir elde edenlerdir. Bu aylık gelir düzeyinde yer alan katılımcı yerel halk, diğer aylık gelire sahip olanlara göre turizmin olumsuz etkilerini daha çok yaşamaktadır. Turizmden düşük gelir elde eden yerel halk açısından, turizm fayda sağlamamaktadır. Bu düşüncede bulunulmasının sebebi hayat standartlarının düşük olmasıdır. Turizmin olumsuz etkilerinden en az etkilenen grup ise 1501-2000 TL arasında aylık gelir elde edenlerdir. Bu grupta yer alan yerel halkın çoğunluğunu işletmelerde çalışan genç yaş grubu oluşturmaktadır. Turizmden memnun olup yeterli geliri elde ettiklerini düşünüp, turizmin olumsuz etkilerinden diğer grupta yer alanlara göre daha az hissetmektedirler.

Aylık gelir değişkenine göre diğer gelir gruplarındaki sıra ortalamaları incelendiğinde; turizmin olumsuz etkilerinden en yüksek etkilenen 1000 TL'den az gelir edenlerden sonra gelen grup 3001-4000 TL'dir. Daha sonrasında sırası ile 1001-1500 TL arası ve 2001-3000 TL arası ve 4001 ve üzeri gelir elde edenler gelmektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde; turizmden elde edilen gelir düzeyi yerel halkın turizmin olumsuz etkilerini hissetme yoğunluğu ile ilişkilidir. Gelir düzeyi düştükçe hayat standardı düşen yerel halka göre turizmin olumsuz etkileri yoğun yaşanırken, gelir düzeyi ve hayat standardı normal veya yüksek olan yerel halk açısından turizmin olumsuz etkileri daha az yaşanmaktadır. Bunun nedeni ise turizmden elde edilen gelir ile turizmden memnuniyet duyma oranının aynı olmasıdır.

Olumlu etki ve etkileşimin yaş, eğitim durumu, Şirince'de yaşama süresi ve aylık gelir değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testinin sonuçları Tablo 11'de yer almaktadır. Yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda yerel halkın yaş ve eğitim durumu ile olumlu etki ve etkileşim boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken; aylık gelir ($p=0,012<0,05$) ve Şirince köyünde yaşama süresi ($p=0,027<0,05$) değişkeni ile olumlu etki ve etkileşim boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Olumlu Etki ve Etkileşimin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince'de Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Tablosu

Değişken	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Yaş					
20-30	90	152,56	1,196	4	0,879
31-40	82	158,94			
41-50	58	150,35			
51-60	54	162,93			
61 ve üzeri	25	144,52			

Toplam	309				
Aylık Gelir					
1000'den az	34	166,43	14,677	5	0,012*
1001-1500	25	205,54			
1501-2000	51	169,24			
2001-3000	116	146,41			
3001-4000	51	142,89			
4001 ve üzeri	32	131,14			
Toplam	309				
Eğitim					
İlkokul	92	154,68	6,336	3	0,096
Lise	125	165,82			
Önlisans	41	126,34			
Lisans ve üzeri	51	152,10			
Toplam	309				
Şirince'de Yaşama Süresi					
1 yıldan az	22	107,93	12,617	5	0,027*
1-5 yıl arası	77	160,90			
6-10 yıl arası	44	135,10			
11-15 yıl arası	37	181,49			
16-20 yıl arası	14	164,61			
21 yıl ve üzeri	122	158,14			
Toplam	309				

* $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde ilişki anlamlı

Tablo 11'de yer alan veri sonuçları incelendiğinde; aylık gelir ($p=0,012 < 0,05$) ve Şirince köyünde yaşama süresi ($p=0,027 < 0,05$) değişkenleri ile turizmin olumlu etki ve etkileşimi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kruskal-Wallis Testi sonucunda aylık gelir değişkeninin sıra ortalamasına göre; turizmin olumlu etki ve etkileşiminden en çok etkilenen grup 1001-1500 TL arasında gelir elde edenlerdir. En az etkilenen ise; 4001 TL ve üzeri gelir elde eden gruptur. Gelir durumu arttıkça turizmin olumlu etki ve etkileşiminin yerel halkı etkileme düzeyinin azaldığı görülmektedir. Elde edilen gelir miktarının üst seviyede olduğu grup açısından turizmin olumlu etkisi ve etkileşiminin diğer gruplara nazaran çok az olduğu ve bu noktada turizmin sadece gelir kaynağı görülmesinin yanı sıra doyuma da ulaşıldığı sonucu çıkarılabilmektedir. Diğer sıra ortalamaları incelendiğinde, 1001-1500 TL arasında gelir elde edenlerden sonra, turizmin olumlu etki ve etkileşiminden en çok etkilenenler sırasıyla; 1001-2000 TL arası, 1000 TL'den az, 2001-3000 TL arası ve 3001-4000 TL arası grup gelmektedir. Gelir düzeyi daha az ve normal seviyede bulunan katılımcı yerel halk açısından henüz doyum söz konusu olmadığı için turizm faaliyetlerine bakış açısı daha farklıdır.

Uygulanan Kruskal-Wallis Testi sonucundaki Şirince'de yaşama süresi değişkeninin sıra ortalamalarına göre ise; turizmin olumlu etki ve etkileşiminden en çok etkilenen grup 11-15 yıl arasında olup Şirince'de yaşayan yerel halktır. En az etkilenen

ise; 1 yıldan az süredir köyde yaşayanlardır. Şirince’de yaşama süresinin uzun yıllar olması yerel halk tarafından turizmin olumlu etkisinin ve etkileşiminin yoğun hissedilmesini sağlamıştır. Bölgede uzun süredir yaşıyor olmak her konuda yöre hakkında bilgi sahibi olmanın yanı sıra yaşanan etkilerin de az ya da çok olmasını belirlemektedir. Bu nedenle Şirince köyünde 1 yıldan az yaşayan katılımcıların, turizmin olumlu etki ve etkileşiminden daha az etkilendiği görülmektedir.

Şirince’de yaşama süresi değişkenine göre diğer gruplardaki sıra ortalamaları incelendiğinde; turizmin olumlu etki ve etkileşiminden en fazla etkilenen 11-15 yıl arasında köyde yaşayan katılımcı gruptan sonra 16-20 yıl arasındakiler gelmektedir. Daha sonrasında sırasıyla; 1-5 yıl arası, 21 yıl ve üzeri ve 6-10 yıl arası gelmektedir. Uzun yıllardır ve hatta Şirince’nin yerlisi olup tüm hayatını burada geçiren köylüler, turizmin gelişimine ve ilerlemesine şahit olmaları ile birlikte yerel halkın ekonomik kaynağı yıllar içerisinde değişerek turizme dayanmıştır. Bu nedenlerden dolayı Şirince’de yaşama süresi fazla olan katılımcı yerel halka göre turizmin olumlu etki ve etkileşimi, köyde yaşama süresi az olan katılımcı yerel halka göre daha fazla hissedilmektedir.

Kültürel etkinin yaş, eğitim durumu, Şirince’de yaşama süresi ve aylık gelir değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testinin sonuçları Tablo 12’de yer almaktadır. Yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda yaş ve Şirince’de yaşama süresi ile turizmin kültürel etkisi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemezken; aylık gelir ($p=0,005<0,01$) ve eğitim ($p=0,023<0,05$) değişkenleri ile turizmin kültürel etkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Kültürel Etkinin Yaş, Eğitim Durumu, Şirince’de Yaşama Süresi ve Aylık Gelir Değişkenlerine Göre Farklılığını Gösteren Kruskal-Wallis Tablosu

Değişken	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Yaş					
20-30	90	152,84	2,491	4	0,646
31-40	82	146,30			
41-50	58	169,22			
51-60	54	154,38			
61 ve üzeri	25	159,34			
Toplam	309				
Aylık Gelir					
1000’den az	34	187,22	16,922	5	0,005**
1001-1500	25	190,82			
1501-2000	51	160,13			

2001-3000	116	136,79			
3001-4000	51	165,95			
4001 ve üzeri	32	133,17			
Toplam	309				
Eğitim					
İlkokul	92	146,88			
Lise	125	157,40			
Ön lisans	41	141,77			
Lisans ve üzeri	51	174,41			
Toplam	309				
Şirince’de Yaşama Süresi					
1 yıldan az	22	126,20			
1-5 yıl arası	70	155,86			
6-10 yıl arası	44	161,16			
11-15 yıl arası	37	138,05			
16-20 yıl arası	14	212,11			
21 ve üzeri	122	156,07			
Toplam	309				

** p<0,01 anlamlılık düzeyinde ilişki anlamlı

* p<0,05 anlamlılık düzeyinde ilişki anlamlı

Tablo 12’de yer alan sonuçlar incelendiğinde; aylık gelir ($p=0,005<0,01$) ile turizmin kültürel etkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kruskal-Wallis Testi sonucundaki sıra ortalamalarına göre; aylık gelir değişkeninde turizmin kültürel etkilerinden en çok etkilenen grup 1001-1500 TL arasında gelir elde edenlerdir. En az etkilenen ise; 4001 TL ve üzeri gelir elde eden gruptur. Turizmin kültürel etkilerinden en çok etkilenen gruptan sonra gelenler sırasıyla; 1000 TL’den az, 3001-4000 TL arası, 1501-2000 TL arası ve 2001-3000 TL arasında gelir elde edenlerdir.

Turizmin kültürel etkileri yerel halkın aylık gelir değişkenine göre elde edilen verilerin analizi değerlendirildiğinde; gelir düzeyi yüksek seviyede olan katılımcılara göre gelir düzeyi düşük ve normal olan yerel halkın kültürel etkilerden daha çok etkilendiği görülmektedir. Çünkü turizm mevsiminin yoğun yaşandığı dönemlerde yapılan bu kültürel faaliyetlere katılanları oluşturan kesim kültürel etkileri en çok yaşayanlardır.

Araştırmada yer alan gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 13’de cinsiyet değişkeninin olumsuz etki, olumlu etki ve etkileşim ve kültürel etkiye ilişkin Mann-Whitney U Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 13. Cinsiyet Değişkenine Göre Olumsuz Etki, Olumlu Etki ve Etkileşim ve Kültürel Etkiye İlişkin Mann-Whitney U Testi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralama Toplamı	Mann Whitney U	p
Olumsuz Etki	Kadın	143	162,16	23189,00	10845,000	0,189
	Erkek	166	148,83	24706,00		
Olumlu Etki ve Etkileşim	Kadın	143	158,82	22711,00	11323,000	0,478
	Erkek	166	151,71	25184,00		
Kültürel Etki	Kadın	143	161,31	23068,00	10966,000	0,237
	Erkek	166	149,56	24827,00		

Tablo 13’e göre; olumsuz etki, olumlu etki ve etkileşim ve kültürel etkinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan parametrik olmayan Mann-Whitney U Testi sonucunda, cinsiyet değişkenine göre olumsuz etki ($p=0,189>0,05$), olumlu etki ve etkileşim ($p=0,478>0,05$) ve kültürel etki ($p=0,237>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Kadın katılımcıların olumsuz etki boyutuna ilişkin sıra ortalaması 162,16 iken erkek katılımcıların olumsuz etki boyutuna ilişkin sıra ortalaması 148,83’tür. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre turizmin olumsuz etkilerinden daha çok etkilendiği görülmektedir. Bu sonuca göre; turizmin olumsuz etkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Olumlu etki ve etkileşim boyutuna ilişkin Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; kadın katılımcıların sıra ortalaması 158,82 erkek katılımcıların ise 151,71’dir. Kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre turizmin olumlu etki ve etkileşimi daha çok görülmektedir. Olumlu etki ve etkileşim boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Kültürel etki boyutuna ilişkin Tablo 13’de yer alan sonuçlara göre; kadın katılımcıların sıra ortalaması 161,31 iken erkek katılımcıların sıra ortalaması 149,56’dır. Erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre turizmin kültürel etkilerini daha az yaşamaktadırlar. Bu sonuca göre ise, turizmin kültürel etkileri boyutunda cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

SONUÇ

Teknoloji sayesinde dünyada bir noktadan başka bir noktaya gitmek, günümüzde daha kolay bir hal almıştır. Bu durumda da insanlar dünyanın bir ucuna seyahat etmeyi uzak olarak algılamamaktadır. Teknoloji sayesinde her yerin bir uçuş mesafesinde olduğu algısı oluşmuştur. Böylece daha kolay ulaşma algısı insanlarda turizm hareketlerinin de yoğun yaşanmasına olanak sağlamaktadır. Teknoloji ile birlikte iş alanlarında daha az insan gücüne ihtiyaç duyulması, boş vaktin artmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra hayat standartlarının da artması insanların tatil eğilimlerine olumlu etkiler etmektedir. Günümüzde iki günlük tatilde bile insanlar bu boşluğu bir yerlere giderek değerlendirmektedirler. Tüm bu imkânların iyileşmesi ve tatil bilinci ile her yıl milyarlarca insan turizm hareketi gerçekleştirmektedir. Bu kadar fazla insanın seyahat etmesi ekonomiye de etki etmektedir. Turizmin dünya ekonomisindeki yeri tartışmasız oldukça önemlidir. Bazı ülkeler için ekonomik kaynakların başında gelmektedir. Ekonominin başında gelmesi ile de daha çok önem kazanmaktadır.

Turizmin ekonomiye olan olumlu katkısının yanı sıra, fiziksel çevreye, kültüre, sosyal yapıya, doğal ve tarihi alanlara da birçok olumlu ve olumsuz etkisi bulunmaktadır. Etkiler turizmin yoğun yaşanma durumuna göre değişiklik göstermektedir. Yılda milyarlarca insanın seyahat etmesi bazı bölgelere fazla ilginin artması ve kapasitenin üzerinde turistin bölgeye akın etmesine neden olabilmektedir. Bunun sonucunda da doğal ve tarihi alanların tahrip edilmesi ile fiziksel çevreye olumsuz etki etmektedir. Bölgede çevresel sorunların oluşması yörede yaşayan halkı etkisi altına almaktadır. Yerel halkın yaşadığı yörede turizmin aşırı yaşanması sebebi ile şikâyetler ve memnuniyetsizlik başladığı takdirde turiste karşı da olumsuz tutumlar sergilenebilmektedir. Bu durumda bölgenin turizmi zarar görebilir. Turist ile turist kabul eden bölgenin ilişkilerinin iyi olması, yörede turizmin gelişmesi için önemlidir. Aksi takdirde bölgenin turizmi gelişmekte gecikebilir. Bu nedenle turizmin bölgesel olarak dengelenmesi ve aşırılığın önlenmesi alınacak tedbirler arasında bulunmalıdır.

İnsanların etrafındaki gelişme ve değişme, doğal olarak onların da değişmesine neden olmaktadır. Teknoloji ne kadar gelişip değişirse insanlar da bu değişimlere ayak uydururken değişmektedir. Dünyada ve çevrede yaşanan birçok değişim insanları zaman içerisinde etkilemektedir. Bu değişimler sadece teknoloji ile yaşanmamaktadır. Turizmin de insanlar üzerinde değişime neden olduğu bilinmektedir. Gün içerisinde birçok turist ile etkileşim halinde bulunan yerel halk da zaman içerisinde sosyo-kültürel açıdan

etkilenecek değişim göstermektedir. Değişim belli bir süreç içerisinde kendisini göstermektedir ve bunun yanı sıra değişimin hızı yörenin turist yoğunluğu, gelişmişlik düzeyi gibi etmenlere de bağlıdır. Bir bölgenin sosyo-kültürel değişime uğramasının tek nedeni turizmdir demek doğru değildir fakat turizmin etkisi önemli derecede büyüktür.

Şirince köyü kendine özgü mimari yapısı ve doğal güzellikleri ile turistik bir köydür. Son yıllarda, özellikle 2012 yılındaki kıyamet haberleri ile oldukça ün salmıştır. Çeşitli alternatif turizm türlerinin de (kırsal turizm, agro turizm, şarap turizmi) yapılması Şirince'nin turistik çekiciliğinin gün geçtikçe arttırmasını ve köydeki turizmin gelişmesini sağlamaktadır. Gün içerisinde binlerce, yılda ise 1,5 milyon turist tarafından ziyaret edilen köyde, yerel halk da turistler ile sürekli iletişim halindedir. Bu iletişim ile birlikte turizmin yerel halk üzerinde sosyo-kültürel etkileri meydana gelmektedir.

Araştırmanın amacı Şirince köyünde yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik düşünceleri hakkında bilgi edinmektir. Bu amaca yönelik Şirince'de yaşayan insanlardan toplam 309 adet anket yoluyla görüş alınmıştır. Şirince köyünde yapılan anket 2020 yılının Ocak-Şubat aylarında, Şirince köyünde yerel halk ile gerek mesken yerlerine gerek iş yerlerine gidilerek yapılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yerel halkın demografik bilgilerine yönelik (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, aylık gelir düzeyi, Şirince'de yaşama süresi) altı adet kapalı uçlu soru bulunmaktadır. İkinci bölümde yerel halkın Şirince doğumlu olup olmadığı, köyü ziyaret eden turistlerle iletişim halinde olup olmadığı, hangi yabancı dilde iletişim kurulduğu, iletişim türleri ve turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede çalışıp çalışmadığına dair dört adet kapalı uçlu, bir adet açık uçlu soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise yerel halkın sosyo-kültürel etkileri ve bu etkileri nasıl algıladıklarına yönelik otuz adet soru bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen tüm veriler istatistik paket programında analiz edilmiştir. Katılımcıların sosyo-kültürel etki faaliyet unsur boyutlarını elde etmek ve anket geçerliliği sağlamak amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda; 13 madde öz değeri 1 ya da 1'den büyük üç faktör altında toplanılmıştır. Faktörlerin kapsadıkları ifadeler doğrultusunda birinci faktöre "olumsuz etki", ikinci faktöre "olumlu etki ve etkileşim" son olarak üçüncü faktöre ise "kültürel etki" adı verilmiştir. Araştırmada kapsamında yapılacak olan fark testlerinden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testinin sonucunda anlamlılık değerinin

0,05'ten küçük olması nedeniyle parametrik olmayan analiz yöntemlerinden Kruskal-Wallis Testi ile Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Yerel halkın demografik özellikleri ile faktörler (olumsuz etki, olumlu etki ve etkileşim, kültürel etki) arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla ilk olarak Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda yerel halkın aylık gelirleri ($p=0,006<0,01$) ile turizmin olumsuz etki arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Test sonucundaki sıra ortalamaları incelendiğinde, turizmin olumsuz etkisini gören en yüksek grup 1000 TL'den az aylık gelir elde edenlerdir. Yerel halkın aylık gelir ($p=0,012<0,05$) ve Şirince köyünde yaşama süresi ($p=0,027<0,05$) değişkeni ile olumlu etki ve etkileşim boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Uygulanan Kruskal-Wallis Testi sonucundaki sıra ortalamaları incelendiğinde; turizmin olumlu etki ve etkileşiminden en çok etkilenen grup 1001-1500 TL arasında gelir elde edenlerdir. Şirince'de yaşama süresi ile olumlu etki ve etkileşimden en çok etkilenen grup ise, 11-15 yıl arasında olup Şirince köyünde yaşayan yerel halktır. Son olarak Kruskal-Wallis Testi sonucunda aylık gelir ($p=0,005<0,01$) ile turizmin kültürel etkisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Test sonucundaki sıra ortalamaları incelendiğinde; aylık gelir değişkeninde turizmin kültürel etkilerinden en çok etkilenen grup 1001-1500 TL arasında gelir elde eden gruptur.

Araştırmada yer alan gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre olumsuz etki ($p=0,189>0,05$), olumlu etki ve etkileşim ($p=0,478>0,05$) ve kültürel etki ($p=0,237>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuca göre; turizmin olumsuz etkisi, olumlu etki ve etkisi ve kültürel etkisi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Elde edilen bilgiler sonucunda katılımcıların %53,7'si erkeklerden, %46,3'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların çoğunluğu 20-30 yaş aralığındaki yerel halktır. Eğitim durumu en fazla olan lise mezunu iken meslek gruplarında en fazla olan esnaf grubundaki katılımcılardır. Katılımcıların aylık gelirlerinde yoğunluk 2001-3000 TL'dir. Şirince'de yaşama süresi ağırlıklı olarak 21 yıl ve üzeridir.

Araştırmaya katılanların %57,3'ü Şirince köyünün yerlisi değildir. Yerel halkın %92,6'sı yöreyi ziyaret eden turistlerle iletişim kurmaktadır. Şirince'de en çok konuşulan yabancı dil İngilizce'dir. Turistlerle iletişim kurma amacı ekonomik sebeplere

dayanmaktadır. Katılımcıların %78,3'ü turizmde faaliyet gösteren bir işletmede çalışmaktadır.

Anketin birinci ve ikinci bölümünde yerel halkın demografik bilgiler ile sosyal yaşamları hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel ilişkilerine yönelik sorulara verdikleri anketin üçüncü bölümündeki çoğunluğa ait cevaplar doğrultusunda ulaşılan sonuçlar;

- Şirince'de turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır (%66,6).
- Şirince halkı turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedirler (%87,3).
- Şirince'ye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadırlar (%61,2).
- Yerel halk turistlerle iletişim kurmaktan çekinmemektedirler (%77,7).
- Turistler yerel halk ile iletişim kurmaktan çekinmemektedir (%84,4).
- Şirince'deki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmemektedirler (%64,4).
- Turizm, Şirince halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar (%80,6).
- Şirince'de turizmin daha fazla gelişmesini istiyorum (%71,8).
- Turizmin Şirince'de halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmamaktadır (%60,9).
- Turizm, Şirince halkında yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır (%77).
- Turizm, değişik dini inançların Şirince halkı tarafından kabul görmesine imkan vermektedir (%68,3).
- Şirince halkı turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır (%85,2).
- Turistler Şirince halkına karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır (%91,9).
- Turizm sezonunda Şirince'de kültür ve sanat faaliyetleri artmaktadır (%77,6).
- Turizm sayesinde Şirince'de sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları canlanmakta ve değer kazanmaktadır (%64,2).

- Turizm sayesinde Şirince kültürüne, folklorüne, sanata ve yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır (%79,3).
- Turistler Şirince'deki otellerde, restoranlarda ve bulundukları yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilememektedirler (%67,3).
- Şirince'de turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilememektedir (%62,7).
- Turizm sezonunda Şirince'de kavga ve darp olayları artmamaktadır (%74,1).
- Turizm Şirince'de fuhuşun artmasına sebep olmamaktadır (%73,8).
- Şirince insanının aile yaşantısı turizmden olumsuz yönde etkilenmemektedir (%72,2).
- Şirince gelenek, örf ve adetleri turizmden olumsuz yönde etkilenmemektedir (%70,5).
- Turizm Şirince'nin yerel kültürünü olumsuz yönde etkilememektedir (%69,9).
- Şirince'de turizmin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazladır (%83,1).
- Bölgeye gelen turistler Şirince yerel kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır (%78,3).
- Turizm sayesinde farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir (%94,2).

Şirince köyünde turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılamasında katılımcıların fikir ayrılıklarına ve fikir belirsizliğine ilişkin sonuçlar;

- Turizm Şirince'de değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır; katılımcıların %21'i bu düşüncüyü onaylarken %24'ü kararsız kalmıştır. %53,8'i ise turizmin Şirince'de değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmadığı düşüncesine sahiptir. Bu noktada yerel halkın bir kesimi fikir ayrılığı yaşamaktadır.
- Turizm, Şirince insanının kılık ve kıyafetinde değişime sebep olmaktadır; katılımcı yerel halkın %34'ü bu fikri savunurken, %53,4'ü savunmamaktadır. Kılık ve kıyafetin değişmesi ile ilgili yerel halkın çoğunluğu aynı fikre sahip değildir.

- Turizm, Şirince insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır; katılımcıların %43'üne göre yaşam tarzı değişirken, %49,2'sine göre değişmemektedir.

Yapılan çalışmaya göre, yerel halk en çok turizmin yaşam tarzının değişip değişmediği konusunda fikir ayrılığı yaşamıştır.

- Turizm, Şirince'de alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır; yerel halkın %32'si bu fikri savunmaktadır. %52,8'si ise zararlı alışkanlıkların yayılmadığını düşünmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda; Şirince köyünün yerlisi olan kesimin, olmayandan az olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise eğitim, evlilik, iş gibi sebeplerden dolayı genç nüfusun köyden kente göç etmek zorunda kalması ve bununla birlikte köye turizm amaçlı gelip işletme sahibi olma isteğinde bulunan insanlardır. Kısacası, köyden bir kesim çıkarken bir kesim turizme hizmet etmek amacı ile gelmektedir. Bu nedenle de Şirince'nin yerlisine göre dışardan gelenlerin oranı daha yüksektir. Şirince köyünün yerel halkı turizm ile bütünleşmiş bir durumdadır. Uzun yıllardır turizmin içerisinde bulunmalarının buna etkisi büyüktür. Gelir kaynaklarının başında turizmin gelmesi, yerel halkın turizme bakış açısında da önemli bir yere sahiptir. Çünkü ne kadar gelişir ve iyileşirse, gelirlerinde de o derece olumsuz sonuçlar yaşanacaktır. Köy halkı turistler ile her zaman iyi ilişkiler kurma eğilimindedirler. Şirince köyünde turizm sezonlarında faaliyetlerin artması yerel halk tarafından olumlu karşılanmaktadır. Yapılan faaliyetler bölgeye karşı turistik talebin artmasını sağlamaktadır. Turistik talebin artması ile de bölgeye ziyaretlerin artmasının sonucunda yerel halkın bu durumdan memnun olduğu görülmektedir. Turistler gibi yerel halk da farklı kültürleri tanıma isteğindedirler. Turistler farklı kültürü görmek için bölgeleri ziyaret ederken, yerel halk gelen turistler ile iletişim kurarak kültür tanıma fırsatı bulmaktadırlar. Bu durumda her iki tarafta birbirini tanımak ve anlamak için iyi ilişkiler kurmaktadır.

Kültürün önemli unsurlarından biri olan "dil" açısından yörede yapılan araştırma sonucunda, dilin bozulma durumunun ciddi boyutlarda olmadığı görülmektedir. Turizmin yerel halkın konuşma diline tamamen etki etmediğini söylemek doğru olmaz. Bunun nedeni ise yerel halkın belli bir kesiminin dile etkisi olduğunu savunmasıdır. Fakat

çoğunluğun etki etmediğini belirtmesi nedeni ile henüz dil üzerinde değişimin boyutlarının ciddi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Turizmin Şirince halkı üzerinde yaşam tarzının değişmesine sebep olduğuna dair elde edilen verilere göre; yerel halk fikir ayrılığını yoğun olarak yaşamıştır. Yörede yaşayan insanlar çoğunluk ile yaşam tarzının turizm nedeni ile değiştiğini belirtmiştir. Şirince köyünde yaşanan fikir ayrılığı, aslında turizmin bir noktada yerel halkı etkisi altına aldığını göstermektedir.

Sonuç olarak söylemek gerekir ki; Şirince köyünde yaşayan ve turizmle iç içe olan yerel halk turizmin ve turizm faaliyetlerinin gelişmesine olumlu yaklaşmaktadırlar. Yerel halkın fikir ayrılığı yaşadığı durumlar çok azdır. Turizmin gelişmesi ve iyileşmesi için yerel halkın bakış açısı önemli bir rol oynamaktadır.

Şirince köyünde turizmin yerel halk üzerinde sosyo-kültürel etkilerine yönelik herhangi bir araştırma yapılmamış olup bu araştırma ile literatürdeki eksikliğin giderilmesi ve yapılacak olan araştırmalara ışık tutması hedeflenmiştir.

ÖNERİLER

Şirince köyü, tarihi boyunca ilgi görmesinin yanı sıra insanlarda köye karşı merak ile birlikte ziyaret etme potansiyelini hiçbir zaman kaybetmemiştir. Çoğu kimse bir kere ziyaret etmenin ardından köye gelmeye devam etmektedir. Özellikle İzmir ve çevresinde ikamet eden insanlar hafta sonları, resmi tatiller ve bayram tatilleri gibi boş zamanlarını genellikle Şirince'nin manzarası ile değerlendirmeyi tercih etmektedir. Turizm mevsiminde ise yerli turistlerin dışında oldukça fazla yabancı turiste ev sahipliği yapmaktadır. Turistler tarafından önemli derecede ilgi çekmesi Şirince'nin değerini arttırmaktadır. Değeri gün geçtikçe artan bu köyde turizm faaliyetlerinin artırılması ve bu faaliyetler artarken yerel halkın yaşam alanının bozulmamasına dikkat edilmesi önemli hususlar arasında yer almalıdır.

Şirince'deki turizm faaliyetleri nedeni ile köye dışardan gelen yatırımcılar ve turistlerin bölgeye olan yoğun talebi sonucunda yörede gözle görülür derecede kalabalık yaşanmaktadır. Şirince'nin kendine özgü sakin ve doğallığının yerini kalabalık ve gürültü almaktadır. Turistlerin asıl amaçları arasında önemli olan köyün doğal güzelliği ve otantikliğini görmek iken, bu amacın yerine yoğunluk ve kirliliğin görülmesi olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilmektedir. Alımanoğlu'na (2018) göre; sürdürülebilir bir otantiklik olgusu için, kırsal turizm faaliyetleri gerçekleştirilen bir destinasyonda yerel yönetim gözetiminde, doğal güzellikler ile birlikte kültürel değerlerin korunabilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Bir bölgedeki yerel kültür değerleri ile otantikliğinin kaybolması o bölgedeki turizm hareketlerinin sürdürülebilirliğini sekteye uğratmaktadır. Bu konu ile ilgili yerel halkın da bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Bölgede yaşanan turizmin, mevsimsel yoğunluğun dışına çıkarılması hem yerel halkın yaşadığı yörenin ferahlaması için hem de turistlerin ziyaretlerinde yaşanan yoğunluktan beklentisinin karşılanamamasının önüne geçilmesi açısından önemlidir. Alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesi bu noktada ön plana çıkarılabilir. Şarap turizmi sayesinde bağ bozumu zamanlarında çeşitli festivaller düzenlenmiş fakat devamı getirilmemiştir. Aslında ilgi gören bu festivaller her yıl yapıldığında oldukça fazla rağbet görecektir. Şirince köyü yerel yönetimi bu konu ile ilgili sürekliliği sağlayacak çalışmalar yaparsa, istenen verime de ulaşılabilir. Bunun yanı sıra kış mevsiminde sıcak şarap yapımı ile ilgili düzenlenebilecek faaliyetler yaz mevsimi dışındaki mevsimlerde de az da olsa turizmi canlı tutacaktır. Köye giriş yapan turistler için gezi rehberi verilebilir. Bu konu ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Köye giren turistler girişten itibaren kendileri

gezmektedirler. Çoğu zaman sergilerde bulunan yerel halka kilise ve mahzen sorulmaktadır. Bu alanda Şirince köyü yerel yönetimi turistlere köyün önemli noktalarının belirgin olarak gösterildiği bir harita, broşür verilebilir. Böylece köyün her alandaki güzelliği turistler tarafından görülmüş olacaktır.

Şirince köyü, Türkiye’de yapılan kırsal turizm projeleri destinasyonlarının arasında yer almaktadır. Kırsal turizm ile ilgili yerel yönetimin, işletmelerin ve yerel halkın bilgi eksiğinin giderilerek bölge halkının duyarlı bir hale gelmesi, kırsal turizmin gelişmesini sağlayabileceği gibi sürdürülebilirliğini de mümkün kılacaktır. Yapılacak olan çalışmalarda sorunlar ya da üzerinde durulması gereken önemli noktaların ele alınarak iyileştirilmesi, bölge turizmi açısından oldukça önemli olup turistik çekiciliği arttıracaktır.

Şirince köyünde yapılan çeşitli faaliyetler, festivaller, kültür ve sanat etkinlikleri incelendiğinde, devamlılığın olmadığı görülmektedir. Bir yıl Masal Festivali düzenlenirken diğer yıl tekrarlanmamıştır. Aynı şekilde Bağbozumu Festivali yıllardır süre gelen festival niteliği taşımamaktadır. Yapılan etkinlikler aslında turistler tarafından oldukça talep görmesine rağmen yinelenmemektedir. Bu noktada yapılması gereken çalışmalar bulunabilir. Turistler tarafından ilgi gören faaliyetlerin yinelenmesi ilgiyi her geçen yıl arttıracak potansiyele sahiptir. Fakat yapılmadığı için tek faaliyetteki ilgi ile kalmıştır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi konusunda çalışmaların yapılması ve sürdürülmesi köy açısından olumlu sonuçlar getirecektir.

KAYNAKÇA

- Akova, O. (2006). "Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma". *Akademik İncelemeler Dergisi (AID)*, 1(2), 77-109.
- Alımanoğlu, Ç. (2018). Kırsal Turizmde Otantiklik Olgusunun Kaybolması ve Metalaşma Süreci: Şirince Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Artuğer, S., Özkoç, A.G. ve Kendir, H. (2012). "Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler". *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 01-05.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydın, O. (2012). "AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye'de Kırsal Turizm". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 39-46.
- Bako, A. G. (2016). Alternatif Turizm Kapsamında Şarap Turizmi: Kula'yı Ziyaret Eden Şarap Turistlerine Yönelik Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 30-49.
- Bellow, F., Carr, N., Lovelock, B., ve Xu, F. (2017). "Local Residents'perceptions Of Socio-Cultural Impacts Of Tourism In Mangochi, Malawi", *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*.
- Civelek, A. (2010). "Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.
- Civelek, M. (2013). Sürdürülebilirlik Kapsamında Agro Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki TaTuTa Çiftliklerinin Agro Turizm Potansiyeli Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Çalışkan, U. (2003). Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı'nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel Ve Ekonomik Etkileri. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.
- Çolak, O. (2009). Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Dağdeviren, A. (2015). Yerel Halkın Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Yaşam Tarzı Boyutuyla İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demircan, Ş. (2010). Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri: Antalya/Muratpaşa İlçesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi.

- Doğan, H., ve Üngüren, E. (2010). Alanya Halkının Turizme Sosyo-Kültürel Açıdan Bakışı. *NWSA e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 396-415.
- Eralp, Z. (1983). *Genel Turizm*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu.
- Eren, R. ve Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 43-47.
- Ersoy, H. (2017). Turizmin Gelişiminin Yerel Halk Üzerine Sosyo-Kültürel Etkileri: Manavgat Örneği (Master's Thesis, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erturgut, Ş.B. (2014). Kırsal Yerleşmelerde Mimari Yapılaşmaların Ekolojik Açıdan İrdelenmesi: Ildırı ve Şirince Köyü Örnekleri. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- George, H. ve Rilla, E. (2005). *Agritourism Enterprises on Your Farm or Ranch: Where to Start*. University of California, Division of Agriculture and Natural Resources.
- Güneş, E., ve Alagöz, G. (2018). Yerel Halkın Turizm Algısı: Erzincan'da Bir Araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 409-442.
- Gümüş, N., ve Özüpekçe, S. (2009). Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 398-417.
- Gürbüz, A. (2002). "Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma". *Teknoloji Dergisi*, (1-2), 49-59.
- Jovičić, D. (2011). "Socio-Cultural Impacts of Contemporary Tourism". *Collegium Antropologicum*, 35 (2), 599-605.
- Kaya, N. K. (2012). "Şirince Köyü Örneğinde Kırsal Mimari Mirasın Kırsal Turizmin Gelişmesine Katkısının Tartışılması". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 119-123.
- Kınacı, B., Pehlivan Albuz, N., ve Seyhan, G. (2011). *Turizm Ve Çevre (Çevre Koruma)*. Pegem Akademi, Ankara.
- Kızılırmak, İ., ve Kurtuldu, H. (2005). "Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma". *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 100-120.
- Korkmaz, S. (1990). "Turizmin Ekonomik ve Sosyal Etkileri". *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 46.
- Kozak, M. A. (2012). *Genel Turizm Bilgisi*. Anadolu Üniversitesi.
- Kozak, N., Kozak, M.A., ve Kozak, M. (2014). *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Mbaiwa, J. E. (2005). "The Socio-Cultural Impacts of Tourism Development in The Okavango Delta, Botswana". *Journal of Tourism and Cultural Change*, 2(3), 163-185.
- OECD, *Tourism Strategies and Rural Development*, Paris, 1994, s.7.

- Ongun, U., ve GÖVDERE, B. (2015). Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 5(2), 46-55.
- Ozankaya, Ö., (1992). Ulusal Toplumun ve Ulusal Kültür'ün Kurucu Öğeleri, Ankara Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi. s. 221-225.
- Özdemir, M., ve Kervankıran, İ. (2011). "Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği". *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 1-25.
- Özmen, M. (2007). Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri: Akçakoca Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akçakoca.
- Pala, N. (2001). Turizmin Sosyo-Kültürel Sonuçları Açısından Bir İnceleme: Balıca Mağarası Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekin, F. (2011). "Çözüm: Kültür Turizmi". *İstanbul: İletişim Yayınları*, 32.
- Rátz, T. (2000). Residents' Perceptions of The Socio-Cultural Impacts of Tourism at Lake Balaton, Hungary. *Tourism and Sustainable Community Development*, 7, 36.
- Samırkaş, M., ve Samırkaş, M. C. (2014). "Turizm Sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi: Türkiye Örneği". *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 15(1), 63-76.
- Semenderoğlu, A., ve Çakıcıoğlu, R. O. (2007). Şirince'de Kültürel Turizmin Gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22).
- Soykan, F. (2003). "Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi". *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1).
- Tayfun, A. (2002). Turist Yerli Halk Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma.
- Türkay, O., ve Yalçın Kayıkçı, M. (2018). Tarhana Tezgahlarından Çin Malı Tüccarlığına: Şirince'de Turizmle İç içe Geçen Kültürleşme ve Sosyo-Kültürel Dönüşüme Bağlı Sorunların Analizi. *Ege Academic Review*, 18(4).
- Türkben, C., Gül, F., ve Uzar, Y. (2012). "Türkiye'de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri ve Önemi". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 47-50.
- Türker, G. Ö., ve Türker, A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(1), 81-98.
- Usta, Ö. (2008). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Unur, K. (2004). "Turizmin Ekonomik Etkilerinin Ölçülmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4).
- Var, T., Kaplan, M. D., ve Yurt, O. (2006). Challenges And Opportunities Of Developing Wine Tourism In A Small Community In Turkey. *E-Review of Tourism Research*, 4(1), 9-18.

- Yazıcı, E. (2002). ‘Yirminci Yüzyılda Gelenekten Moderniteye Türk Sosyo-Kültürel Yapısında Gözlenen Değişmeler’. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 223-245.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, Ö. E. (2009). Türkiye'de Şarap Turizmi: Çeşme Örneğinde Ürün Geliştirme Modeli (Doctoral Dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Yüncü, H.R. (2010). Şarap Turizmi Bölgelerinin Rekabet Edebilirliğine Yönelik Bir Model Önerisi: Kapadokya Örneği. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.
- Zhuang, X., Yao, Y., ve Li, J. J. (2019). ‘Socio-Cultural Impacts of Tourism on Residents of World Cultural Heritage Sites in China’, *Sustainability*, 11(3), 840.

İnternet Kaynakları

- Anadolu Ajansı. (2018). 'Kıyamet Köyü' Şirince Şöhretinin Zirvesinde. <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/kiyamet-koyu-sirince-sohretinin-zirvesinde,VvljtYGDK0ymDeXpYeNIGQ/678YbmgjGE2jMVSDHN8duQ> (17.02.2020).
- Apelasyon. (Ekim, 2014). Bir Kültür, Tarih, Sanat ve Lezzet Yolculuğu. <http://apelasyon.com/Yazi/153-bir-kultur-tarih-sanat-ve-lezzet-yolculugu> (08.06.2020).
- Basın İlan Kurumu (BİK). (Ağustos, 2018). Özgün Mimarisi İle Şirince. <https://www.bik.gov.tr/ozgun-mimarisiyle-sirince/> (07.06.2020).
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Turizm Tanımı. <https://www.unwto.org/index.php/glossary-tourism-terms> (18.02.2020).
- Bugday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği, Ta-Tu-Ta Projesi. <http://www.bugday.org/portal/projeler.php?pid=41> (11.05.2020).
- Coğrafya Bilimi. (Kasım, 2017). Turizmin Önemi ve Etkileri. <https://www.cografyabilimi.gen.tr/turizmin-onemi-etkileri/> (12.06.2020).
- Evrensel. (Haziran, 2005). Şirince'nin Öyküsü. <https://www.evrensel.net/haber/162283/sirince-nin-oykusu> (06.06.2020).
- Güncel Kaynak (Nisan, 2013). Kültür ve Kültürel Değişim. <https://www.guncelkaynak.com/nedir/kultur-ve-kulturel-degisim/> (17.05.2020).
- İzmir Kültür ve Turizm Dergisi. (ty). Dağdaki Efes Şirince. <https://www.izmirdergisi.com/tr/turizm/kultur-turizmi/48-dagdaki-efes-sirince> (07.06.2020).
- Kurt, H. ve Bal, E. (Temmuz, 2018). Tarım ve Orman Dergisi, Hem Doğa İle İç İç Olun Hem De Kırsal Kalkınmaya Katkıda Bulunun. <http://www.turktarim.gov.tr/Haber/112/hem-dogayla-ic-ice-olun-hem-de-kirsal-kalkinmaya-katkida-bulunun> (14.06.2020).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, 28.04.2008 tarih ve B.16.0.SGB.0.10.01.00.610/75483 sayılı yazısı (TBMM Başkanlığı'na, Soru Önergesi Cevabı). <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/7/7-2623c.pdf> (07.03.2020).

- Listelist. Karakaş, Ö. (Ağustos, 2015). Nesin Matematik Köyü'nü Türkiye'nin En Sıradışı Köyü Yapan 7 Özelliği. <https://listelist.com/nesin-matematik-koyu/> (15.04.2020).
- Nedir.org. (Mart, 2016). Turizmin Ülke Ekonomisi Açısından Önemi Nedir? <https://turizm-in-ulke-ekonomisi-acisindan-onemi.nedir.org/> (13.06.2020).
- Özçatalbaş, O. (Eylül, 2010). Etki Haber, Kırsal Alanda Kalkınmanın Yolu Organik Tarım Turizmi Oluşturmaktan Geçiyor. <http://www.etkihaber.com/kirsal-alanda-kalkinmanin-yolu-organik-tarim-turizmi-olusturmaktan-geciyor--52571h.htm> (08.06.2020).
- Selçuk Kaymakamlığı. (Kasım, 2019). Şirince. <http://www.selcuk.gov.tr/sirince> (06.06.2020).
- Sözcü. Meriç, S. (Şubat, 2019). Şirince'de Bir Bilim Yuvası: Nesin Matematik Köyü. <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/sirincede-bir-bilim-yuvasi-nesin-matematik-koyu/> (15.04.2020).
- Şirince Haritası. <https://www.google.com.tr/maps/place/%C5%9Eirince,+35920+Sel%C3%A7uk%2F%C4%B0zmir/@37.9463826,27.1507565,10z/data=!4m5!3m4!1s0x14b94cbfaf360b85:0x37a5b8ca1efaa11c!8m2!3d37.944101!4d27.431625?hl=tr> (18.02.2020).
- Şirince Köyü Nüfusu. (2019). www.nufusu.com (16.05.2020).
- Şirince Masallar Festivali. (2013). http://sirincemasallarfestivali.blogspot.com/p/festival-hakkinda_1.html (07.06.2020).
- TRT Haber. (Temmuz, 2018). Şirince Yılda Ortalama 1.5 Milyon Ziyaretçi Ağırıyor. <https://www.trthaber.com/haber/yasam/sirince-yilda-ortalama-15-milyon-ziyaretci-agirliyor-376478.html> (06.06.2020).
- Turizm ve Otelcilik Portalı. (Eylül, 2011). Turizm Tarihi ve Turizm Çeşitleri. <http://www.goktepe.net/turizm-tarihi-ve-turizm-cesitleri.html> (13.06.2020).
- Turizm ve Seyahat Gazetesi, Turizm Günlüğü. (Mart, 2018). Kırsal Turizm Ne Kazandırıyor? <https://www.turizmgunlugu.com/2018/03/15/kirsal-turizm-ne-kazandiriyor/> (14.06.2020).
- Türk Dil Kurumu, Turizm Tanımı. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> (18.02.2020).
- Türkiye Kültür Portalı, Selçuk-Şirince Köyü-İzmir. <https://www.kulturportali.govtr/turkiye/izmir/gezilecekyer/selcuk-sirince-koyu> (18.02.2020).
- Vikipedi. Nesin Matematik Köyü. https://tr.wikipedia.org/wiki/Nesin_Matematik_K%C3%B6y%C3%BC (13.04.2020).
- Yeni Asır Gazetesi. (Eylül, 2009). Şirince'de Festival Coşkusu. https://www.yeniasir.com.tr/hayatinicinden/2009/09/22/sirincede_festival_coskusu (05.06.2020).

EKLER

Ek 1: Anket Formu

SAYIN KATILIMCI,

Bu anket, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında yürütmekte olduğumuz Yüksek Lisans Tez Çalışmasına veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Anketin amacı; turizmin etkilerinin yerel halk açısından nasıl algılandığını belirlemektir. Anket; üç ana bölümden oluşmakta ve her bölümünün başında açıklayıcı bilgilere yer verilmektedir. Ankette yer alan soruların doğru ya da yanlış bir cevabı bulunmamaktadır. Sorunun cevabı size göre ne ise seçeneklerden birinin yanındaki _ içine **X** işareti koyunuz. Anket formunun herhangi bir yerine isminizi yazmayınız. Katılarınız ve işbirliğiniz için çok teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Serap Alkaya

Neslihan Bahar Baştan

Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi

Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi

1. BÖLÜM

Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin farklı özelliklere sahip çalışanlar açısından değerlendirilerek, bu kapsamda karşılaştırmalar yapılabilmesi için sizinle ilgili aşağıdaki bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Lütfen kişisel bilgilerinizin yer aldığı aşağıdaki bölümü eksiksiz olarak doldurunuz.

Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek	Aylık Gelir Düzeyi (TL)	Şirince’de Yaşama Süresi
( ) Kadın ( ) Erkek	( ) 20-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51-60 ( ) 61 ve üzeri	( ) İlkokul ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ve üzeri	( ) Çiftçi ( ) Tüccar ( ) Esnaf ( ) Serbest Meslek ( ) İşçi ( ) Devlet Memuru ( ) Emekli ( ) Ev Hanımı ( ) Diğer (belirtiniz)	( ) 1000’den az ( ) 1001-1500 ( ) 1501-2000 ( ) 2001-3000 ( ) 3001-4000 ( ) 4001 ve üzeri	( ) 1 yıldan az ( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 21 yıl ve üzeri

II. Bölüm

Anketin ikinci bölümü için 4 adet kapalı uçlu, 1 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. **Lütfen kişisel bilgilerinizin yer aldığı aşağıdaki bölümü eksiksiz olarak doldurunuz.**

1. Şirince doğumlu musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

2. Şirince’yi ziyaret eden turistlerle iletişim kuruyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

3. Şirince’yi ziyaret eden kişilerle hangi yabancı dilde iletişim kuruyorsunuz?

.....

4. Şirince’yi ziyaret eden turistlerle ne tür bir iletişim kuruyorsunuz?

( ) Yabancı dili geliştirme ( ) Arkadaşlık etme ( ) Ekonomik (Alışveriş)

( ) Yabancı bir kültür tanıma ( ) Diğer (belirtiniz) .....

5. Turizm sektöründe faaliyet gösteren bir işletmede mi çalışıyorsunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

III. Bölüm

Anketin üçüncü bölümünde turizmin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Her ifadenin karşısında; “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde sıralanan beş cevap seçeneği bulunmaktadır. **Lütfen aşağıda ver alan ifadelere ne ölçüde katıldığınızı yalnızca bir rakamı [x] işaretleyerek belirtiniz. Araştırmamızın amacına ulaşabilmesi için, bütün ifadelere eksiksiz cevap verilmesi gerekmektedir.**

Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi ilgili yere “X” yazarak belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Şirince’de turizm sayesinde yeni dostluklar kurulmaktadır.	1	2	3	4	5
2. Şirince halkı turistlerle iyi ilişkiler kurma isteğinde olup daha fazla turistin gelmesini istemektedir.	1	2	3	4	5
3. Şirince’ye gelen turistler yaşam biçimimize ayak uydurmaktadır.	1	2	3	4	5
4.Yerel halk turistlerle iletişim kurmaktan çekinmektedir.	1	2	3	4	5
5.Turistler yerel halk ile iletişim kurmaktan çekinmektedir.	1	2	3	4	5
6. Şirince’deki insanlar turistlerin davranışlarını taklit etmektedir.	1	2	3	4	5
7.Turizm Şirince halkının daha hoşgörülü olmasını sağlar.	1	2	3	4	5
8. Şirince’de turizmin daha fazla gelişmesini istemiyorum.	1	2	3	4	5
9.Turizm Şirince’de halkın günlük konuşma dilinin (şivenin) değişmesine sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5
10.Turizm Şirince halkında yabancı dil öğrenme isteği veya gereği yaratmaktadır.	1	2	3	4	5
11.Turizm Şirince’de değişik eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5
12.Turizm değişik dini inançların Şirince halkı tarafından kabul görmesine imkân vermektedir.	1	2	3	4	5
13.Turizm Şirince insanının kılık ve kıyafetinde değişime sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5
14.Turizm Şirince insanının yaşam tarzının değişmesine sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5
15. Şirince halkı turistlere karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	1	2	3	4	5
16. Turistler Şirince halkına karşı saygılı ve arkadaşça davranmaktadır.	1	2	3	4	5
17.Turizm sezonunda Şirince’de kültür ve sanat faaliyetleri artmaktadır.	1	2	3	4	5
18.Turizm sayesinde Şirince’de sanat, el sanatları, folklor ve yerel kültürün diğer unsurları canlanmakta ve değer kazanmaktadır.	1	2	3	4	5
19.Turistler Şirince kültürüne, folkloruna, sanata, yöre mutfağına ve yöre insanının yaşam biçimine ilgi duymaktadır.	1	2	3	4	5
20.Turistler Şirince’deki otellerde, restoranlarda ve bulundukları başka yerlerde saygısız ve kaba davranışlar sergilemektedir.	1	2	3	4	5
21.Şirince’de turizm faaliyetleri gençlerin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	1	2	3	4	5
22.Turizm Şirince’de alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5

23. Turizm sezonunda Şirince’da kavga ve darp olayları artmaktadır.	1	2	3	4	5
24. Turizm Şirince’de fuhuşun artmasına sebep olmaktadır.	1	2	3	4	5
25. Şirince insanının aile yaşantısı turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	1	2	3	4	5
26. Şirince gelenek, örf ve adetleri turizmden olumsuz yönde etkilenmektedir.	1	2	3	4	5
27. Turizm Şirince’nin yerel kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.	1	2	3	4	5
28. Şirince’de turizmin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazladır.	1	2	3	4	5
29. Bölgeye gelen turistler Şirince yerel kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
30. Turizm sayesinde farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek beni mutlu etmektedir.	1	2	3	4	5

Anketimiz sona ermiştir. Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

ÖZGEÇMİŞ

KİMLİK BİLGİLERİ

Adı Soyadı : Neslihan Bahar BAŞTAN

Doğum Yeri : Erzincan

Doğum Tarihi : 25.04.1993

E-posta : bastanbahar@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise : İzmir-Selçuk Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

Lisans : Pamukkale Üniversitesi – Konaklama İşletmeciliği

Yüksek Lisans : Pamukkale Üniversitesi – Turizm İşletmeciliği

Doktora : -

Yabancı Diller : İngilizce

İŞ DENEYİMİ :

- İzmir/Selçuk Atatürk İlkokulu, Özel Eğitim Öğretmeni (Halen)
- Selçuk/Gökçealan Hasan Fatma Önal Ortaokulu, İngilizce Öğretmeni
- Richmond Ephesus Resort Hotel, Barmaid
- Sürmeli Efes Otel, Resepsiyonist/Santral
- Bilkent Kültür Girişimi Bilintur A.Ş., Satış Danışmanı